

A MAGYAR KEGYESTANÍTÓREND
BUDAPESTI GIMNÁZIUMÁNAK
ÉRTESITŐJE

AZ 1931—32. ISKOLAI ÉVRŐL

KÖZZÉTETTE :

KISPARTI JÁNOS DR.

IGAZGATÓ

BUDAPEST, 1932.

KIADTA AZ ISKOLA IGAZGATÓSÁGA

Budapest, IV., Piarista-u. 5. — Tel.: Aut. 871—01.

A MAGYAR KEGYESTANÍTÓREND
BUDAPESTI GIMNÁZIUMÁNAK
ÉRTESITŐJE
AZ 1931—32. ISKOLAI ÉVRŐL

KÖZZÉTETTE :
KISPARTI JÁNOS DR.
IGAZGATÓ

BUDAPEST, 1932.

KIADTA AZ ISKOLA IGAZGATÓSÁGA

Budapest, IV., Plarista-u. 5. — Tel.: Aut. 871—01.

STEPHANEUM NYOMDA R. T.
Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. — Nyomdaigazgató: Kohl Ferenc.

A SZENT ERZSÉBET-JUBILEUM.

A november hó 19., 20., 21., 22. napjain rendezett Szent Erzsébet-ájtatosság alkalmával elmondott beszédek.

I. Szent Erzsébet, a szociális szent.

Turgenyevnek, a nagy orosz írónak, van egy kis írása a koldusról. Arról van ebben az írásban szó, hogy mikor egyszer Turgenyev az utcán ment, megállította őt egy a sorstól összetört, szálnalmas külsejű, ijesztő, sebben vonagló koldus, aki reszkető kezét kinyujtva zokogott, rimánkodott segítségért. A költő megállt, kutatott zsebeiben, de sem pénztárcát, sem órát, sem más, csak valamelyes értékű dolgot sem talált. A koldus remegve tartotta tovább a kezét. Turgenyev szenvedélyesen megragadta ezt és így szólt: «Ne haragudjál rám, testvér, nincsen semmim, amit adhatnék». A koldus rámeresztette égő szemeit, ő is megszorította az író kezét és ezt susogta: «Jól van, testvér, ezért is hálás vagyok, ez is alamizsna».

Kedves fiúk, ilyen összetört, rongyokban vergődő koldus a mai társadalom; segítségért eseng, gyámolítást keres. Halálos sebben vonaglik és ha teremtett lelket talál, aki megérti szenvedését, már az is megvigasztalja kétségbeesésében. Mi tudjuk, hogy a társadalom baja: a szeretetlenség, a társadalom egészsége: a szeretet. Azért, mikor ezekben a napokban arról szólnunk hozzátok, hogy a katolikus embertől: ifjútól, felnőttől, mit várhat a társadalom, a katolikus ember hogyan nézzen szembe a mai kor legégetőbb kérdésével, a szociális kérdéssel, idejövünk a kápolnába s mint Calasanzii szent József iskolájához illik, nem emberi könyörületben keressük a segítséget, erőt, hanem a tabernaculumban, a Végtelen Szeretet forrásánál.

És tesszük ezt Árpád-házi Szent Erzsébet jubiláris ünnepével kapcsolatban. Már a profán jóslat úgy szólt, hogy II. Endre királynak leánya szent lesz s szentsége öröme és vigaszára válik az egész kereszténységnek. A Gondviselés különös műve nyilvánul meg abban, hogy amikor az általános emberi nyomorúságban bennünket még külön sújtanak magyar szenvedéseink, a mi Árpádházunk szent királyi sarjait állítja az Egyház az egész világ elé, hogy példájukat követve megszabadulhasson bajaiból. A múlt évben a diadalmas, Isten közelségébe lendítő erőt szemléltette Szent Imre hercegen, az idén, megdicsőülésének 700. évében a gyengédség, felebaráti szeretet, irgalom védőasszonyának, a szociális erények hősnéjének, Szent Erzsébetnek dicsőségét hirdeti.

Szociális szent az Istennek az a kiválasztottja, akinek lelke a felebaráti szeretet tűzében ég; aki, míg a földön élt, figyelmes, könyörületes tudott

lenni a maga kisebb körén túl is mindenki iránt ; aki sugározta szeretetének melegét minden irányban ; aki ki tudta tágítani a maga énjét s tudta szeretni az élő és élettelen természet minden jelenségét, mert mindegyikben Isten gondolatára ismert : meg tudott becsülni minden embert, mert mindegyikben Isten képmását látta ; aki tudott örülni annak, hogy rajta kívül mások is vannak a világon és megtett mindent, hogy azok is örüljenek, boldogak legyenek, mert nagyon szerette Istent. A teremtményben szerette az Istent és az Istenért fordult a teremtmények felé. Ezt a szeretetet Krisztus Urunk hozta a földre és ha voltak idők, mikor megfogyatkozott az emberek lelkében, újra lánggra lobbantotta szentjei által. Ez a szerepe volt az üdv történetében Szent Erzsébetnek is. A XIII. század első felében élt (1207—1231) ; abban az időben, mikor az Egyház az iménti küzdelmekből megizmosodva került ki, mikor szeráflelkek vetélkedve ragyogtatták fel milliók lelkében a keresztény hit világosságát, mikor a Krisztus keresztjéért izzó lelkesedés áldozatos seregeket varázsolt elő. Virágzott a művészet, szépen bontogatta szárnyát a tudomány ; de a szent szegénység rajongói sem tudták megdönteni a Mammon hatalmát, egyre tátongóbbakká váltak a vagyoni eilentétek s egyre félelmetesebben terjedt a nyomorúság. Ezekkel az infernális erővel szállt szembe asszisi Szent Ferenc ; az ő szelleme, Isten-ember szeretete lángolt fel Szent Erzsébetben, aki a női lélek kegyelmi gazdagságával töltötte be azt a szerepet, amelyet Szent Ferenc a nép, a társadalom körében. Alig 24 évet élt s életének minden szakát heroikus mértékben gyakorolt erények teszik követésre méltóvá. Mint gyermeket kedvessé tette az imádságos lélek bája, mint hitvest örök példaképpé avatta a keresztény házaselet minden szépsége, mint özvegyet az Isten akaratába való beletemetkezés, csodálatos lelkierő emelte emberfeletti magaslatra. Egész életén át önmegtágadásban és lemondásban edzette lelkét, hogy önmagát kisémmizve, teljes szívvel, teljes lélekkel szerethesse felebarátait.

Ez a kimondhatatlan nagy szeretete, szívének kiapadhatatlan könyörületessége fogta meg legjobban kortársainak lelkét s halála után 700 évvel sem gyengülő ihletője a keresztény értelemben vett szociális cselekedeteknek.

Hogyan jutott ennek a nagy kegyelemnek birtokába? Már kiskorától kezdve valami nagy hajlandósággal készült rá. Kisgyermek korától kezdve mindenben és mindenütt az Istent kereste ; csak neki akart tetszeni, neki szolgált egész elméjével, egész lényével. A feljegyzések szerint imádság szavai voltak az első szavak, amiket megtanult ; egy ideig mást nem is mondott, csak imádságot ; rendkívüli fogékonyságot tanúsított az első vallásoktatás iránt s már három éves korában adott a szegényeknek alamizsnát. Első szava imádság, első cselekedete alamizsnálkodás volt. Az akkori szokás szerint már négyéves korában eljegyezték Hermann, thüringiai fejedelem, fiával ; elhagyta a szülői házat s Wartburgban, a legenda szép szavaival élve, mint a liliumia tövises között, növekedett Erzsébet a keservek között. De imádságos lelke s erősödött. És ha nem volt módja fordulni a földi atyához és anyához, annál nagyobb buzgósággal tárta föl szívét-lelkét mennyei atyjának s fordult segítségért a boldogságos Szűzhöz, kit pártfogójának választott és Szent János evangelistához, akit védőszentjének tisztelt. Minden gondolata, minden vágya, egész érzésvilága Istenre irányult. Legszívesebben a várkápolnában tartóz-

kodott ; ha be nem mehetett, a kápolna falát csókolta Isten iránti szeretetből. Ha játékközben zálogot kellett kiváltani, annak az ára imádság volt ; ha nyert valamit, a szegényeknek adta azzal a meghagyással, hogy bizonyos számú Miatyánkot és Üdvözlégyet imádkozzanak. A templomban egész lényé átszellemült, csak Istent, az ő jóságos atyját és a szenvedő Úr Jézus Krisztust látta, hozzájuk beszélt ; elmélkedett, Krisztus Urunk szenvedésein kimondhatatlan fájdalmat érzett s a lelke mélyéből feltörő imádsága akárhányszor sírásba, zokogásba fulladt. Minden dolgát elvégezte, de a legtöbb időt az imádságra szánta s ha nappal nem tudott eleget imádkozni, az éjjel óráit is arra fordította. Életének minden szakában meghitt, benső, közvetlen kapcsolatban volt Istennel. Gyermekkorában együtt imádkozott játszótársaival, mint hitves, férjével, Lajos herceggel versenyzett a jámborságban, mint özvegy egyszerű ruhában, akárhányszor mezítláb járt körmenetekben, templomba, hogy a hívő szent elragadtatásában dicsérje Istenét. Ez az Istenközelség adta az ajkára a legendában fenntartott sok-sok imádságot, amelyekben az örvendező, bűnbánó, könyörgő lelkek időtlen-időkig kifejezik szívük-lelkük érzéseit.

Az imádsággal szerzett kegyelmi állapotban az önmegtagadás különféle eszközeivel edzette magát. Már gyermekkorában mindennap keresett alkalmat, hogy akaratát kis dolgokban megtörje. Fölhagyott a játékkal, ha a siker nagyon megörvendeztette. «Most, mikor a szerencse kedvez, Isten iránti szeretetből el akarom hagyni», szokta mondani. Ha táncolt, egy körtánc után abbahagyta a táncolást. «Ez egy a világért, a többitől Jézus Krisztus tiszteletére megfosztom magamat», mondta. Ilyen kis kezdetből erősödött meg annyira az önmegtagadásban, hogy testét egészen meg tudta törni, lelke szabadon szárnyalhatott az Isten felé. Kis dolgokon át jutott el a ciliciumig, a legszigorúbb böjtölésig, a méltatlanságok türelmes, sőt örvendő lélekkel való elviseléséig, az akaratáról való lemondásig. És minél jobban értek az aszkézis gyümölcsei, annál jobban tudott elszakadni a világtól. A világban élt, de nem a világ felfogása szerint. Egy nagy valósága volt : Isten, akinek a gondolatai lettek az ő gondolatai, szándékai az ő szándékai.

Aki a kegyelemnek ilyen különleges mértékben van a hirtokában, az tud igazán emberszerető, irgalmasszívú lenni. Amint erősödött Erzsébet a kegyelemben, annál szenvedélyesebb szeretettel fordult embertársai felé. Kisgyermekkorától osztogatott pénzt, ruhát, élelmet a szegényeknek, szívesen foglalkozott az egyszerű emberekkel s mikor Lajos herceg felesége lett, szinte nem ismert határt az alamizsnálkodásban. A betegeket lakásukban kereste fel, hogy ne kelljen a törődötteknek a várba felmenni ; a hegy lábánál szeretetházat, kórházat épített, az éhség idején az éhezőket eledellel látta el, a munkabíróknak eszközöket adott, hogy dolgozhassanak : az elhagyott beteg gyermekeket mint anyjuk gondozta, de leleményes szeretete a mindenkítől megvetett bélpoklosok iránt nyilvánult meg a legmeghatóbban. Az emberiségnek e kivetettjeit ápolta különös szeretettel. Amikor egy alkalommal ilyen bélpoklost házába vitetett s ott a férje ágyába fektette, ápolta, háznépe közül azok, akik szívesen szórtak tövist lábai elé, kárörvendve vádolták őt be férje előtt, mert azt gondolták, hogy Lajos herceg végre megsokallja nejének

különös jótékonykodását. A herceget hazaérkezésekor szobájába vezették, széthúzták az ágyat elfedő függönyt s íme, a szenvedő Krisztust látták az ágyban, fekvő helyzetben. A jámborlelkű herceg megértette az isteni beavatkozást, Erzsébetet pedig ez és sok más csoda arra serkentette, hogy továbbra is legyen a szegények, betegek, elhagyottak gyámoltója, gondozója.

Férje halála után Marburgban, ahol özvegységének idejét élte, minden vagyonát szétesztotta, jótékony intézményeket alapított s mint Szent Ferenc harmadrendjének első tagja Németországban, főkésségének a szegénységet, ennek szimbólumául Szent Ferencnek a pápától küldött, elnyűtt köpenyét tartotta.

Kedves fiúk, abban az időben gyakorolta Szent Erzsébet ezeket a szociális erényeket, amikor a mindjobban elharapódzó fényűzés és pénzéhség egyre elvakultabbakká és érzéketlenebbekké tette a gazdagokat a szegény nép sorsa, nyomora iránt. Akkor ereszkedett le a született királyleány a szegények, szenvedők közé, amikor a magasrangúakat gögjük mindinkább eltávolította tőlük. És nemcsak leereszkedett hozzájuk, nemcsak segített rajtuk, de vigasztalta, lelki sebeiket is gyógyította és cselekedeteivel, de legfőképpen példájával iparkodott őket Istenhez vezetni. Isten nem szüntette meg kedves szentje kedvéért a nyomort, szenvedést, de Szent Erzsébet ezt a nyomort, szenvedést elviselhetővé tette. Tevékenységével nem az Isten gondolatainak akart határt szabni, hanem életét mérte Isten gondolataihoz. Ezért hatott lélekből folyó cselekedeteivel, kegyelmekben gazdag lelkével korára. Az Egyház halála után négy évvel a szentek sorába iktatta. Egy évvel később százezrek gyűltek össze sírjánál s azóta milliók és milliók nyertek inspirációt emlékéből az irgalmasság testi és lelki cselekedeteinek gyakorlásához.

Amikor szentté avatása volt, hazánk súlyos válságba sodródott. A válság hullámai már-már összezsúpláltak a nemzet felett, amikor IX. Gergely pápa, aki a szentté avatást kihirdette, megkönyörült a nemzeten és II. Endre királyon. Szent leánya iránti kegyeletből a válságot elhárította.

Hazánk most még súlyosabb időket él, mint valaha. Merítsetek ti is ihletet Szent Erzsébet életéből, gyulladjon fel lelketekben az ő imádságos szelleme és felebaráti szeretete és ha egész lelketeket teszitek fel rá, tesz az Isten csodát és Szent Erzsébet közbenjárására ebből az elesettségtől is felemel hennünket. Amen.

II. A kereszténység és a szociális kérdés.

Az eddig hallottak nyomán Szent Erzsébet úgy áll előttünk, mint a krisztusi szociális program : a megértő szeretet, a könyörülő részvét és az áldozatra mindig kész segítség kiteljesülése és megvalósulása ; úgy áll előttünk, mint aki minden kortársánál jobban megértette, hogy az evangélium nem elmélet, hanem tett, cselekedet és hogy méltó követése nem szép szavakat, hanem elsősorban tetteket, cselekedeteket kíván. Ő minden kortársánál tökéletesebben felfogta, hogy az igazi keresztény felebaráti szeretet abban áll, hogy habozás nélkül odaálljunk szenvedő embertársaink mellé és tőlünk telhetőleg segítsünk rajtuk.

Mert a keresztény szeretetnek és a keresztény szociális érzésnek valóban a tett, a cselekedet a lényege. Ahol a szavak nyomán nem fakadnak tettek, ott nincs igazi felebaráti szeretet; ott az evangélium csak külső dísz, ciráda. Egy futó történeti kipillantás a kereszténység és a szociális kérdés viszonyának alakulására a legteljesebb mértékben meggyőz bennünket ennek a megállapításnak igazságáról. A kereszténység világbalépése pillanatában a legteljesebb széttagoaltság állapotában találta az emberiséget. Nemzetek, társadalmi osztályok, korok és nemek közt betölthetetlen és áthidalhatatlan szakadékok tátongtak; olyan mélyreható ellentétek választották el őket egymástól, melyeket semmiféle dialektikával ledisputálni nem lehetett. Nemzetek és nemzetek szinte soha el nem pihenő harcot folytattak egymás ellen; a különböző társadalmi osztályok feneketlen gyűlölettel törtek egymás ellen; a családi élet körén belül a nő a férfi durva önkényének volt kiszolgáltatva, a gyermek pedig a zsarnok atyai hatalom alatt szenvedett, mely sokszor még az élet elvételétől sem riadt vissza. A Taygetos hegye, a Tiberis szigete és a kor történetének számos más szomorú pontja beszédes bizonyossága annak, hogy a klasszikus patria potestas mennyire híjával volt a megértő és könyörülő szeretetnek.

De a legnagyobb ellentétet mégis társadalmi téren találjuk. Valóban úgy volt, ahogyan a költő énekli: milliók szolgaságra születtek, néhány ezer pedig uralkodásra és az élet javainak élvezésére. A gazdag mérhetetlen megvetéssel tekintett le a szegényre s a szabad nem is vette emberszámba a szolgát. Az óvilág nagy filozófusa, Platon szép és csodálatraméltó dolgokat ír a lélekről; de csupán a szabad ember lelkéről, mert a szolgálélek szerinte egészen egészségtelen és minden jóra képtelen valami. És Aristoteles siet megállapítani, hogy a jól rendezett háztartásban kétféle eszközre van szükség: élettelenekre és élőkre; az előbbiek a lelketlen tárgyak, az utóbbiak pedig a lelkes tárgyak, vagyis a rabszolgák, kiknek azonban nincsen igazi lelkek. A szolga lelke ugyanis nem szellemi való, mint az úré, mivel híjával van a szabad akaratnak. Ugyanígy a római törvény is megtagadta a rabszolgától az emberjellegét; felfogása szerint a rabszolga csupán tárgy, res mancipii, melyet eladhatnak, elárverezhetnek, átörökíthetnek, szóval azt tehetik vele, amit akarnak. A római úr, ha megsebesíti vagy megöli rabszolgáját, ezzel kárt okoz magának, de bünt nem követ el; csak annyi az, mintha lovát vagy kuttyáját szúrná le. Ez a felfogás klasszikusan tükröződik vissza a legnagyobb római polihisztor, Varro tanításában, aki szerint a föld termőerejének kiaknázásához háromféle eszköz kívántatik: ezek közül az első néma, ez az eke, a szántóvas, a második artikulálatlan hangokat hallat, ez az ökör és a ló s végül a harmadik értelmes nyelven beszél, ez a rabszolga.

És hogy ez nem elmélet, hanem eleven valóság volt, arra ezer és ezer bizonyossággal szolgál az antik történelem. Augustus, a jó és emberséges Augustus császár csak azért akasztatta fel egyik rabszolgáját, mivel ez egy fűrjét megette. Pollio eleven rabszolgákat dobott halastavába, mert az a hit járta, hogy az emberhúson hízott angolnák a legízletesebbek. És a törvény nem tiltakozott ez ellen s a közvélemény sem talált benne semmi kivetnivalót. Még mélyebb bepillantást nyújt a kor lelkébe az a rövid párbeszéd,

melyet Juvenalis egyik szatirájában folytat a férj és feleség. «Feszítesd keresztre a szolgát» — mondja az asszony. «De hát mivel érdemelte meg a szolga a halált?» — kérdi a férj. «Ki a vádló, ki tanuskodik ellene? Egy ember halálát sohasem lehet elég sokáig halasztanunk.» «Bolond» — feleli erre a nő. «Hát ember a rabszolga? Lehet, hogy nem vétett semmit ; de akarom, hogy meghaljon, parancsolom s akaratom elegendő ok.»

Hát íme, ilyen volt az antik világ társadalmi berendezése, mikor először felcsendült benne az evangéliumi jóhír. Nem csoda tehát, hogy a hegyi beszéd fenséges tanításai és a szebbnél-szebb parabolák valósággal új revelációként, új kinyilatkoztatásként hatottak. Hiszen merőben új szellem, új szociális felfogás csengett ki belőlük, mely elsősorban a társadalom kitagadottjainak, a szegényeknek, az elnyomottaknak s a testi és lelki nyomorban sínylődőknek szólt. És a világ csodálkozva figyelt fel az új kinyilatkoztatásra, szent ámulattal szívta magába újszerű tanításait, habozás nélkül nyomába szegődött és gyors eltökéléssel valóra váltására vállalkozott. Az evangéliumi szó egyre messzebbre csengett és nyomán megújult a föld színe. Szinte egyik napról a másikra új állami, társadalmi és gazdasági berendezkedés körvonalai kezdtek kibontakozni. Ennek az új berendezkedésnek legmerészebb újítása az emberek közti egyenlőtlenség elvetése volt. Míg ugyanis az antik társadalom a nemzetek, társadalmi osztályok, nemek és életkorok ellentétén épült fel, a kereszténység mindjárt elindulásakor azzal a merész tanítással lépett a világba, hogy minden ember Isten képemása és hogy halhatatlan lelke révén minden ember egyenlőképpen hivatott és képes az örök boldogság elnyerésére. Nincs tehát különbség ember és ember közt ; hiszen minden ember a mennyei Atya gyermeke és képemása s legyen bár gazdag vagy szegény, görög vagy zsidó, művelt vagy barbár, férfi vagy nő, ifjú vagy agg, egyaránt arra van hivatva, hogy a földi megpróbáltatás idejét jól felhasználja s érdemeket szerezzen az örök életre.

E tanítás páratlan merészsége és meglepő ujdonsága megkapta azoknak szívét is, akiket szerencsés születésük a társadalmi fejlődés élére állított. Az evangéliumi tanítás annak ellenére, hogy a hivatalos államhatalom tüzzel-vassal küzdött ellene, feltartóztathatatlanul terjedt tova és ezer- meg tízezerszámra hódította meg az embereket. Életfelfogása és értékelése annyira újszerű, annyira szép és emberi volt, hogy diadalútját semmiféle hatalom nem tudta feltartóztatni. A kereszténység belépett a világba és egyszerre megoldotta az eddig megoldhatatlannak látszó nagy gazdasági és szociális problémákat ; pedig nem állított fel új szociológiai elméleteket, nem hirdetett új jogelveket s nem teremtett új állami és társadalmi kereteket. A szürke elméletek szövögetése épügy távol állott tőle, mint a forradalmi fanatizmus. Egyszerűen mint természetfölötti vallás és mint páratlanul magas erkölcsi rend lépett a világba és pusztán vallási és erkölcsi tartalmának kisugárzásával vette élet azoknak a nagy, szinte kirobbanásig fokozódó ellentéteknek, melyek az antik társadalomnak annyi szenvedést okoztak. Így mindenekelett áthidalta a szegényeket és gazdagokat elválasztó nagy űrt azzal, hogy szegénynek és gazdagnak egyaránt megmagyarázta a szegénység és gazdagság igazi értelmét s ezzel a szegényt türelemre, a gazdagot pedig áldozatos nagylelkű-

ségre hangolta. Azután gyökeresen átértékelte az úr és a rabszolga viszonyát. De itt sem úzött demagógiát, nem támasztott forradalmat s nem követelte a rabszolgaság intézményének azonnali megszüntetését, hanem ehelyett odaállt az úr elé és szívére kötötte neki, hogy szolgáljával szemben legyen elnéző és megértő, szemében lássa meg az emberméltóság sugarát és tisztelje, szeresse benne a testvért; azután odaállt a rabszolga elé és megértette vele, hogy szolgasága a bűn büntetése, melyet türelemmel és az érdemszerzés biztató reményével kell viselnie. Így az urat és a szolgát észrevétlenül közelebb hozta egymáshoz, összekapcsolta őket a nagy keresztény szeretet kötelékével s ezzel a rabszolgaság intézményének megadta a halálos dőfést. Ettől kezdve a rabszolgaság nem volt többé az a gyűlöletes, elviselhetetlen teher, ami az antik világban. A rabszolgák engedelmisséggel és türelemmel viselték sorukat, viszont az urak irgalmas szívűek lettek és tömegesen szabadították fel szolgáljaikat. De ugyanígy a családi élet keretein belül is elsimultak a nemekek és életkorokat elválasztó nagy ellentétek; a család szentéllýé lett, melyet a keresztény szeretet eddig nem sejtett bensőséggel és mélységgel telített.

Ime, így lépett be a kereszténység a világba s így oldotta meg az emberiség legnehezebb, szinte megoldhatatlannak látszó problémáját, a szociális problémát és pedig megoldotta anélkül, hogy felfordulást, kataklizmát idézett volna fel. Természetfölötti tartalmának kisugározatásával fokozatosan átalakította és megnemesítette a dekadens római társadalmat. Magát a társadalom külső keretét, a büszke imperium Romanumot azonban már nem tudta megmenteni; ahhoz túlságosan korhadt és benső lényegét tekintve, túlságosan pogány volt a birodalom. A megindult történeti folyamatot nem lehetett többé feltartóztatni. Ami egyszer megérett a pusztulásra, annak pusztulnia kellett. A császárság az V. században elenyészett s örökébe a vad, de tisztavérű, romlatlanlelkű és fogékonyszívű germán népek léptek. Így az egyház ismét új történeti hivatás elé került. Új munkáját ugyanazzal az elánnal kezdte, mellyel annakidején a világba lépett. Habozás nélkül odalépett a félelmetes barbár hordák elé és századok verejtékével, kínjával és szenvedésével Krisztus édes és könnyű igájába hajtotta őket s életüket a maga tisztult vallási és erkölcsi eszményeihez igazította. A feladat megoldását nagymértékben megnehezítette az a körülmény, hogy végzése közben egész sereg olyan történeti adottsággal kellett számolni, melyeken egyelőre nem lehetett változtatni. De az egyház szívóssága és kitartása diadalmaskodott minden nehézségen s a IX—XI. század folyásában kialakította azt a sajátságos állami, társadalmi és gazdasági rendet, melyet azután némi árnyalati változtatásokkal egészen a középkor végéig fenn tudott tartani.

Ennek a rendnek főjellegzetességét a vallásos eszmének mindenekfölött való uralma adta meg. A középkor életének minden rezdülésén a vallásos eszme csillog; a vallásos gondolat annyira át- meg áthatja az élet minden mozzanatát, hogy még a vallás sajátképi területétől távoleső eszmei megmozdulások is vallásos mozgalmak formájában jelentkeznek. Jellemző, hogy még a kifejezetten szociális mozgalmak is vallásos mezben, mint eretnokok bontakoznak ki. Azután második szembetűnő vonása a középkor szociális rendjének a szolidaritizmus, a közösség gondolatának tökéletes átélése

és megvalósítása. A középkori ember elsősorban nem egyénnek, hanem az egész élettevékenységét igénybevevő kisebb-nagyobb közületek (egyház, állam, rend, város, céh, társulat stb.) tagjának érzi magát s magánérdekét mindig kész alárendelni a közösség érdekeinek. Nem kevésbé tipikus vonás a középkor szociális arculatán a munka megbecsülése. A középkor teljes mértékben átértette Szent Anzelm szép mondását: «Minden ember munkára született, mint a madár a repülésre». E tekintetben is az egyház járt elől jó példával a nyugati társadalom előtt, mikor szerzetesrendjeinek életét aktivitásra, testi és szellemi munkára állította be. Ezzel ugyanis fokozatosan ráeszméltette a harcos germán társadalmat a munkában rejlő léleknemesítő- és érdemszerző mozzanatok felismerésére és megbecsülésére. A munka megbecsülésének természetszerű velejárója a helyes munkamegosztás. A középkori társadalom a mintaszerűen kiegyensúlyozott műalkotás benyomását kelti, melyben minden társadalmi osztálynak és minden egyednek megvan a maga jól körülhatárolt és pontosan kitűzött feladata. Erre a harmonikus berendezkedésre szintén az egyház adta a legjobb példát és a leghatékonyabb ösztönzést azzal, hogy a gazdagon differenciált szerzetesség egyes hajtásaiban úgyszólván minden vallásos és szociális vonatkozású élethivatás betöltésére külön szervet hívott életre. Végül utolsó jellemzője a középkori társadalomnak a munka büszke öntudata. A középkori ember mélyen átérzi, hogy bármily csekély a munkakör, melyet betölt, munkája mégis szervesen hozzátartozik a közösség életéhez. Mindent összevéve tehát a középkor nemcsak minden idegszálában keresztény, hanem egyben izig-vérig munkáskor is volt.

Az egyház szociális nevelő munkájának eredményeként így bontakozott ki a középkor minden részletében jól átgondolt és mintaszerűen kiegyensúlyozott szociális rendje. Természetes, hogy időnkint ennek a rendnek is megvoltak a maga megpróbáltatásai és szociális rengései. De a kor eszményi nagy szentjei, az assisi Szent Ferencek és magyarországi Szent Erzsébetek fenséges életpéldájukkal könnyűszerrel átsegítették kortársaikat az eléjük torpanó nehézségeken és útját egyengették a feltornyosult válságok békés és kielégítő megoldásának.

Az egyház nagyvonalú szociális nevelő munkája egészen a középkor végéig jótékonyan érezte hatását. Hogy az újkorban kevésbé érvényesült, az nem az egyházon vagy legalább nem elsősorban az egyházon mult. Hiszen ismeretes, hogy az egyháznak századokon keresztül a létéért kellett harcolnia. Azután a viszonyok változása s főleg a társadalmi és gazdasági felfogások gyökeres átértékelése is nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy az egyház szociális nevelő tevékenysége bizonyos fokig és bizonyos mértékben háttérbe szorult. Végül az ismételt nagy szekularizációk szintén erős bénító hatással jártak, mert jórészen megfosztották az egyházat azoktól az anyagi eszközöktől, melyekkel szamaritánus tevékenységének élhetett volna. De hogy e kedvezőtlen körülmények ellenére a mai katolicizmusban is megvan a középkori kereszténység szociális akarása, arra éppen az utolsó emberöltők története a legjobb bizonyág. A XIX. század közepétől kezdve ugyanis a nyugati társadalom minden pontján tüzek gyúltak ki, mozgalmak indultak meg, melyek a kor nagy társadalmi problémáinak evangéliumi alapon való megoldását

vették célba. Németország nagy szociális apostola, Ketteler mainzi püspök kibontotta a keresztény szociális törekvések lobogóját s nyomába a lelkes tanítványok és követők egész serege szegődött. Így Angliában a nagy Manning bíboros, Franciaországban de Mun gróf, Ausztriában Vogelsang, Svájcban Mermillod bíboros, nálunk pedig Giesswein Sándor és mindenekfölött Prohászka püspök, aki a kereszténység szociális tartalmának kifejtését épúgy szerves programpontjának tekintette, mint az evangélium egyéb kihatásainak, kisugárzásainak érvényesítését. Végül a sok kis tűz egymásra talált és egyetlen hatalmas lángoszlopban egyesült: a Vatikán ormáról szertehangzottak a Rerum novarum enciklika mély bölcseséggel telített igéi, melyekre még a hitetlen világ is ámulattal figyelt fel, mert ösztönszerűen megérezte, hogy az enciklika klasszikus veretű mondataiból magasabb bölcsesség szól, mely nem emberi elméletekkel, hanem isteni tekintéllyel akarja megoldani, illetve megoldásra segíteni a kor legnagyobb és legkínzóbb problémáját.

Amikor tehát ezen a triduumon magyarországi Szent Erzsébet emlékének hódolunk, ezzel a mély szociális érzéssel kell föltekintenünk megdicsőült alakjára s történeti jelentőségét elsősorban abban kell látnunk, hogy a maga személyében hiánytalanul megtudta oldani a kereszténység szociális problémáját. Az ő nagy megértő és átélő készségét kell nekünk is elsajátítanunk és meg kell értenünk, hogy a szociális kérdés megoldása elsősorban nem intézményeken és törvényeken, hanem embereken fordul. Olyan emberekre van égető szükség, akik a hegyi beszéd szellemét hiánytalanul rá tudják sugározni környezetükre. Mert akármely oldalról tekintjük, a szociális kérdés eminenter vallási és erkölcsi kérdés. Aki hitéletének és erkölcsi célkitűzéseinek középpontjába az evangéliumot állította, az szociális törvények és intézmények nélkül is meg tudja találni a szociális megértés nagy törvénye teljesítésének módját. Szent Erzsébet példája mindenesetre hathatós ösztönzés e tekintetben. Az ő nyomába kell szegődnünk, az ő irgalmas szeretetét utánoznunk s akkor méltó tagjai leszünk a küszködő emberiség legnagyobb szociális apostolának, a katolikus egyháznak.

III. Szociális erények a tanuló életében.

Az elmúlt hetek egyik péntek estéjén a Magyar Sí-klub meghívására két fiatal müncheni diák tartott előadást arról, hogyan mászták meg a Matterhorn eddig bevehetetlennek hitt északi falát. Az egész világ hegymászó társadalma felfigyelt ezeknek a fiúknak a teljesítményére és a budapesti hallgatóság is — nagyobb részét sziklamászók — fel-fel ujjongott az előadás érdekes fordulatainál és lélegzetviasszafojtva hallgatta a nélkülözésekkel teli hősieles küzdelem részleteit. Azóta szerte a világban különböző sziklamászó iskolákban tanulmányozzák az «új techniká»-t és fogásokat, amelyeket ezek a fiúk alkalmaztak és tavasszal megindulnak a különböző csoportok, hogy utánuk járják az eddig bevehetetlennek hitt falakat.

Nem tudom, a hallgatóságban volt-e valaki, aki arra gondolt, hogy nemcsak a hegyóriásoknak, hanem az emberi életnek is vannak bevehetetlennek hitt falai, leküzdhetetlennek hitt nehézségei, az életnek is, a lelki életnek is.

És ha illet, hogy elcsodálkozzunk megdicsőülésének hétszázados évfordulóján a mi Szent Erzsébetünkön, aki az emberi irgalmatlanságnak, az emberi kőszívűségnek rettentően kopár szikláját roppant szenvedések között összeomlasztotta, szívének melegével szétmállasztotta, — kívánatos, hogy az ünneplés és csodálkozás után megpróbáljuk szent életének tanulságait utánózni is. Nemcsak csodálnunk és ünnepelnünk kell Szent Erzsébetet, hanem be kell állnunk az ő iskolájába és el kell tőle tanulnunk azokat a szociális erényeket, melyek a mi életünk szebbé tételére annyira szükségesek.

Sziklamászó iskoláról beszéltem az előbb. S valóban, ha jellemezni akarom ezt az iskolát, Szent Erzsébetnek ezt a szociális iskoláját, külsőleg leginkább ilyen sziklamászó iskolához hasonlíthatnám. Úgy él a lelkemben ez az iskola, mint három hegy, három egymással összefüggésben levő hegycsúcs, mint a magyar címer hármashalma : kettő majdnem egymagasságú és a harmadik középen messze kiemelkedik. Ezeket a hegyeket, ezekre a csúcsokra vezető szerpentineket kell bejárunk, hogy eltanuljuk Szent Erzsébet életének nagy stílusát.

Ha megindulunk ennek az iskolának első hegyére, mindjárt az első halom alján hatalmas kép fogad bennünket és a wartburgi körmenetet tárja elénk. Ott viszik az istenségének fényéből kivetkőzött és a szentostya szegénységébe bujt Úr Jézust. Előtte és utána gögös előkelőségek ; pompáznak a drága ruhákban, tekintgetnek, mutogatják magukat, szórakoznak, mint a körmeneteken, sajnos, szoktak az emberek. Ott van az ájtatos szegény nép is, köztük a mi Szent Erzsébetünk mély áhítatban és — darócruhában, mezítláb. Mezítláb és darócruhában nemcsak azért, mert selymét és drágaságait már elosztogatta, hanem azért, mert együtt akart érezni szegényeivel. Tudta, hogy résztvevő szívére nem kevésbé szorulnak rá mint alamizsnájára.

A kép után útbaigazító táblát találunk, a felírás rajta : Amit nem akarsz, hogy neked cselekedjenek az emberek, te se cselekedd nekik ; amit akarsz, hogy neked tegyenek az emberek, te is tedd nekik !

És hogyan juthatunk feljebb a szerpentinén, mit kell gyakorolnunk a kígyózó utakon? Azt, amit a kép és felírás mutat : meg kell tanulnunk beleképzelni magunkat mások helyzetébe. Elgondolnunk, mi jó nekünk és azt tenni felebarátainknak is. Eleinte lassan-lassan emelkedik az út, csupa apróság a tennivaló. Meg kell tanulni csendesesen beszélgetni mások jelenlétében. Este, lefekvéskor csendesesen letenni a cipődet és nem odavágni, hogy az alattad lakók ijedten várják, mikor dobod le a másikat is. Otthon és az iskolában csendesesen betenni az ajtót ! Apróságok ezek ! A mások helyzetébe való képzelés ábécéje ! De hány fiú viselkedik úgy ezekben is, mintha rajtakívül senkise élne a világon. Csak önmagával törődik. Pedig milyen csúnya és visszataszító, mikor villamoson, autóbuszon hangos társaság száll fel és olyan hangosan tárgyalja meg saját kis életének minden apró részletét, hogy a kocsiban ülők, akár akarják, akár nem, kénytelenek odahallgatni.

De feljebb kanyarodik a szerpentin és új gyakorlatok következnek : meg kell tanulni a társaságban mást is szóhoz engedni. Azt, hogy ne mindig csak ti beszéljétek. Hiszen, ha jól megfigyelitek, rá kell jönnötök, hogy az emberek nem azt tartják jó társalgónak, aki megérkezése pillanatától távozá-

sáig nem fogy ki a szóból, hanem azt, aki úgy tudja terelgetni a beszélgetést, hogy mindenki szóhoz jusson, mindenki elmondhassa a magáét, mindenki kibeszélhesse magát ! Pl. mikor hazafelé megy a barátoddal, meg kell tudnod hallgatni az ő megjegyzéseit is és nemcsak magadnak kell beszélned. Meg kell ezt tanulni mindenkinek és nemcsak azért, hogy jó társalgónak mondják az emberek, hanem mert ha beleképzeljük magunkat mások helyzetébe, észre kell vennünk, mennyit kell szenvedni az embereknek azért, mert mindenki csak a saját dolgával törődik. Meg kell ezt tanulnunk szociális jótéteményből. Hiszen aki jobb megfigyelő közöttetek, észrevehette, hogy a legtöbb ember, azok is, akik jóban vannak egymással, így köszön a másoknak : szervusz, hogy vagy? De, ha a másik valóban elkezdi magyarázni, hogy van, mi a baja, bánata, vagy öröme, azonnal kiül a hogy vagy-ot kérdező arcára, szemére az unalom kifejezése : nem érdekli, ami felebarátja vagy pláne jóbarátja szívében fekszik. Nem is figyel oda ! Azért magasan jár már a serpentin, a mások helyzetébe való képzelés nagy iskolájában, aki erőt tud venni csak önmagával elfoglalt önösségén és ráneveli magát, hogy megtudjon hallgatni másokat.

És még feljebb hágunk, ha megtanuljuk a nagylelkű és nemes vitatkozás művészetét. Ha nem abban áll a vitatkozásunk és eszmecserénk, — mint a legtöbb embernél sajnos annyiszor —, hogy válogatott gorombaságokat vágjunk egymás fejéhez. Nem azt jelenti ez, hogy lemondjunk véleményünkről, vagy megtagadjuk meggyőződésünket ; nem. Csak annyit jelent, hogy előkelően és nemesen : az ellenfél meggyőződését és jóhiszeműségét tiszteletben tartva fejtsük ki véleményünket. Szent Erzsébet se mondott le nagy életcéljáról, — egy egészen ellentétes felfogású környezetben ! — de lelke fényességének egyik legszebb ragyogása éppen abban állott, hogy úgy tudta képviselni a saját igazságát, hogy mindenkit lefegyverzett. Bízott annyira a saját meggyőződése igazságában, hogy nem volt szüksége nemtelen fegyverekre !

De Szent Erzsébet mezítláb és darócruhában ment a körmeneten, mert nemcsak alamizsnát akart adni, hanem résztvevő, melegszívű barát akart lenni. És azért följebb, egyre följebb kígyózik velünk a serpentin, ha eljutunk odáig is, hogy megtanuljuk mindenkiben megbecsülni az emberméltóságot. Ha megtanuljuk a cselédek, szolgákat nem ok nélkül igénybe venni, ha megtanulunk alárendelt embereknek visszaköszönni, szóbaállni velük, tisztelettel válaszolni nekik. Hiszen szívre, meleg testvéri szóra, együttérzésre nem kevésbé éhesek az emberek, mint a kenyérre !

És most nagyot kanyarodik velünk a serpentin, átvisz a másik halom kacskaringóra. Az út alján itt is kép fogad bennünket : Szent Erzsébet a szegények közt. Egyiknek kenyeret ad, a másiknak meleg ruhát, fehérneműt. Messzebről kinyújtott kézzel, föltartott fejjel egy vak tapogat feléje, amott egy beteget hoznak, — újra meglevenedik előttünk Liszt fölséges oratóriumának csütörtöki szenirozása az operából — és Szent Erzsébet mindenkinek oszt valamit. Mikor már semmije se maradt, az utolsó szegényre saját köpönyegét teríti rá. A kép után újra útbaigazító tábla : Szolgálni jöttem a világra és nem kiszolgáltatni. Aki ad, annak adatik. — Mit kell gyakorolni és tanulni ennek a hegynek az ösvényein? Azt, amit a képek ábrázolnak. Áldozatot hozni, jót tenni. Lemondani a saját javadról, örömről, csak hogy másoknak örömet

szereshess. Miben állnak ezek a jótétemények? Ne ijedjete meg, csupa apró dolog, csupa olyasmi, amire minden fiúnak nyílik alkalmá az iskolában a társai között, vagy odahaza testvérei, hozzátartozói körében. Behozod barátodnak a kabátját, ha te előbb csomagoltál össze, felveszed, ha elejtett valamit, adsz a tizóraidból, ha éhes és nincs neki, imádkozol értük. Átadod a helyedet a villamoson vagy autóbuzson, különösen ha idősebbek fáradtan, csomaggal jönnek be. Vagy odahaza vizet hozol be az édesanyádnak, segítesz a terítésnél, lemegy az üzletbe, ha valamit vásárolni kell. Olvashatnál, de segítesz inkább, rádiót hallgathatnál, de vigyázol inkább a kis testvéredre, sétálni mehetnél, de te még kihallgatod az öcsédet, ping-pongozhatnál, de te elmegy és meglátogatod beteg osztálytársadat és megmagyarázod neki a leckét, amit ő nem hallott. Nem folytatom tovább, magatoknak kell leleményeseknek lenni a kitalálásban is.

S ha valaki azt gondolja, hogy ezek mind apróságok, lehet tenni nagyobakat is : itt van a Caritas-akció ! Hány könnyet felszárítottatok már eddig is az eddigi adományokkal, de hányan vannak, akik még nem adtak, pedig megtehették volna ! Aztán nem is arról van szó, hogy világrengető dolgokat tegyünk, hanem, hogy úgy tegyük, mint Szent Erzsébet : önzetlenül, észrevétlenül, lemondva a saját kényelmünkről és mindig, állandóan, napról-napra, mindenütt, ahol alkalom nyílik rá : a lelkületünknek kell megváltozni ! Áldozatra kész, szolgálatkész, önzetlen lelkekre van szükség ! Addig kell gyakorolni a sok apró jótettet, míg megértjük az Üdvözítő szavát : Szolgálni jöttem, nem kiszolgáltatni !

Cserkészek ! Tinektek különösen meg kell értenetek, hogy cserkészétek értéke ebben van : mennyire fejlődött ki bennetek a szolgálatkészség és önzetlen segítség szelleme. Amilyen mértékben megvan ez bennetek, annyit ér a cserkészéteket. Meg kell értenetek mindnyájatoknak, hogy az igazi férfiúság az adásban nyilvánul. Az az igazi férfi, akire minél többen rászorulnak, aki nem másokból, hanem másokért él, aki elég erős, hogy mások támaszkodjanak rá. Meg kell érteni, amit a nagy Széchenyi mondott : Csak a gyenge szereti önmagát, az erős egész nemzeteket hordoz szívében !

És most jutunk el a harmadik hegyhez. A legmagasabbhoz. A csúcsához. Itt kell csak igazán nekifeküdnünk. Úgy vagyunk, mint a sziklamászók, mikor eljutnak a tulajdonképpeni csúcsához. Ők így nevezik ezt : most jön a «beszállás». Eddig is kellett kitartás, erő, de az ügyesség, körültekintés, a különböző «fogások» és technika most jut csak igazán szóhoz. Most, mikor ott állnak a függőleges, sőt visszafelé hajló, ú. n. «negatív»-falak előtt, mikor lekerül a lábrol a «szöges» és a szikla dudorodásaihoz pontosan alkalmazkodó puha mászócipőt húzzák föl. A filiszter ember elszörnyed : mirevaló — kérdezi — ez az istenkísértés, mi hajtja ezeket fölfelé? De a közönséges keresztény is elcsodálkozik, mikor itt a harmadik hegy. a csúcs előtt eléje állnak a számára érthetetlen képek : Szent Erzsébet az ura ágyába fekteti a beteget és mikor felháborodva számonkéri : a vértől csepegő Üdvözítő fekszik az ágyban. Kikergetik éjnek idején a zivatarba, találkozik a koldussal, akit jobb napjaiban segített és mikor az az árokba taszítja őt, Szent Erzsébet a nagy kegyelemért, hogy Krisztushoz hasonló lehetett, elmegy a barátokhoz

és Te Deumot mondat. II. Frigyes koronáját kínálja neki, de ő inkább Szent Ferenc köpenyét választja.

És a képekhez hasonlóan csodálatosak és kemények a felírások is: Nincs itt maradandó városunk — olvassuk. És hatalmas kórus zengi a Szent Erzsébet-mise orációját: . . . prospera mundi desplicere — Add, Uram, hogy Szent Erzsébet dicsőséges közbenjárására megtanuljunk — prospera mundi desplicere — e világ forgandó szerencsáját kevésre becsülni — prospera mundi desplicere — és állandóan égi vigasztalással örvendeni.

Mi az értelme ezeknek a képeknek és ezeknek a felírásoknak? Ez: A szent kereszténységet mélységesen komolyba kell venni. — Komolyba venni: Nincs itt maradandó városunk. Komolyba venni: Örök élet. Más világ. Komolyba venni: Utolsó ítélet. Az ágyban maga az Úr jelenik meg, mert az utolsó ítéletről szólva Ő mondotta: Éheztem és ennem adtatok, szomjaztam és innom adtatok, beteg voltam és ápoltatok, jöjjetek Atyám áldottai. Ezért kell jótéteményt gyakorolni, mert az Úrnak tesszük!

És mik a kötelességeink? Úgy élni, hogy meglátszódjék rajtunk ezeknek a nagy igazságoknak lelkünkbevése. Imádkozni, gyónni, áldozni, de úgy, hogy elváltozzunk bele, hogy mások legyünk, mint eddig voltunk, hogy életünk minden mozzanatában, még az apróságokban is kiverődjék rajtunk a Krisztushoz való hasonlatosság.

Hát az elméletek? A kísérletek? A szociálizmus, kommunizmus, szolidarizmus, fasizmus, keresztényszociálizmus? Hiszen ezekben vajudik a világ és vergődik az egész emberiség! Ezekről semmit se kell tanulni Szent Erzsébet szociális iskolájában? De igen, kell: szükséges, hogy főleg az idősebbek megismerkedjenek minél alaposabban a különböző elméletekkel és kísérletekkel is, meg a gyakorlati eredményekkel is, amiket a különböző szervezetek elértek: meg kell ismerkednetek a szociáldemokráciával is — ne feledjétek el, bármikor kerültök majd vele érintkezésbe, ne felejtsetek el, hogy a szociáldemokrata képviselők kivonultak a parlamentből, mikor ott Szent Erzsébet-ről megemlékeztek: szimbolikus tett volt ez a részükről, hogy nem akarnak tudni sem Istenről, sem hitről, sem a szentekről! — Meg kell ismerkednetek ezekkel is, szükség van keresztény és magyar vezetőkre ezeken a tereken is, de tudnotok kell, hogy Szent Erzsébetnek talán legmélyebbértelmű tanítása, hogy elsősorban komoly keresztény hitre, istenszeretetből fakadó felebaráti szeretetre van szükség. A nagy lélekváltozás meghozza a külső változásokat is. Hiszen a legtöbb szociális elméletnek és kísérletnek az az alapvető hibája, hogy gyűlöleten épül fel. Gyűlöleten, önzésen és nem szereteten! Úgy akar új világot, hogy megfordítja a mostanit és a régi elnyomottakból akar új elnyomókat csinálni, mert nem igazságot akar, hanem önző érdeket hajszol. Mi nyitja meg a szemünket a szociális igazságra? A szent kereszténység. Mi hatja meg a szívünket a követésre és megvalósításra? Szent Erzsébet példája. Ezért álltunk be az ő szociális iskolájába, ezért másztuk meg ennek az iskolának hármass hegyét és most fönt vagyunk a hármass halom tetején. Ha visszatekintünk, látjuk a kigyózó serpentint, amerre kapaszkodtunk. Látjuk az első képet: Szent Erzsébet a körmeneten --- mezítláb és darócban. Mellette az írás: tanuljátok meg beleképzelní magatokat mások helyzetébe.

Ott kanyarodik az út a második halomra. Látjuk a képet : Szent Erzsébet a szegények között. A felírás : Szolgálni jöttem, nem kiszolgáltatni. Aztán kezdődik az igazi kapaszkodó. Ott a csúcsra vezető úttalan-úton a csodálatos, a hitetlen számára érthetetlen képek. Az egészen komoly kereszténységet sürgető nagy figyelmeztetések. És most itt vagyunk, a csúcson vagyunk. A célnál vagyunk. — Mit beszélek? Hol vagyunk? A célnál? A tetőn? A hegy-csúcson? Nem, nem! Ne feledjük, hogy még csak képzeletben jártuk meg Szent Erzsébet iskolájának hágóit. A valóságban itt ülünk, egyre csak ülünk és még semmit se csináltunk. És a hármashalom is csak a képzeletünkben áll együtt, csak a képzeletünkben ragyog rajta a szent korona és a kettős kereszt! A valóságban szétomolva, darabjaira bontva hever idegenek martalékeként . . . Ó, drága magyar hármashalom! Egy Árpád volt, ki a messze pusztaságból elindult nép számára megszerzett, egy Árpád, egy szent Árpád volt, ki megkeresztelt és föltette rád a koronát és a kettős keresztet; egy Árpád volt, ki villámló csatabárdjával távoltartotta innen a nyugatra törő ellenségeket; nem akarunk a szívünkben kivetni titeket, nem felejthetjük Zrínyi szavát, hogy a Szent István koronája semmi a pallosa nélkül: kell a kard és megmarkoljuk a csatabárdot, — de most úgy érezzük, hogy Te utánad, Árpádház királyné asszonya, Szent Erzsébet asszony, Te utánad kell járnunk a kígyózó szerpentinén. Kardnál, gyűlöletnél, erőszaknál erősebb ragasztékkal: az istenszeretetből fakadó emberszeretettel kell körül- meg körülfontunk a mi drága hármashalmunkat. Gazdagok és szegények, munkások és gyárosok, földművesek és diákemberek kéz a kézben, Szent Erzsébet szeretetáramába kapcsolódva kígyózzunk az ösvényeken följebb, egyre följebb . . . És akkor újra összenő a szétesett hármashalom és újra fölkerül rá a korona és a kettős kereszt és szétlöveli sugarait szerte a tébolyodott Európába: és a francia elveszi fojtogató kezét a német torokról, pirulva rejtik el a vesztünkre emelt gyilkot az addig ádáz ellenséges kezek, mert Te elsimítod az ellentéteket, Te betöltöd a szakadékokat, Te meghozod, ami nélkül nincs megoldás: az áldozatos felebaráti szeretetet.

Fiúk! Induljunk el az idevezető úton, álljunk be Szent Erzsébet iskolájába! Amen.

IV. Szent Erzsébet és a ma ifjúsága.

Marburgban Szent Erzsébet sírján ez a felírás olvasható: «Gloria Teutoniarum — decus Ecclesiarum, Németország dicsősége — az Anyaszentegyház ékesége». A jóra való német önzés lefoglalta magának Szent Erzsébetet, elfelejtette és a világgal elfelejtetni akarta, hogy Szent Erzsébet Magyarországon Árpád-vérből született. Nem miénk azok a helyek, amelyeket lábanyoma, élete, jótékonyága megszentelt: Marburg, Eisenach, Wartburg nekünk idegen, német városok. Elvesztettük Pozsonyt, gyermekségének színterét: elvesztett Kassa, az ősi Szent Erzsébet-templom 12 szárnyú oltárával, melyen a hit és áhítatos rajongás legendáját jelenítette meg. Ereklény sincs tőle, csupán egy kétséges száraz fadarab nyoszolyájából az esztergomi bazilikában.

Azonban, Kedves Fiúk, ha reánk nézve el is vesztek az emlékek, ha el

is vannak szakítva tőlünk azok a helyek, melyeket Szent Erzsébet jelenléte és érintése zarándokhelyekké avatott, mienk maradt az a nagy történeti tény, az az életerős kapcsolat, hogy Szent Erzsébet magyar vérből sarjadt és mienk maradt a szent kötelesség, hogy az életszentség sugárzatában dicsőült alakját áhítatos kegyelettel vegyük körül az Anyaszentegyház elgondolása szerint, vagyis hogy szellemét kövessük.

Ezekben a napokban Szent Erzsébet szociális egyéniségét sok oldalról láttatok megvilágítva; beleálltatok az ő igéző egyéniségének sugárzatába, hogy lelketeket az ő példája áthassa. Ma van a triduum befejezése s az én szándékom az, hogy azoknak a szentbeszédnek, amelyeket három napon át hallottatok, az alaphangját, vezérmotivumát, főgondolatát a lelketekbe meggyökereztessem, hogy a fületekben csengjen, a szívetekben égjen, mint eleven erő, mint hatékony kegyelem, mely sokáig, egészen a sárga él, hat, dolgozik és Szent Erzsébet lelkét mintázza ki bennetek!

I.

Szent Pál apostol egyik legszebb levelében, a zsidókhoz írt levélben az Úr Krisztusról mint főpapról szól s azt emeli ki az Üdvözítőről, hogy tud «*compati infirmitatibus nostris*» — együtt szenvedni a mi gyöngeségeinkkel. (Zsid. 4, 15.) Szent Erzsébet az Úr Jézusnak ezzel az együtt-szenvedő szeretetével szította tele a szívét. Teljesen átítatta lelkét a minden emberi fájdalommal való együtt-szenvedés, ez a «*compassio*» — részvét a nyomorral szemben, könyörület a gyengeség iránt, együttérzés minden emberi fájdalommal, segíteni és enyhíteni siető szánalom s nagy szerető jóakarát, mely a fájdalmat megelőzni s a meglevő bajt szüntetni serénykedik. Szent Erzsébet szívére vette, megfogadta Szent Pál szavát: «*Alter alterius onera portate et sic adimplebitis legem Christi*» — vegyétek magatokra egymás terhét s így töltitek be Krisztus törvényét (Gal. 6, 2), az egy parancsot, a szeretet parancsát. Magára vette mások terhét! Fájt neki, ha más éhezett, ha ruhátlan volt s ezért alamizsnát osztott, hogy levegye róluk az éhség, a mezítelenség terhét; fájt neki, ha valaki betegeskedett s ezért a kórházakat járta, ápolt, gyógyított; fájt neki a belpoklosok elhagyatottsága s ezért közjűk ment, megnyírta és fürdette őket; fájt neki a jobbagység kizsákmányoltsága és síkraszállt jogaikért: fájt neki a purgatóriumbeli lelkek szenvedése s öröme volt az eisenachi temetőben imádkozgatni: szóval fájt neki az emberi szenvedés és lett a vaknak szeme, a sántának lába, az árvának atyja, az öregnek botja, a szomorúnak vigasztalója, a fáradtnak enyhítője, — magára vette mások terhét, hogy betöltse a krisztusi szeretet parancsát. Megtette olyan melegen, amilyen forrón csak a finom női lélek szeretni tud; annyi odaadással, amennyi csak telik egy áldott asszonylélektől. A szeretet ragyogott szemében, a szeretet pírja égett arcán, a szeretet dolgozta puhára betegápoló kezeit, edzette fáradhatatlanra a szegények után járó lábait: a szeretet tette hőssé, szentté, kimondhatatlanul széppé!

1211-ben II. Endre négy magyar urat küldött Wartburgba, hogy nézzék meg leányát és hívják meg Magyarországra királyi atyjának látogatására. Amilyen fényes volt a követség s amilyen fényesnek ígérkezett a tiszteletére készülő lakoma, éppen olyan nagy volt a Szent Erzsébet zavara. Pompás,

arany-ezüst ruháit a nyomorgók megsegítésére eladogatta s most nem volt egyebe, mit magára vegyen, csak egy közönséges gyapjúruha. A magyar király leánya így csak nem jelenhetik meg a ragyogó magyar urak előtt! Nagy gondjában azt tette, amit ilyen esetekben mindig szokott; a várkapornában leborult a felfeszített Krisztus előtt és imádságba merült. Az Úrral egyesült lelke áthatotta, megdicsőítette egész külsejét s mikor a vendégek közt megjelent, csodálatosan tündöklő, ragyogó szép volt. A magyar urak bámulták, csodálták és egymás közt megvallották, hogy annyi szépséget még a francia királynőn se láttak. A követség eltávozása után, midőn férje, Lajos faggatta, hogy hirtelenében honnét szerezte azt a pompás öltözetet, azt felelte: Isten tesz ilyet, mikor jónak látja! A legenda pedig magyarázatul azt mondja, hogy Isten az angyalok öltözetébe öltöztette Szent Erzsébetet. Valóban! az ő határtalan résztvevő együttérző, irgalmas szeretete s ebből fakadt kimeríthetetlen testi és lelki jótékonyága s kimondhatatlan áldozatai angyali ruhába öltöztették, külsejét valami csodálatos bájjal és szeretetreméltósággal ruházták föl s a kedves Szent Erzsébet jelzőt szerezték meg neki.

Szeretett a wartburgi erdőben rózsakoszorúval a fején imádkozni. S a legenda szerint a nagy zavarában segítségére jövő Isten kötényében az alamizsnát rózsákká változtatta. Ha az ember életét olvassa, csakugyan olyan, mintha rózsailat áradna róla, mintha irgalmas kezei rózsajólajtól csepegnének. Ó a magyar Egyház kedves, illatos, rózsás szentje!

II.

Egy nagy nevelő szerint a férfi legyen «kemény mint a gyémánt és gyengéd mint egy anya». Kemény a munkában és fegyelemben, türesemben és lemondásban; gyengéd a szeretetben és gondoskodásban, gyengéd mások testelke iránt, nem okoz senkinek fájdalmat, gyengéd a szenvedőkkel, a segítségre szorulókkal szemben. A férfi természeténél fogva kemény, ezért sokszor heves és nyers s főképp a kialakulatlanság éveiben kiméretlen és durva. Amilyen hirtelen emeli ütésre kezét, éppen olyan könnyen belegázol másnak a lelkébe, odavág egy sértő kifejezést vagy kimond egy fájó szót; szívtelenül kigúnyolja a nyomorékot s nincs finom érzéke észrevenni, hogy mivel okoz fájdalmat.

Minthogy a férfijellem kivált a forrongó fiatalságnak, a serdülő ifjúság idejében ilyen, azért — Kedves Fiúk — a férfi lélek egyoldalúságának a női lelken kell kiegyensúlyozni, a férfi keménységnek az anyai gyengédség vonásával kell enyhülnie. Innen van, hogy ahol férfiakat akarnak nevelni, ott fel kell ragyogniok a női eszményeknek, az eszményi nőknek. Ezért áll itt a mi kápolnánkban, a férfinevelés ezen iskolájában is Szűz Mária szobra s ezért rendezték a ti lelki vezetőitek a Szent Erzsébet triduumot. Az Úr Krisztusban lett tökéletessé az ember, Őbenne vált teljessé a férfijellem. Őbenne ragyogott fel a követésre méltó, tökéletes férfieszmény. Azért azt az édesanyai gyengédséget, a finom női vonást, azt a könyörületes kompasszív szeretetet, melyet az Úr Jézustól tanult, vegyétek át Szent Erzsébet szelleméből. Az ő vonzó, ígéző egyéniségének hatása alatt, szent példájának nyomán tanuljatok meg «együtt szenvedni a nyomorúsággal», tanuljátok beteljesíteni Krisztus parancsát, «magatokra venni egymás terhét».

Kedves Fiúk, ami korunk sem boldogabb, mint Szent Erzsébet kora volt. A nagy szegénység és nyomor, a töméntelen szenvedés és fájdalom együttérző, segítő szeretet után sóhajt. Napjainkban is, mint a XIII. században ; nálunk is, mint akkor Thüningiában, van alkalom, sok-sok alkalom a részvét és könyörület gyakorlására. De hát mikor is nincs? mikor nem időszerű és alkalomszerű a szeretet? Minden kor, minden nép, minden emberi közösség és minden emberszív szeretet után kiált!

Mégis, Kedves Fiúk, a mai inséges időkben különösebben, mint máskor, nektek is ki kell vennetek a segítő szeretet munkájából részeteket. Legyen szívetek a mostani döbbenetes nyomor iránt! Együttérző lélekkel gondolatok azokra, kiknek nincs élelmük, ruhájuk, fűtött hajlékuk. Segítő szeretettel közeljetelek hozzájuk! Nem gondolok én arra, mikor ezt mondom, hogy a nagy társadalmi inségakcióban dolgozzatok. Ez a felnőttek dolga, a ti világotok pedig az iskola! Amit a felnőttek, pl. szüleitek a világban tesznek, azt nektek az iskolában kell tennetek. A ti inségakciótoknak egészen megfelelő formája az a szépen megszervezett iskolai segítő akció, mellyel kapcsolatban csak azt kívánhatom, hogy a testvéri szeretet egymás iránt minél erősebben lobogjon bennetek és minél jótékonyabbá fejlessze ezt az iskolai segélyakciót.

Ti azonban Isten negyedik parancsa révén egy másik inségakcióra is vagytok kötelezve. Részvétellel és megértéssel kell lennetek mindazok iránt, kiket a megélhetés gondja nyom, de elsősorban saját szüleitek iránt, kik a jövőért való aggodalomban, sötét gondban élnek és nehéz erőfeszítéssel szerzik meg a mindennapi kenyeret. Ti — hogy úgy mondjam — családigond-enyhítő akció megszervezésére és lebonyolítására vagytok hivatva. Megvagyok győződve, hogy Szent Erzsébet szellemében jártok el, ha ki-ki a maga családjá körében megindítja és lefolytatja ezt a családigond-enyhítő akciót. Három fejezetben foglalom össze!

1. A család gondját, szüleitek terhét munkával enyhítsétek. Mégpedig mindenképp előtte odaadó iskolai kötelességteljesítéssel; a mindennapi munkának, leckéknek és írásbeli feladatoknak szorgalmas és gondos elvégzésével s lelki előhaladástokkal, mert a szülők legnagyobb öröme és legbiztatóbb reménysége gyermekeik kedvező jellemfejlődése és tanulmányi előmenetele. A szorosán vett diákmunkán kívül a serény és jóakarátú fiú számára sok egyéb tennivaló akad a háznál, amivel gondsújtott és agyondolgozott szüleinek könnyebbségére lehet. Tapasztaltam, hogy ügyes, dolgos fiú bevásárlással, szerető munkával, holmijának, szekrényének, asztalának, szobájának rendbentartásával, sőt házimunkák végzésével mennyi segítséget nyújthat. Dolgozni nem szegyen; ki mit tud, dolgozzék a családban, a háztartásban a szülők segítségére! A munka emeli az önbecsülést, növeli az életrevalóságot! A munka érték, mert pénzt szerez vagy legalább a meglévőt megtakarítja!

2. A családigond-enyhítő akciónak második mozzanata az, hogy ne súlyosbítsátok a szülők helyzetét igényességgel és követelésekkel. Érzétek be azzal, ami van és ne mondogassátok: Tavaly így volt, tavaly úgy volt; tavaly ilyen vagy olyan ruhát kaptam. Bizony az elmúlt évben még sok minden másképpen volt! Vegyétek szívetekre Szent Pál szavát: Eledelünk és ruházatunk lévén, elégedjünk meg azokkal. (1. Tim. 6, 8.) Ha van mit ennetek és van mibe

öltözőnötök, elégedjete meg vele s ne igényeskedjete, ne zúgolódjatek ! A csendes beletörődés, józan igénytelenség s vidám megelégedés nagy gondenyhítés a szülők számára. Lelküket amúgy is megüli a sötét aggodalom és keserű gond, ne gyarapítsa még gyermekeik elégedetlensége és követelőzése !

3. Van még egy harmadik fejezete is, Kedves Fiúk, a ti gondenyhítő akciótoknak. Ha a család anyagi gondokkal küzd, rendszerint megbomlik a családi békesség. Ha nincs minden úgy, mint ahogyan szeretnék, kívánnák, a családtagok ingerlékenyek és izgatottak lesznek, könnyen ütköznek egymással, szóváltások és perpatvarkodások tanyája lesz a ház. Ezzel szemben azt kívánnám, hogy — Szent Erzsébet legendájának szavával élve — az anyalok öltözékében járjatek, vagyis a családi békesség jó szellemei legyetek ! Mindent, ami adódik, legyen az bármilyen kellemetlen is, ne csak zúgolódás nélkül, hanem jó lélekkel, szent béketűréssel viseljete. Ingerült szó, kelletlen arckifejezés ne árulja el, hogy ez vagy az nincs kedvetekre ! Ne engedjete, hogy az anyagi gond megölje a lelket, kiapassza a szeretetet, sőt minél kevesebb van a jólétből, legyen annál több a szeretetből ! Higgyete el nekem, hogyha a gondenyhítő akció eme három fejezetét komolyan követitek és lélekkel megvalósítjatek, sok könnyebbséget viszete a családi életbe.

Kezdtém Szent Erzsébettel, de talán nem lesz profán, ha befejezem Petőfivel. Míg a családigond-enyhítő akcióról szóltam, eszembe jutott ennek a szilaj, de melegszívű költőnek az életéből egy rendkívül kedves jelenet. 1845-ben Pestről Szalkszentmártonba ment szüleit meglátogatni. Édesanyja tele volt aggodalommal, hogy vajjon fia a kis vidéki város és a szegényes szülői ház egyszerű viszonyai között és szerény ellátása mellett jól fogja-e magát érezni. Jó anyjának megnyugtatóására írta azt a gyönyörű versét, mely így kezdődik : Mért aggódot, lelkem jó anyám, hogy kenyerecek barna, emiatt ? A második versszakot idézem : «De semmi az ! Csak add eléem, anyám, bármilyen barna is az a kenyér : itthon sokkal jobb ízű énnekem a fekete, mint máshol a fehér». (Petőfi, Fekete kenyér.) Ez Petőfi gyengéd szeretete édesanyja iránt s egyúttal Szent Erzsébet együttérző, könyörületes, szerető szelleme ! Ebben a szellemben véghezvitt szeretetakció a mai gondterhes időkben, de máskor is, enyhület és vigasztalás lesz szüleitek számára !

* * *

Ez a mai nap, mint jól tudjatek, Kedves Fiúk, nekünk nemcsak Szent Erzsébet ünnepe, hanem egyúttal a «patrocinium», vagyis calasanzi Szent József pártfogásának az ünnepe is. Ünnepe annak az atyai pártfogásnak, szeretetnek és gondoskodásnak, mellyel a piarista iskola szent alapítója pártfogoltjait, a piarista diákokat mennyei örökkévalóságából körülveszi és támogatja. Ez az atyai pártfogása és segítése odairányul elsősorban, hogy kialakuljon bennetek az Úr Krisztus szándéka szerint való élet. Annak a nagy feladatnak a teljesítésében is, melyről szólottam és amelynek teljesítése rátok háramlik a mai inséges időkben, bizton számíthatek az ő atyai hathatós segítségére. Ha buzgó lélekkel folyamodtok hozzá, közbenjárására megnyeritek azt a kegyelmet, hogy Szent Erzsébet nyomában a krisztusi szeretet és segítő könyörület cselekedeteit odaadással gyakoroljatek. Amen.

BARTOS JÓZSEF.

(1853—1931.)

Ezerkilencszázharmincegy december 9-én, hosszú szenvedés után örökre eltávozott körünkől Bartos József, iskolánk legrégebb tanára és közel másfél évtizeden át igazgatója. Bár halála nem jött váratlanul, mégis úgy éreztük, hogy távozásával pótolhatatlan veszteség ért bennünket. Mert Bartos Józsefben utolsó tagja dőlt ki annak a nagy piarista tanárnemzedéknek, mely önfeláldozó munkájával minden más nevelői közületnél nagyobb mértékben járult hozzá a mai magyar vezető intelligencia szellemi és erkölcsi arculatának kialakításához. 1882 őszén mint huszonkilencesztendős fiatal tanár került iskolánkhoz és itt évtizedeken át együtt működött Maywald Józseffel, Schmidt Ágostonnal, Tóth Györggyel, Vámos Károlylyal, Drajkó Bélával, Szölgyémy Jánossal s a nyolcvanas és kilencvenes évek annyi más kiváló tanári egyéniségével. Ebben a változatos és sokoldalú együttesben a Maywald Józsefek és Schmidt Ágostonok hajthatatlan szigorúságával és megalkuvást nem ismerő vaskövetkezettségével szemben Drajkó Bélával és Szölgyémy Jánossal egyetemben ő képviselte azt az enyhébb és megértőbb irányzatot, mely az iskolai követelések hiánytalan fenntartása mellett szeretettel és érdeklődéssel tud belemerülni a diáktársadalom apró problémáinak bogozgatásába.

Mert Bartos József pedagógiai működésének főjellegzetességét a szeretetre és megértésre való beidegzettség adta meg. Igazán elmondhatjuk róla, hogy a szív pedagógusa volt. Szinte anyás szeretettel és gyöngédséggel fonta körül tanítványainak egyre népesedő taborát és az iskolában is inkább szívükön, mint értelmükön keresztül igyekezett megfogni őket. Bár szeretetében egyenlő mértékben résztette minden tanítványát, elsősorban mégis a szegények és árvák felé fordult vele. Ebben a tekintetben is hamisítatlan követője volt ő calasanzi Szent Józsefnek, akit a fülében felcsendülő «Tibi derelictus est pauper, orphano tu eris adiutor» hívás állított a lélekmentés apostoli munkájába. Könnyekig meg tudott hatódni egy-egy derék tanítványa szegénységének vagy árvaságának hallatára. De szeretete nem állott meg a puszta szánakozásnál, hanem az irgalmasság szebbnél-szebb cselekedeteiben virágzott ki. Bámulatossággal mindig módját tudta ejteni a segítségnyújtásnak. Különösen igazgatósága idején fejtett ki e tekintetben elismerésre méltó tevékenységet. Alatta intézetünk az évi segélyösszegek nagysága tekintetében messze megelőzte a budapesti középiskolák legtöbbjét.

A szeretetre való beidegzettség mellett másik főjellemvonása volt Bartos József pedagógiai egyéniségének az iskoláért való élés-halás. Lelkes pedagógus

volt a szó legigazibb értelmében. Szeretettel csüggött tárgyain, a történelmen és a földrajzon és bámulatosan értett hozzá, hogy tanítványaival is megkedveltesse azokat. Ebben legfőbb eszköze hatalmas tudása volt. Mert Bartos József, bár neve nem ragyogott a beérkezett és elismert tudósok nevei közt, elsőrangú szakember volt tárgyaiban. Már fiatal korában rengeteg ismeretet gyűjtött és később is állandóan és rendszeresen képezte magát. Jellemző, hogy még budapesti tanár korában is éveken át szorgalmasan hallgatta a nagy Horvát István fiának, Horvát Árpádnak a történelmi segédtudományok köréből tartott egyetemi előadásait. És amit egyszer szellemi tulajdonává tett, azt egész életére meg is tartotta. Mert kitűnő emlékezőtehetsége könnyűszerrel eligazította őt a személyek és események áttekinthetetlennek tetsző tömkelegében. Emlékezőtehetsége nemcsak terjedelem, hanem hűség tekintetében is bámulatos volt; még évtizedek múlva is hajszálnyi pontossággal tudott visszaidézni olyan apró és mellékes mozzanatokat, melyeket a résztvevők legtöbbje talán figyelemre sem méltatott. Ehhez járult ritka alakító képessége és a lényegesnek ösztönszerű megérzése. Nem csoda tehát, hogy történelmi előadásai valósággal lenyűgözték kisebb és nagyobb diákjait. Egyik jeles tanítványa írja: «Ahogy Bartos József történelmi előadásait megalkotta, ahogy jellemzéseit jellemző adatok seregével megelevenítette, ahogy az események legkülönbözőbb kapcsolatait feltűntette, ahogy embereket, egyéniségeket néhány nagy vonással meg tudott rajzolni és ahogy a beleélés szuggeráló erejével egész magyarázatát élővé tette: mindebben nemcsak a tudománya legkisebb részletkérdéseivel is tisztában levő szaktudós nyilatkozott meg, hanem bizonyos művészi egyéniség is, amely alkotó erővel éli bele magát a történelembe, amely az idők tompító fátyolán keresztül bizonyos inspirációval érzi meg az egyéni színeket, finom érzékkel látja meg a nagy összefüggések hajszálvékony fonalait és a régi korok, régi emberek dolgain át az eleven életet, az embert tudja megéreztetni. Bartos József ilyen művészi tapintattal tudta megtalálni, mit kell az ifjúságnak elmondani, mit elhagyni, hogy a történelemtanításnak ezt a nagy célját elérje».

De Bartos József előadásai nemcsak élvezetesekek, hanem egyben tanulságosak is voltak. Hiszen ő elsősorban nem tanítani, hanem nevelni akart. Ezért a tények nyers tömegéből, Maculay találó kifejezése szerint a történelem salakjából, mindig valamilyen magasabb igazságot iparkodott kihámozni. Mert ő a történelmi események szédítő örvénylésében nem holmi vak erők véletlen egymásbaütközését, hanem az emborsorsot intező erkölcsi hatalmak mérkőzését látta; ezért előadásaiban sohasem mulasztotta el, hogy az események és személyiségek megítélésében kifejezést ne adjon a maga szigorú és megvesztegethetetlen erkölcsi meggyőződésének. Így észrevétlenül, minden tudatos erkölcsi példálózás kerülésével az igazság és a tisztultabb erkölcsi eszmények ösztönszerű tiszteletére és követésére nevelte tanítványait. Az ő előadásában a történelem csakugyan *magistra vitae*, a lelkekre való hatás és a jellemalakítás hathatós eszköze lett.

Azok közt az erkölcsi hatások közt, melyeket tanításának maradandó eredményeként a lelkekben meggyökereztetni igyekezett, Bartos József mindig a lelkes és tettrekész hazaszeretetet tette első helyre. Amint maga izzó

szeretettel csüggött hazáján és nemzetén, azonképpen azt akarta, hogy tanítványai is megannyi meggyőződéses apostolai legyenek a nemzethűségnek és a tettekben kivirágzó hazafias érzésnek. Ezért előadásai mindig különös kedvvel időzött nemzeti multunk felemelő jeleneteinél s nemzeti hőseink élet-sorsának és jellemének rajzolásánál. Ilyenkor szinte prófétai ihlet szállotta meg; «görnyedt alakja kiegyenesedni látszott, homloka a magasba emelkedett, szemei csillogtak, hangja különös csengést nyert és reszketett a benső megilletődéstől». Ilyenkor bizony gyakran megesett, hogy a tanár és tanítványai szemét a meghatottság könnyei futották el.

Ilyen lelki berendezés mellett érthető, hogy tanítványai rajongó szeretettel övezték Bartos Józsefet. Áhítattal várták óráit és csodálattal csüggtek ajkán, mert érezték, hogy előadásai nyomán nemcsak tudásban gyarapodnak, hanem szellemi értékekben is gazdagabbak lesznek. Minden történelemóra külön lelki élményt jelentett számukra, melyre évek és évtizedek mulásával is csak megilletődéssel tudtak visszaemlékezni. Mert Bartos József egyéniségének varázsa túlélte az iskolai évek lepergését és az életbe is elkísérte gyermekből ifjúvá s ifjúból férfiúvá érett diákjait. Az a bensőséges viszony, mely a katedrán ülő tanár és a padban szorongó kisdíák közt szövődött, az iskolai évek elmulásával személyes kapcsolattá, sőt igen sok esetben meleg barátsággá mélyült. Mivel pedig tárgyainak óraszámánál fogva állandóan sok osztályban tanított, végzett tanítványainak s ennek arányában rajongó tisztelőinek száma is rohamosan emelkedett; évről-évre nagyobbra nőtt azoknak tábora, akik a meglett férfi tudatossá érett hálájával tekintettek fel a szeretett mester igénytelen alakjára s keresték fel őt szerény szerzetesi cellájában, hogy eligazítást kérjenek tőle az élet felmerülő nehézségei közt, vagy hogy a szép mult emlékeinek visszaidézésével élesszék idealizmusuk kihamvadni készülő tüztét.

De nemcsak tanítványai ragaszkodtak Bartos Józsefhez, hanem ő is ragaszkodott volt diákjaihoz. Csodálatos emlékezőtehetségével állandóan számon tartotta őket és szerető érdeklődéssel kísérte életük további alakulását. Még a világháború borzalmi közt is igyekezett fenntartani az érintkezést hadbavonult tanítványainak százaival; aggódó figyelemmel kísérte sorsukat, pontosan számon tartotta megsebesülésüket, fogságbajutásukat avagy éppen hősi halálukat. Jellemző, hogy amikor intézetünk szép hősi emlékének felállítására került a sor, az elhalt hősök névsorának összeállítását csupán az ő jegyzetei tették lehetővé.

Bartos József az évek mulásával valóságos patriarchájává lett iskolánknak. Tiszteletreméltó alakját a szellemi fiak és unokák százai és százai zsongták körül; egy egész népes tábor, melynek tagjai rang, vagyon, társadalmi állás és világnézet dolgában talán nagyon távol estek egymástól, de abban mind egyek voltak, hogy hálával és szeretettel övezték legkedvesebb emlékü tanáruk alakját. Idővel valóságos Bartos-kultusz fejlődött, mely ismét közelebb hozta egymáshoz az élet nehéz harcaiban szétzilált öreg diákokat. Nem véletlen, hogy a budapesti piarista diákszövetség megalakításának gondolata elsőnek Bartos József agyában vetődött fel s a gondolat tetteváltásában éppen az ő tanítványai serénykedtek legodaadóbban.

Bartos József mindvégig hű maradt önmagához ; tanítványainak sorsa iránt mindvégig melegen érdeklődött. Amíg tehetett, rendesen eljárt a diákszövetség üléseire és az évvégi találkozókra. Ilyenkor aztán rendszerint ő volt az ünneplés középpontja. Megható volt látni, hogy őszebcsavarodott diákjai, köztük országos méltóságot viselő vezető emberek, mennyire igyekeztek kedvében járni ; valósággal a tenyerükön hordozták őt. De az utóbbi időben már ezt az örömet sem tudta megszerezni tanítványainak. Szobájának rabja lett. A szeretet és ragaszkodás azonban hamar megtalálta ide is az utat. Volt tanítványa, aki nap-nap után hűségesen ellátogatott hozzája. De azután ennek is vége szakadt. A halál kegyetlen keze széjjel tépte a meleg ragaszkodás ezernyi-ezerszálú szövődékét. Bartos József nemesen érző jóságos szíve megszűnt dobogni s fáradt teste az anyaföldre tért pihenni. De emléke itt maradt közöttünk s elevenen él tanítványai százainak szívében és iskolánk hagyományai-ban, melyeknek gazdagításához és jellegzetessé formálásához ő talán minden más kortársánál nagyobb mértékben járult hozzá.

Gyászbeszéd Bartos József ravatala mellett.

Elmondotta 1931. december 11-én *Degré Miklós dr.*, kir. ítélőtáblai elnök.

Mélyen meg vagyok hatva, amidőn a Budapesti Piarista Diákszövetség megbízásából leteszem a hajdani tanítványok koszorúját egykori szeretett tanárunknak, korosztályom utolsó életben volt tanárának, Bartos Józsefnek, ravatalára.

Amikor a volt tanítványokat említem, úgy érzem, hogy egy nagy tömeg áll a hátam mögött, hogy egy sokadalom nevében szólok. Mert a Megboldogult tanítványainak száma szinte kiszámíthatatlanul nagy volt. Egész generációkat nevelt fel. Akik az 1882-től 1919-ig elmúlt 37 esztendő alatt a budapesti gimnáziumnak, ennek a rendkívül népes iskolának tanulói voltak, úgyszólván kivétel nélkül tanítványai voltak és hozzá utolsó lehelletéig a legmélyesgesebb hálával, a legmelegebb szeretettel ragaszkodtak.

Kortársaim és én a Megboldogultat legszebb éveiben ismertük meg. Abban az időben, amidőn boldogult emlékü Vajda Gyulának, a későbbi kolozsvári egyetemi tanárnak örökébe lépve működését a budapesti gimnáziumban 1882-ben megkezdette.

Kiváló historikus volt. Lelkesedés, nagy tudás, bámulatos emlékezőtehetség és izzó hazaszeretet voltak előadásainak jellemző vonásai. Szerette studiumát és értett hozzá, hogy azt tanítványaival is megkedveltesse. De volt egyéniségének egy nagy vonása, amely őt mint pedagógust jellemezte s amely hivatottá tette arra a szerepre, melyet késő öreg korában betöltött, amikor volt tanítványait maga körül gyűjtve, megvetette alapját annak a hatalmas szervezetnek, melynek megbízásából itt állok. Egyéniségének ez a vonása a szeretet volt. Szerette tanítványait és szeretetét mindig érezte is velük. Közel engedte magához tanítványait abban az időben is, amikor a tanár és tanítvány közötti viszony hasonlíthatatlanul ridegebb volt, mint ma ; amikor valóságos kínai fal választotta el a tanítványt a tanártól.

25 éven át működött a budapesti piarista gimnáziumban mint tanár, 12 éven át mint igazgató. Igazgatói működése alatt tört ki a világháború, mely hadba szólította a Rendnek számos tagját és a budapesti gimnáziumnak 1000-nél több volt tanítványát. A Megboldogultnak ezek a hadbavonult tanítványai vele a harctérről is szoros összeköttetést tartottak fenn és őt soraikkal gyakran felkeresték. Ezeket a leveleket élete utolsó órájáig szeretettel megőrizte. És ha mi, itthon maradottak, őt a világháború alatt felkerestük, a társalgást mindig a harctéren küzdő volt tanítványaira terelte. Ilyen alkalmakkor könnyelábadt szemmel emlékezett meg azokról, akik a harctéren hősi halálukat lelték. A Megboldogult ezeket is nyilvántartásba vette. Úgy hogy, amikor ezelőtt néhány évvel a gimnázium épületében a hősök emléktábláját felállítottuk és azon a hősi halállal kimultak névsorát fel kellett tüntetni: ennek a névsornak az összeállítása gondot egyáltalában nem okozott, mert a Megboldogult kezei között kész összeállítás volt. És hogy ez az összeállítás mily lelkiismeretes volt, azt nyilvánvalóvá teszi az, hogy az azóta eltelt évek alatt hiány, vagy mulasztás jelensége fel nem merült.

De ha a Megboldogult igazgatói működése általában izgalmas volt, működésének utolsó esztendejét egyenesen borzalmasnak kell jellemeznünk, mert akkor dúlt a proletárdiktatura.

Utolsó hivatalos igazgatói ténykedése az 1919. év tavaszán tartott Te Deum volt. Akik ezen az istentiszteleten résztvettek, azt soha, amíg élnek, elfeledni nem fogják. Már az istentisztelet külsőségei is fenséges szépek voltak. Tudni kell, hogy a proletárdiktatura a hivatalos Te Deum megtartását eltiltotta. Az iskolai bizonyítványt istentisztelet nélkül kellett a fiúknak kiadni. Így is történt. Azonban a bizonyítványok kiosztását követő napon, tehát a szünet első napján, véletlenül éppen Pünkösd vasárnapon, a Megboldogult a Te Deumot a szokásos módon megtartotta. És bár az iskolai szünet akkor már kezdetét vette volt, bár az iskolai bizonyítványok már előzőleg ki lettek adva: mégis a kápolna a Mindenható Isten kegyelméből annyira megtelt ájtatoskodó közönséggel, mint talán soha. Ott voltak a fiúk, ott voltak a szülők s ott voltunk nagyon sokan olyanok is, akiket csupán az egykori tanítvány hálája fűzött a Rendhez és a kápolnához. És amikor a Megboldogult reszkető hangon intonálta a Te Deumot, mindnyájan tudtuk, hogy ez kettőt jelent. Egyrészt hálát ad a Mindenhatónak, amiért tanítványait, az ő kedves fiait, a legnehezebb életviszonyok között is megsegítette, másrészt pedig dicsérte az Urat, amiért őt magát hosszú tanári és igazgatói működése alatt kegyelmével elárasztotta. És ennek az istentiszteletnek volt még két nagy mozzanata. Egyik az evangélium után megtartott hatalmas szent beszéd volt, mely azok közül a beszédek közül is kiemelkedik, amelyek a kápolnában évek hosszú során át elmondattak. A másik felejthetetlen mozzanat pedig az volt, amikor a szentmise után az énekhar a magyar himnuszt elénekelt. Hogy ez mit jelentett, azt csak az érti meg, aki tudja, hogy a proletárdiktatura a magyar himnuszt éneklését eltiltotta, hogy a proletárdiktatura alatt a himnuszt éneklése büntetés alá esett, éppen úgy, ahogy bűnjel volt a nemzetiszínű lobogó is. Amikor ilyen körülmények között az énekhar akkori vezetője bámulatos férfias bátorsággal a magyar himnuszt elénekeltette, ez minden jelenlévőt

kimondhatatlanul meghatott. Azt hiszem, aligha volt a kápolnában olyan egyén, aki ne könnyes szemmel távozott volna onnan.

Ezzel a végtelenül megható mozzanattal fejeződött be a Megboldogultnak hivatalos működése.

A nyári szünet alatt a proletárdiktatura összeomlott. De a Veni Sanctet már az új igazgató tartotta meg. Ez eléggé régen volt. Hiszen azok a fiúk, akik mint kis elsőosztályú gimnazisták, ezen szentmisén először jelentek meg a gimnázium kápolnájában, ma már végzett emberek, a főiskolát elvégezték, sőt részben a diplomát is megszerezték maguknak. Mégis a Rend hitszónoka, ugyanaz a hitszónok, aki a hatalmas pünkösdi beszédet tartotta, a Veni Sancten tartott beszédében a Megboldogultról, mint ősz patriarcháról emlékezett meg. A Megboldogult tehát akkor már eléggé magas korban volt. Mégis a gimnáziumtól nem tudott elszakadni. Figyelemmel kísérte a gimnázium életét. Különösen meleg szeretettel kísérte figyelemmel azoknak az osztályoknak a haladását, amelyekben még tanított. És mikor ezek a fiúk is kikerültek e gimnáziumból, akkor fájó szívvel látta, hogy a tanulóifjúság tagjai között egyre kevesebb ismerős arcot lát. És ekkor kereste az érintkezést egykori tanítványainak a fiaival. A Megboldogultnak ez a ténye őt közelről jellemezte, mert volt tanítványait megőrizte szeretetében akkor is, amikor azok már régen kiléptek az életbe s az életben is minden lépésüket figyelemmel kísérte.

Merem állítani, hogy 40 év óta nem volt Budapesten érettségi találkozó, melyen a Megboldogult részt ne vett volna. Ilyenkor felment mégegyszer a katedrára, és lelkesítő beszédet intézett az egykori tanítványokhoz. Beszédeiben őket mindig összetartásra buzdította. És ezen buzdító beszédeknek eredménye a Budapesti Piarista Diákszövetség.

A Diákszövetség mindig tisztában volt azzal, hogy a Megboldogultnak mit köszönhet. Hiszen az alakuló közgyűlésen az események középpontjában Ő állott és a leglelkesebb ovációkban részesült. Azonkívül Ő volt az egyetlen, kit szövetségünk tiszteleti tagjává választott. A megválasztatása céljából tartott rendkívüli közgyűlésen megválasztását oly hatalmas, lelkes beszéddel köszönte meg, melyben mi, régiak ráismertünk a régi Bartos Józsefre.

Tagja volt szövetségünk választmányának is, és amíg testi ereje engedte, a választmány üléseit szorgalmasan látogatta. Utóbb azonban betegeskedése miatt erről le kellett mondania. De azt, ha volt tanítványai meglátogatták, ebben az időben is szívesen vette. Ilyenkor panaszkodott betegeskedése, testi törődöttsége miatt. De nem egyszer holdog mosollyal, szinte megdicsőült arccal tette hozzá, hogy testi szenvedésével szemben rendelkezik a teljes lelki harmóniával. Ha pedig érezte ezt a lelki harmóniát, akkor öreg kora betegeskedése és testi szenvedései dacára holdog volt. Elmondhatta magáról Szent Pállal: «Jó harcot harcoltam: a futást elvégeztem: a hitet megtartottam: végezetre eltétem nekem az igazság koronája, melyet megad nekem ama napon az Úr, az igaz Bíró».

Úgy legyen!

BESZÉD AZ ABITURIENSEKHEZ.

Az évzáró ünnepélyen a Budapesti Piarista Diákszövetség nevében elmondotta :
Borszéký Károly dr., a székesfővárosi közkórházak központi igazgatója.

Kedves fiatal Barátaim !

Az idén nekem jutott az a megtisztelő feladat, hogy a Budapesti Piarista Diákszövetség nevében búcsút mondjak nektek akkor, amikor gimnáziumi tanulmányaitokat sikeresen befejezve, az életbe léptek ki.

Amikor végigtekintek rajtatok, az az idő jut eszembe, amikor 39 év előtt mi mondtunk búcsút az akkori piarista gimnázium ódon falainak ; boldogság töltötte el lelkünket és mondhatom, hogy az én életemnek is ez volt egyik legboldogabb időpontja. Megnyílt előttünk az út és mi jövődő pályánk horizontját felhőtlenül, azúrkéken láttuk magunk előtt. Helyünket az iskolában nyolc esztendőn keresztül becsülettel megálltuk és útravalóként tanárainktól vallásosságot, hazaszeretetet és kötelességtudást kaptunk. Ezen belénkoltott jótulajdonságok birtokában fiatalos kedvvel, acélos izmokkal, tetterőtől duzzadva léptünk arra az útra, amelyet választottunk. Az út, amelyet megtettünk, sokunknak volt nehéz, voltak olyanok is, akik feleúton megálltak : de a cél, amelyet magunk elé tűztünk, sohasem látszott elérhetetlennek. Súlyos megpróbáltatásokon, sok testi és még több lelki szenvedésen ment át a mi korosztályunk ; a háború izgalmi, a kommunizmus szörnyűségei eltörülhetetlen nyomokat hagytak lelkünkön és testünkön egyaránt. És ha most visszatekintek elmúlt ifjúságunkra és arra az útra, amelyet megtettünk : azt kell mondanom, hogy mindazok dacára, amit átéltünk, a mi fiatalságunk sokkal gondtalanabb, életpályánk kezdettől fogva sokkal simább volt, mint a tietek, fiatal barátaim.

Mi a boldog Nagy-Magyarország deákjai voltunk, ti a megcsönkített, szédarabolt Csonka-Magyarországe. Fiatal korunkban hazánk tejjel-mézzel folyó Kanaán volt, most kiszipolyozott, megalázott, ellenségeinktől körülzárt szomorú kis ország ; tőlünk az élet sokkal kevesebbet követelt, mint tőletek ; mi nem voltunk annyi és oly súlyos kísértésnek kitéve pályafutásunk alatt, mint ti lesztek. Apátok hibáján kívül ti súlyosan megterhelve indultok el pályátokra ; talán soha, mióta a piarista gimnázium áll, diák nehezebb viszonyok között nem hagyta el a gimnázium falait, mint ti. Mi, a mi sokat látott és sokat tapasztalt szemeinkkel a horizontot előttetek nagyon sötétnek látjuk ; a csonka ország, a súlyos gazdasági helyzet, az elhelyezkedési lehetőségek összezsugorodása, az egyéni érvényesülés nehézségei, a nemzetietlen és vallástalan irányzat térhódítása körülöttünk, a teljes bizonytalanság : mindmegannyi fekete felhő, ami a célt, amely felé haladni akartok, elhomályosítja előttetek

és nehezen elérhetővé teszi. Azonban a világtörténelem és hazánk története mutatja, hogy a megpróbáltatások kora nem tart örökké ; a természet örök törvénye is az, hogy a télre, lett légyen az bármilyen kemény és bármilyen hosszú : tavasz, majd nyár következik.

Ti már zsenge fiatalságtokban hozzászoktatok a tél hidegéhez, megtanultátok az ellene való védekezést és megedzve lélekben és testben, joggal remélhetitek a rügyfakasztó tavaszt. Ti az Isten iránt való hittel szívetekben ellen fogtok tudni állani minden istentelen kísértésnek és meg fogtok tudni maradni mindvégig a becsület útján ; a tudás fegyvereivel felvértezve mutasátok meg a világnak, hogy jogotok van és akartok élni.

Ha bekövetkeznék az az idő, hogy a mi karjaink gyengülnek, izmaink elernyednek, ha lelkünket a tehetetlenség szörnyű kínjai mardossák, öntsetek belénk új erőt, rázzatok fel tespedésünkből, emeljétek magasra a hanyatló zászlót, mert nektek kell az ezeréves határokat visszaszerezni tudással, — ha kell — karddal kezetekben. Neknek nem szabad beletörődni a történelem legnagyobb igazságtalanságába, mert a piarista diákok mindig a legelső sorokban küzdöttek a hazáért.

Isten áldása kísérjen benneteket, maradjatok hívek önmagatokhoz !

I. ISKOLÁNK MULTJA.

A pesti piarista gimnázium tanulói 1717-től 1780-ig.

Pest városa a másfél százados török szolgaság és a Rákóczi-szabadságharc szenvedései után új életre ébredve, 1717-ben iskoláinak vezetését a kegyestanítórendre bízta és 10.000 forintnyi alapítványával megvetette iskolánk alapját. A két első piarista tanító 1717 november 7-én kezdte meg a tanítást. Azóta szakadatlanul folyik intézetünkben a nevelés és az oktatás munkája. Az immár 215 éves iskola sok-sok ezer tanulót nevelt az egyház, a haza és a tudomány szolgálatára. A nagy és érdemes múlt megbecsülése arra készíti bennünket, hogy szemlét tartsunk azok felett, akik a rég letűnt időkben élvezték az Alma Mater áldásait és néhány adattal járuljunk XVIII. századi diákjaink szociális és kulturális viszonyainak ismeretéhez.

1. *Iskolánk épületei.* Iskolánk 215 éves fennállása alatt többször változtatta helyét. A városi tanács 1717-ben egyéb épület hiányában ideiglenesen egy, a régi városház mellett álló kis házikóban adott szállást a piaristáknak és iskolájuknak. A régi városház mai épületünk rendházi (Eskü-úti) része helyén állott, kapuja körülbelül ott volt, ahol most a rendház bejárata van. Mellette állott egy kis földszintes házikó a plébániatemplomra néző ablakokkal: ez volt iskolánk legelső otthona. 1718-ban a város megvásárolta a jezsuiták telkét (a mostani Görög-udvar) és üresen álló rezidenciáját. A Galambutcai hosszú, 22 ablakos, egyemeletes épület részben még ma is abban az állapotban van, mint ahogyan volt, mikor a piaristák október 31-én odaköltöztek. A város a jezsuiták félbenmaradt építkezését folytatta és az akkori igényeknek megfelelő elhelyezést biztosított az iskoláknak. Az osztályok a földszinten voltak két- és háromablakos boltozatos termekben, melyeknek térfogata körülbelül 70, illetőleg 100 négyzetméter lehetett, ezenkívül az emeleten egy nagy négyablakos termet rendeztek be az iskolai színház részére. A jelenleg bérlakásokká és üzlethelyiségekké átalakított ház nemcsak a Belváros egyik legrégebbi épülete, hanem *a legrégebbi mindazok között, melyek valaha iskola céljaira szolgáltak.* Innét 1762-ben költöztek át a rend által megvásárolt gr. Eszterházy-féle telekre, mely az Erzsébet királyné szobrának szánt téren feküdt. Ezen a telken, részben mostani tornatermünk helyén egy szép egyemeletes palota állott, melyet Glöckelsberg János császári tábornok építtet 1700 körül. Ablakai a Városháztérre (körülbelül a mai gimnáziumi épületrész: az átjáró, a Piarista-utca és a Váci-utca között) nyíltak, a Duna felé pedig hatalmas kert terült el. Az épületet még (1758–62) egy kétemeletes szárnyal bővítették ki. A Glöckelsberg-palotában és a plébániatemplommal párhuzamosan épített kétemeletes szárnyban, melyet a múlt év tavaszán bontottak

le a többi régi piarista épülettel együtt, rendezték be iskolájukat — immár a harmadik helyen.

2. *A tanulók létszáma.* Tanulóink létszámát az iskolai jegyzékekből ismerjük. Ezeket az igazgató (praefectus scholarum) vezette, de korántsem a mai részletességgel és gondossággal. Az osztálytanítók az év végén összeírták tanítványaikat és a jegyzékeket az igazgató összegezte és aláírásával látta el. 1717-től 1780-ig öt kötetben maradtak ránk jegyzékek. Az I. (1717—1765) és a II. kötet (1766—1779) vagy csak puszta névjegyzékeket tartalmaz, vagy pedig feltünteti a tanulók állapotát (nemes, polgár, nemtelen), nemzetiségét, lakóhelyét, vármegyéjét és életkorát is, azonban a *Ratio educationis* tanulmányi rendje 1777-től kezdve már részletesebb adatokat kíván a tanulók anyakönyvezésében. A III—V. kötetben (1777—80) már a helytartótanács által elrendelt nyomtatott íveket használták a következő rovatokkal: a tanuló neve, életkora, állapota, nemzetisége, születési helye a vármegye megnevezésével, szállása az utca és a lakásbér vagy tartásdíj megjelölésével, osztályzata, magaviselete, a filozófusoknál esetleges tanítványaik neve és tőlük kapott illetmény értéke, az alsóbb osztályúaknál a magántanító neve. A születés idejét és a szülők nevét nem írták be. Így az 1777—79. évekről megvannak a régi módon és a helytartótanács utasításai szerint készült jegyzékeink is, viszont — mint az alábbi összefoglalásban látni fogjuk — egyes évekről semmiféle jegyzék sem maradt fenn.

A tanulók létszámát az évek feltüntetésével az alábbiakban közöljük, megjegyezvén, hogy az évszám mindig a tanév második felét jelzi:

Év:	A tanulók száma:	Év:	A tanulók száma:	Év:	A tanulók száma:
1718	165	1740	138	1761	616
1719	—	1741	256	1762	585
1720	232	1742	225	1763	640
1721	297	1743	281	1764	503
1722	290	1744	393	1765	581
1723	316	1745	—	1766	533
1724	278	1746	—	1767	536
1725	244	1747	464	1768	570
1726	312	1748	394	1769	574
1727	246	1749	485	1770	529
1728	213	1750	560	1771	523
1729	208	1751	568	1772	539
1731	215 (hiányos)	1752	539	1773	567
1732	—	1753	457	1774	545
1733	310	1754	341 (hiányos)	1775	552
1734	254	1755	563	1776	544
1735	305	1766	564	1777	587
1736	348	1757	589	1778	485
1737	301	1758	563	1779	461
1738	490	1759	539	1790	492
1739	246	1760	309		
				Összesen : 24.460	

1717-ben csak két osztály nyílt meg: a syntaxisták és grammatisták osztályát Puhóczy Márton, az alsóbb osztályokat pedig (principia, major és minor parva, conjugatistae, comparatistae) Kosticzky András vezette. 1718 őszén az iskola a rhetorika és poesis osztályával egészült ki. Ettől kezdve rendszerint három tanárt találunk, akik közül az egyik a rhetorika és poesis, a második a syntaxis és grammatica osztályát, a harmadik pedig a principiát és az alsóbb osztályokat vezeti. 1743-ban az iskola egyik nagyműveltségű tanárának, br. Cörver Eleknek kezdeményezésére magánjellegű bölcsészeti tanfolyamot is nyitottak, amely 1752-ben nyilvános jelleget nyert és magánosok adományain kívül Pest városa 5000 forintnyi alapítványából (1759) tartatott fenn. A bölcsészeti tanfolyam úttörő munkát végzett a modernebb irányú, Leibnitz, Wolf és Newton szellemében művelt filozófia meghonosításával, a matematika, fizika és földrajz tanításával. 1777-ben Benyák Bernát magyar nyelven kezdte előadni a filozófiát. A tanfolyam 1759-ig egy, azután pedig két évig tartott. A hallgatók neveit 1753-tól kezdve találjuk feljegyezve. Számuk a következő:

Év:	A tanulók száma:		Év:	A tanulók száma:	
1753	24		1767 I. éves	65	II. éves 19
1754	12		1768 I. «	52	II. « 30
1755	26		1769 I. «	58	II. « 31
1756	—		1770 I. «	61	II. « 27
1757	63		1771 I. «	45	II. « 31
1758	39		1772 I. «	72	II. « 33
1759	74		1773 I. «	68	II. « 39
1760 I. éves	48	II. éves 30	1774 I. «	72	II. « 34
1761 I. «	60	II. « 30	1775 I. «	86	II. « 33
1762 I. «	53	II. « 28	1776 I. «	71	II. « 44
1763 I. «	91	II. « 33	1777 I. «	92	II. « 40
1764 I. «	38	II. « 42	1778 I. «	119	II. « 35
1765 I. «	59	II. « 28	1779 I. «	108	II. « 50
1766 I. «	50	II. « 32	1780 I. «	133	II. « 77
Összesen : 2485					

1777-ig a tanfolyam összes tárgyait ugyanaz a tanár tanította, de ekkor a *Ratio* tanulmányi rendje értelmében behozták a szaktanítást és a bölcséleten kívül a történelmet, matematikát és fizikát is előadták. A hallgatók előmenetelét igen szigorúan bírálták el, innét magyarázható, hogy számuk a második évben erősen megcsappant és sokan búcsút mondtak a kemény munkát kívánó tanulmányoknak, melyeknek az volt a céljuk, hogy a hallgatót az egyetemre készítsék elő. Az 1777. évben — ugyancsak a *Ratio* következtében — a gimnázium is átalakult és öt osztályt szerveztek: három grammatikai és két humaniora osztályt. Ettől kezdve a gimnázium végleg elkülönült az elemi iskolától és ezáltal a mi iskolánk tanulóinak száma is jelentékenyen megfogyatkozott, viszont a gimnáziumi oktatás színvonala emelkedett, mert az

osztályok összevont tanítása megszűnt és mind az öt osztály külön tanárt kapott.

Pesti iskolánk népességben csak a nyitrai után következett. Ott a század derekán igen gyakran volt 1000 tanulójuk, sőt 1753-ban 1202 nevet találunk bejegyezve, míg nálunk csak 1761-ben és 1763-ban voltak 600-nál többen. De még így is nagyon nehéz lehetett a tanítás a túlszűfolt osztályokban. Így például 1761-ben gr. Königsacker József egyedül tanított 90 filozófust, Modrovszky Farkas 53 rhetort és 61 poetát, Perczel Imre 62 syntaxistát és 70 grammatistát, Szluha Ferenc pedig 280 principistát és alsóbb osztálybelit! Ennyi tanuló még a legkisebbekből sem férhetett el egy teremben. A létszám ugyan sohasem volt teljes, mert a csavargás és az iskolamulasztás akkor általános betegsége volt minden iskolának és télen a ruha és lábbeli hiánya miatt gyakran harmadrészüik is otthon maradt. A túlságosan népes osztályokat kisebb termekbe osztották szét és nagyobb fiúkkal gyakoroltatták a gyermekeket a betűvetésben, olvasásban és számolásban. A felsőbbeket már nem választhatták szét s minthogy nem volt elég pad, felváltva ültek, akinek pedig nem jutott hely, álldogált vagy a padlón kuporgott. A termeket nem világították, hanem olykor a tanulók hoztak fagygyertyát és ráragasztották a padra. Ezt persze csak a jobbmódúak teheték meg és mivel sok rendetlenkedésre és csintalanságra nyújtott alkalmat, inkább magyarázattal és memorizálással hasznosították a homályos téli órákat.

3. *A tanulók vallása, kora és nemzetisége.* A sok ezer diák közt csak egyetlen egy protestánst találunk, Dávid György 14 éves turócmezei principistát (1726). Görög-keleti szerbek kezdettől fogva látogatták iskolánkat, de nagyobb számmal csak 1750 után jelentkeztek, mikor már a szerbség megvagyonosodott és a kereskedelemben is egyre jobban érvényesült. A 70-es években feltűnnek a macedon-görög családok gyermekei is, olykor egy-egy görög-keleti román is akad. Egyébként néhány ruthén görög-katholikust leszámítva, mindannyian római katolikusok. Az életkor jelzése több évnél hiányzik. Diákjaink életkorát tekintve olykor 5—12 évnyi különbséget is találunk: így 1744-ben a 13 éves gyulai Kauer Antal együtt tanulja a syntaxist a 25 esztendőes Verner János sziléziai származású diákkal. Az ilyen vén diák már sokat próbált, szolgált, inaskodott, amíg valamely módon bejuthatott a múzsák csarnokába. Az öreg legényeket nem szívesen látták, kevesebbet is vettek föl közülük, mint felvidéki iskolákban, mert a kisebbek nem sok jól tanultak tőlük. Egyébként a gimnáziumi tanfolyamot a jobb tanuló 15—17 éves korára elvégezhetette és gyakran találkozunk még fiatalabb rhetorokkal is.

Nemzetiségi országunk képe tükröződik vissza jegyzékeinkből is. Legtöbb a magyar diák, utánuk a németek következnek, sok a felvidéki tót. Ezek egyre sűrűbb rajokban szivárognak le. A tót származású tanárok is támogatják őket, elhelyezik a jobbmódú fiúk mellé inasnak vagy házitanítónak. Akárhány csak koldulásból tengődik, de fájának szívósságával és szorgalmával megpróbálkozik az élet minden nyomorúságával, hogy sanyarú sorsából kivergődhessék. A szerbek és a katolikus délszlávok (bunyevácok és dalmaták) már a vagyonos elemhez tartoznak, közülük már sok a nemes vagy jómódú városi

polgárfiú. Néhány gazdag bolgár fiú is tanul nálunk, a Bibicsek, Tomejánok, Kacsológok, Andrényiak. Ezeket eleinte nem tudták hova sorozni, *cyprianusoknak*, albánoknak, majd oláhoknak írták be. Érdekes, hogy a tótokat 1728-ig következetesen *pannonoknak* írják s csak azután kezdik *slavusnak* jelezni. A magyar nemességbe beolvadt örménység képviselőit is megtaláljuk; 1750 után feltűnedeznek a Karácsonyiak, Danielek, Gorovék. Horvátok is akadnak, leginkább granicsár tisztek és hivatalnokok fiai. A sokféle nemzet fiaiból összeverődött császári hadsereg is szolgáltat tanulót a mi iskolánknak. A tanárok néha nem tudják meghatározni nemzetiségüket és azért a *natio* rovatba ezt írják be: *militaris*. III. Károly királyunk hadseregében spanyol zsoldosok is szolgáltak, ezek fiai közül is sokan eljutottak iskolánkba. Így 1738 augusztus havában háromszáznál több spanyol katonát, rokkantat, katonaözvegycet és katonaárvát szállítottak fel Temesvárról és Budán s Pesten szállásolták el. Sok spanyol fiú járt nálunk, akik — mint a szállítmány jegyzékéből megállapítható — katonák gyermekei vagy árvái voltak és egy részük az Invalidus-palotában (a mostani Központi városháza) lakott. Mercy Claudius grófnak, a bánáti telepítések nagy szervezőjének spanyol gyarmatosai rizs- és selyemtermeléssel foglalkoztak. Ezen családokból is több felköltözött Pestre és nálunk iskoláztatta gyermekeit. Jegyzékeinkben sok spanyol név található: *Vasquez, Acuna, Olsina, Granada, Roma* (barcelóniai), *Curioso, Saenz, Allemon, Chenfua, Paiz, Molett, Mora, Ribez, Gutirez, Careraz, Castro, Dies de Aux báró, Rodriguez*. Bajáról költöztek fel a selyemtermeléssel foglalkozó saragossai származású Valerók, akik később Pesten selyemfonót is alapítottak. Ezen család egyik sarja, Valero (Vince) Jakab (1725—98) ugyancsak Pesten tanult, 1742-ben belépett a piarista rendbe és 1756—57-ben mint a pesti gimnázium igazgatója, 1795—96-ban pedig mint a rend provinciális működtetője. A *militaris*-ok közt nem hiányoznak a birodalmi németek, osztrákok, lotharingiaiak, vallonok, franciák és olaszok sem.

A pesti német és magyar polgárcsaládokon kívül az ország minden részéből voltak tanulóink. Igen sok a pestmegyei, fehérmegyei, hevesmegyei fiú. Országunk mai csonkaságára gondolva, sóhajtva olvassuk a régi jegyzékekben a Nagymagyarország legtávolabbi részeiből jött diákok változatos névsorát, különösen amikor azt látjuk, hogy nemcsak a Felvidék és Erdély szülöttei tanultak nálunk, hanem még az akkor magyar uralom alatt álló Belgrádból és az oláhországi Krajovából is voltak tanítványaink. A különböző nyelvű, nemzetiségű és műveltségű fiúkkal való érintkezés bizonyára nevelő hatást gyakorolt a benszülött polgár vagy a vidéki köznemes fiára is.

4. *A rendi világ az iskolában.* Ámbár iskolánk tanítói olyan szerzetesek voltak, melynek hivatása az előkelőket és alacsony sorsúakat, a szegényeket és gazdagokat egyforma szeretettel nevelni, az iskola a rendi kiváltságok korszakában nem szállott szembe a százados hagyományok és törvények által védelt nemesi előjogokkal, sőt minthogy a társadalom azokon nyugodott, azoknak megbecsülésére nevelte tanítványait. Hiszen a szerzetesnek több főrangú tagja volt, de még többen régi köznemesi családokból származtak, melyek az *una eademque nobilitas* elve szerint egyenrangúaknak vallották magukat az arisztokráciával. A rendiség megbecsülése nyilvánul meg abban

is, hogy nemcsak a mágnáscímet írják be a katalógusokba és használják a tanítványaikkal való érintkezésben, hanem az előkelő, hivatalos viselő köznemes urak fiának neve mellé (Ürményi, Orczy, Almásy, Brunsvick, Lackovics, Kaiser, Festetics) odajegyzik és az iskolai színdarabok színlapjain is feltűntetik az apa *praenobilis, perillustris, magnificus, spectabilis* vagy *illustrissimus* címét és ezáltal mintegy sarkalják a fiút, hogy ő is igyekezzék atyja címét és rangját vagy még magasabbat is elnyerni. A mágnások és más előkelők nevei az osztálynévsor elején vannak feljegyezve, nekik juttatják az iskolai színdarabok parádés szerepeit, ezek viselik a Mária-kongregáció főbb tisztségeit, de egyúttal ők fedezik a színdarabok kiállításának költségeit s így a szegény és szereplésre hivatott fiúknak is módot és alkalmat nyújtanak a feltűnésre és érvényesülésre, az ő adományaikból telik meg a Mária-kongregáció pénztára, ebből pedig a szegény diákokat segítik és gyógyítatják. A gazdag fiúk anyagi helyzetét kihasználják a szegények gyámoltására, mindegyik mellé szereznek házitánítót, aki persze apród meg inas is egy személyben, így a nyitrai nemesi konviktusban minden vagyonosabb konviktornak van *ephoebusa*, aki gyakran maga is nemes ifjú. Egyébként meg kell jegyeznünk, hogy nem a mi pesti iskolánk volt a mágnások iskolája, hiszen a közelben kevesen laktak, a város pedig még alig csábította a főurakat a letelepedésre. Pozsonyban, Kassán, Sopronban, Nyitrán, Egerben, Kolozsvárott sokkal többen nevelkedtek; nálunk inkább a királyi tábla és más hivatalok tisztviselői és a katonák iskoláztatják gyermekeiket. Alább közöljük az 1717-től 1780-ig nálunk járt mágnás és más előkelőbb nemes ifjak névsorát időrendben, utolsó iskolai évük megjelölésével, mert azt hisszük, hogy ezzel hazai archontológiánkhoz szolgáltatunk adatokat.

Br. Révay József (1724), br. Révay Mózes (1727), br. Révay Jónás (1726)
br. Formondini József (1724), gr. Keglevics Gábor (1725), br. Vécsey János és József (1725), Bajtay (József) Antal (1728), később piarista, báró és erdélyi püspök, Bajtay János (1727), br. Orczy Lőrinc, a költő (1730), br. Szobek József (1726), Almásy Pál (1731), br. Senus Károly (1729), gr. Haller László, Fénelon Télémaque-jának híres fordítója, gr. Haller Gábor és Sándor (1733), br. Száraz Antal (1733), Orczy Antal (1736), br. Vetter (Voetter) János (1737), br. Ghyllány István (1736), br. Kulmer Antal (1737), gr. Castel József (1737), Ürményi József (1738), gr. Grünne Ferenc (1739), gr. Schmidegg Ferdinánd és Tamás (1740), br. Maderer Ferenc (1742), br. Rechberg Ferenc (1741), br. Laffert Ferdinánd és Ignác (1744), Almásy Mihály (1743), Almásy János (1743), Almásy Antal (1747), gr. Forgács János (1748), Karácsonyi Simon (1743), gr. Grassalkovics Antal (1744), br. Péterfi András és János (1749), Jankovics Antal (1747), Festetics Lajos és Károly (1747), Skerlecz Miklós (1747), br. Sándor Antal (1747), br. Bernsberg János (1747), br. Stencz Ferenc (1748), gr. Draskovics Miklós (1751), gr. Schmidegg Zsigmond (1749), gr. De Ville Károly (1751), br. Buttler János (1752), Horányi Antal (1755), Brunsvick Antal (1755), br. Száraz Tamás (1751), gr. Keglevich Gyula és József (1756), gr. Batthyány Ignác, később erdélyi püspök, történetíró és a róla elnevezett gyulafehérvári püspöki könyvtár alapítója (1757), gr. Batthyány Imre, az előbbi testvéröccse (1757), br. Dies de Aux Károly (1758), br. Vécsey Imre (1758), br. Perény

Ignác (1762), gr. Keglevics Ádám és Károly (1762), Gyürky László (1760), br. Jósika István (1765), br. Orczy László (1762) a költő fia, maga is író, br. Pejacevics Károly (1762), Bohus Antal és Imre (1763), gr. Haller József (1763), gr. Keglevics János (1770), br. Sztojka Zsigmond (1765), br. Sennyey János (1770), Abaffy Antal, gr. Haller Antal (1770) és József (1771), Kray Antal (1773), gr. Styrum-Limburg János (1770), br. Vécsey László (1780).

5. Az 1738—40. évi pestis és a koldusdiákok. Az 1737—39. évi török háború nyomán a pestis felütötte fejét és végigpusztította az országot. Pesten is sokan estek áldozatul a gyilkos kórnak. Jegyzékeink szerint 1738—39-ben diákjaink közül a következők haltak meg a járványban: Benyő Mihály, Koppenzeller Ignác és Ferenc, Penna József, Raiczenstein Mihály, Tótt Pál, Kulcsár Mihály és István, Markovics Arzén és Storck József. A tanévet ugyan rendes időben, azaz november elején kezdték meg, de május 24-én be kellett zárni az iskolát és csak július 20-án nyithatták meg. A kormány szigorú intézkedésekkel akarta útját vágni a pusztító vésznek és a fertőzött városokat katonai kordonnal zárta körül és eltiltotta a közlekedést. Mivel azt hitték, hogy a betegséget leginkább a jövő-menő emberek, koldusok és csavargók terjesztik, a helytartótanács figyelme a koldusdiákokra is kiterjedt és 1738. november 12-én kelt rendeletével megtiltotta a távolabbi vidékekről jövő diákok felvételét és a szomszédos helyekről érkezők befogadását is csak azon feltétel mellett engedte meg, ha hatósági bizonyítvánnyal igazolják, hogy egészséges helyről jöttek, végül utasította az iskolaigazgatókat, hogy azokat a diákokat, akiknek semmi megélhetésük sincsen, hanem csak koldulásból élnek és házról-házra kéregetnek, zárják ki az iskolákból, *«mert ezek amúgy is inkább koldusok, mint tanulók.»* Az igazgatónak pontos jegyzéket kellett készítenie az összes tanulókról és ki kellett mutatnia, hogy ki hova való, miből tartja fenn magát és e jegyzéket a szerzetesiskolák (jezsuiták, piaristák, pálosok) rendfőnökeik, a nem katolikus iskolák pedig a vármegye, illetőleg a város útján tartoztak felterjeszteni a helytartótanácsához. A rendeletet végre kellett hajtani és azokat, akiknek nem bírtak ellátást szerezni, elbocsátották. Ez nem ment könnyen és — mint a nyitrai piarista krónikában olvassuk — a piaristák kölcsönös siránkozás közben váltak meg a szegény mendikánsoktól. A piaristák 1739 május 26-án terjesztettek fel egy összesített jegyzéket, de csak a nyitrai, privigyei, váci, breznóbányai, korponai, rózsahegyvi, veszprémi, máramaroszigeti és szentgyörgyi iskoláról és 1531 diákot vettek számba, ellenben a többiekről, így a pestiről sem küldtek fel katalógust és ezt azzal indokolták, hogy e helyekről a vidéki tanulók a ragálytól való félelmükben elszéledtek és csak a helybeliek maradtak az iskolában. Sajnálunk kell, hogy pesti iskolánkról nem készült ilyen jegyzék, mert ebből igen jól megismerhetnők tanulóink életviszonyait.

A pestis elmúltával a koldusdiákok ismét visszaszivárogtak az iskolába, azért a helytartótanács a királynőhöz intézett felterjesztésében (1741 febr. 1) állandósítani kívánta a jegyzékek betérjesztésének kötelezettségét és meg akarta szorítani és a földesúr engedélyéhez kötni a szegény jobbágyfiúk iskoláztatását, ugyanily javaslatot nyújtott be (1745 augusztus 7) gr. Nádasdy Lipót tartományi főbiztos is. A helytartótanács egy újabb előterjesztésében

(1752 július 17) arra is hivatkozott, hogy a túlságosan elszaporodott koldusdiákok ellepték a városokat, lopkodnak és elrontják a többieket és ismételve kérte az iskolázás szabadságának megszorítását.

A szegény fiúk valóban előzönlöttek a városokat és nagyobbbrészt koldulásból tengődtek. Némelyiknek időnkint hazulról vittek be egy-egy fazék káposztát (innét : káposztás diák) vagy más élelmiszert, de ehhez még koldulniok kellett. Esténként, különösen szombat este és ünnepek előtt csoportokba verődve énekelve járták be a várost és házról-házra kéregettek. Sokan a kolostorokban kaptak naponként egy kis levest (*jusculum*, innét a nevük *jusculista*), a templom kapujában, a temetőben kéregettek a többi koldussal együtt. Karácsonykor betlehemi jászollal, Vízkeresztkor a három királyok csillagával vidékre is kirándultak, a szünetek alatt falun koldulgattak vagy mint akkor mondták : *patrizáltak*. Lakásukat valami munkával szolgálták meg, mezei munkát is vállaltak, szénakaszálás, gyűjtés, aratás idején munkára széledtek el. Az iskolaév november elejétől augusztus végéig tartott, de a mezei munkák idejére júniusban és júliusban is szoktak szünetet adni, mert nemcsak a mendikánsok, hanem a jobb módúak is résztvettek a mezei munkában. Ha az alamizsnából tisztességesebben fel tudtak ruházkodni, magántanításhoz is jutottak és életsorsuk jobbra fordult. A katalógusokban a 30-as, 40-es években gyakran olvasunk ilyen bejegyzést : *legatus, legatus magnus, factus est legatus, legatus per universam Hungariam*. A szegény diákok közt sok volt az alkalmi koldus, a legatus azonban az igazi koldusdiák, aki kéregetésből tartja fenn magát. Némelyiknek neve mellett dicsérő bejegyzést is találunk, így Fodory Gergely löcsei származású rhetorról (1738) azt olvassuk, hogy *«legatus magnus, sed bonus studiosus.»*

Egyik-másik koldusdiáknak kedvezett a szerencse és azt hiesztelték, hogy Grassalkovics Antal, a későbbi dúsgazdag gróf és kamarai elnök és Biró Márton veszprémi püspök is mendikált diákkorában. Kétségtelen, hogy sokan — bár keserves nélkülözés árán — kolduskenyéren végezték tanulmányaikat és megalapozták jövőjüket, viszont másokat a kóbor élet, a faluzás, a korcsmákban és farsangi mulatságokon, újévkor s a névnapokon való kántálás és a koldusokkal folytatott érintkezés egészen lezüllesztett.

1737-től 1744-ig egy békésgyulai nemes ifjú, Kauer Antal látogatta iskolánkat. Markó doktornál volt szálláson. Atyja, József, uradalmi kasznár 1742 körül meghalt, anyja pedig Nagyváradra költözött. Iskolázását 1744-ig tudjuk követni, amikor elvégezte a syntaxist. Hol és mit tanult később, nem tudjuk, állítólag valahol theológiát is végzett vagy talán csak belekezdett. 1753-ban ismét felbukkan : Gyulai Antal nevű földijével mendikál. Valahol, talán Nyitrán, összetalálkoztak Csernus Györggyel, Csernus Tamás nagy-csalamiai tanító 18 éves fiával. Csernus György azelőtt Vácott tanult és most a nyitrai arithmetikai osztályt kellett volna látogatnia, de búcsút mondott az iskolának és hozzájuk szegődött. 1754-ben Tatán kóboroltak, itt ötödmagukkal elfogták, azonban Kauer valami ördögös mesterséggel (?) megszöktette őket. Csernus 1754 június havában Barsmegye kezére került és a megyei törvényszék előtt érdekes vallomást tett a legátusok életéről és állítólagos társaságáról. Eszerint a legátusok volt diákok, szanaszét kóborolnak, koldulnak és

társaságot alkotnak : «Az ilyen legatusok közé csak azokat bevesznek, amelyekből jó énekeseket várhatnának. Akik azután mindennemű szép, német, magyar, thóth, rácz, oláh és egyéb énekeket mind lutheranus és calvinista, mind pedig pópista módon énekelni tanulnak, hogy az hová küldettnek, mindenütt élhessenek.» «Magokat sopronyi, döbröczeni, losonci collegiumokból jönni mondván a kálvinisták előtt a szent római hitet éppen el nem tagadják, de még is mindenképen himeznek és hámoznak, hogy az vallásokat meg ne tudhassák és szép rendes hazugsággal az lutheranus avagy calvinista praedicatorokat meg csalhassák.» A legátus rendszerint mendikáns diákkal (noviciussal) jár, és «tiszteletes úrnak hivatja maghát, hogy annál inkább, a hová bemegyén, láttván a calvinisták az ő auctoritássát, a mendicansinak pedig nagy csendességhit, nagy veneratióval viseltessenek.» A legátusok társaságot (provinciát) alkotnak, ennek feje, provinciális, Bajcsi János, viceprovinciális Gyulai Antal, dékánja Petrik János, concionator Slezák András. Évenként négyszer gyűlnek össze, Tatán, Győrött és Budán, ilyenkor szétosztják maguk közt a kerületeket és a társaság pénztárába (!) adakoznak is.

Amit Csernus a társaságról és szervezetéről előadott, csak az ő beteg agyának (epileptikus volt) szüleménye, ellenben bizonyos, hogy a «korcsákat szorgalmasan gyakorolták és vannak közöttük olyanok is, hogy ha lehetséges, edgyet, mást könnyen elcsavarétanak». Az is igaz, hogy hamis bizonyítványokat gyártottak azok részére, akik vissza akartak térni az iskolába.

A helytartótanács elrendelte az állítólagos társaság tagjainak elfogatását. Kauert és Gyulait nem találták meg, de Csernus nyitrai iskolatársai és a megnevezett legátusok közül többet igen. Nem akartak egymásról tudni és tagadták a társaság létezését, de nem is valószínű, hogy társaságba verődhetek volna vagy pénzt bízhattak volna egymásra, hiszen sokkal jobban ismerték egymást! Gyulai Antallal, a társaság állítólagos viceprovinciálisával többen kóboroltak együtt, így Borsodi Istók 18 éves győri legény is. Ez elcsalt magával mendikánsnak egy Istók nevű gyerkőcét. Szombathely közelében egy faluban térdelt és imádkozott a mester és tanítvány, mikor «odaérkezett egy deák legény, aki Gyulai Antalnak mondotta magát, kezében egy tarisznya tyúktojást lógatván. Ez bennünket megszólított ilyenképen : *Salveant Domini Fratres* és megértvén nevemet, mutatta, hogy örülne mondván : Már hallottam nevedet a társodtul Kiscellben. gyere velem, úgy is magam vagyok, amit keresek, csak megiszom, azután semmim sem maradván búsulok és bánkódom, de ha még is ketten vagy többen leszünk, vígabb leszek én is». Borsodi nem sokáig bírta ki Gyulaival, mert ruháját elviselte és elbitangolta, keresetüket elitta, de mendikánsa, az Istók gyerek is tehetséges kezdőnek bizonyult, mert ruháját ellopta és megszökött tőle!

Mínt hogy a társaság létezése nem volt bizonyítható, a királynő a helytartótanács által javasolt büntetéseket elengedte és 1755 június 6. kelt rendeletével Csernus Györgyöt, majd a többit is szabadon bocsáttatta, mert a vizsgálattal már eléggé meglakoltak ifjúi vétkeikért.

A mendikánsok ügye Pest városát is foglalkoztatta. A tanács rossz szemmel nézte, hogy a piaristák az 1755-ben megszerzett Glöckelsberg-palotában konviktust akarnak nyitni és a szept. 13-án kelt felirathban elpanaszolta,

hogy a polgárok konyháján sok koldusdiák élőködik. A piaristáktól hálátlanság volna, ha fizető konviktorokat fogadnának be és az adózó polgároktól elvonnák a diáktartás hasznát. Tehát kötelezzék magukat, hogy fizető konviktor nem vesznek fel. A rendfőnök fölíratából megtudjuk, hogy a körülbelül 600 főnyi diákságból 15 élt kántálásból, 30-at az Invalidusok házában éllemeztek, a polgárok mindössze 20-at tartottak el, de ezek is megszolgáltak szerény szállásukért. A tanács 1757 aug. 22-én kelt feliratában ismét a mendikánsok miatt panaszkodik. Nyitra-, Trencsén- és más felvidéki vármegyék-ből sok koldusdiák szivárog be Pestre és ezek nagy száma terhes az adózókra nézve. A koldulás ürügye alatt lopkodnak. Kéri tehát a helytartótanácsot, hogy intézkedjék eltávolításukról. Legjobb volna őket a lakóhelyükhöz legközelebb eső városokba terelni, ahol szintén vannak iskolák. Minthogy a helytartótanács nem intézkedett, 1761-ben a soproni városi tanácstól kérdezik, hogy ott a jezsuiták miféle eljárást követnek a mendikánsokkal szemben. Arról értesülnek, hogy ott nem tűrik meg őket, és hogy osztályonként két-két jó tanuló részesül a jezsuita kollégium étellemezési segélyében (jusculum). Ezt a módszert ajánlják a piaristáknak is, de hiába. Ezért 1763 szeptember 5-én ismét a helytartótanácshoz folyamodnak és a mendikánsok lopkodásaira és garázda viselkedésére hivatkozva kérik eltávolításukat. A sok panasznak lett is valami eredménye, mert a helytartótanács 1763 szeptember 12-én meghagyta a piaristáknak, hogy a tanulók felvételében alkalmazkodjanak az 1738 november 12-iki rendelethez és igyekezzenek megzabolázni a rakoncátlan ifjúságot. A helytartótanács 1769 október 2-án ismét kénytelen volt rendeletet kibocsátani a mendikánsok kitiltása ügyében (Int. 3756 és 3757.), emiatt azonban több vármegye, a nemesi szabadságot látván veszélyeztetve, feliratban tiltakozott és a szegényebb nemesek fiaira való tekintettel a rendelet enyhítését kérelmezte.

6. *Diákélet.* Tanulóinknak sokkal több szünideje volt, mint mostanában. Mária Terézia reformjáig megünnepelték mind a tizenkét apostol ünnepét, három napig örvendeztek a karácsonynak, húsvétnak és pünkösdnek. Az iskolaév november elején kezdődött és augusztus utolsó napjaiban végződött. A tanítás a kora reggeli órákban kezdődött és délután is volt két órájuk, de hetenként egy-két napnyi szünidejük volt. Évközben a közlekedés nehézségei miatt csak a közelebb lakók rándulhattak haza, de ha egyszer elmentek, nem egyhamar tértek vissza. A tanárok — és nem is ok nélkül — állandóan panaszkodtak az iskolamulasztás miatt. Nagyon gyakran találjuk a diákok neve mellett a *vagator egregius* jelzöt, de ugyan ki vehette volna rossznéven Lukácsik János declinistának (1738), hogy hetekig hiányzik, mikor tudták róla, hogy szüleit is ő tartja összekoldult filléreiből! Az iskolai törvények szigorúan tiltották az estéli kóborlást, a Dunában való fürdést és csuszkálást. Ezt számtalanszor hallotta Kis Mihály is, mégis a vízre merészkedett és atyja dunaparti háza előtt a hullámok közt lelte halálát (1744), ott veszett el Vabrinkovics György is (1751). Az ifjúsággal időnkint kirándulásokat is rendeztek. 1721 május havában Demka Sándor igazgató háromnapos szünetet engedélyezett. A diákok tanáraikkal átesónakáztak a Margitszigetre. Vittek magukkal elemózsiát is, mert mind a három napot ott akarták tölteni, de egy szerencsétlen-

ség mindjárt az első napon megrontotta a mulatságot. Cristovics Keresztély pesti rác fiú pisztolyát nagyon erősen találta megtölteni és odaadta Goldfusz András rhetornak, hogy süsse el. A fegyver szétrobbant és elszakította Goldfusz hüvelykujját. Nagy ijedelem támadt, a mulatságnak véget vetettek, a tanulókat azonnal hazaküldték, a sebesültet pedig szállására vitték és Gerstl városi sebész gondjaira bízták. Minthogy Gerstl 50 forintot kért a gyógykezelésért, a szegény diáknak pedig nem volt pénze, a Mária-kongregáció pénztárából fedezték a költséget. Szigorúan tiltották a fegyverviselést, azonban csaknem minden fiúnak volt kardja, mert ez hozzá tartozott a magyar viselethez, mely az 50-es évekig divatos volt. Tanulóink ruházatát eléggé megismerhetjük azon leltárakból, melyeket a piarista rendbe beöltözött noviciusok készítettek a magukkal vitt holmiról. Bajtay Antal, Grassalkovich Antal mostohafia 1733-ban lépett be. Leltárában többek közt ezeket találjuk : ezüstveretű kard, egy kékszínű nyári dolmány arany és piros virágokkal hímezve, egy fehér virágokkal hímezett dolmány kék szövetből, egy hamuszínű dolmány, egy hamu- és egy kékszínű nadrág, 36 pár ezüstgomb, hét pár nagy ezüst csatt, 27 pár gomb aranyfonalból, 15 pár nagy ezüstgomb, hamuszínű mente. Lorber (János) Miksa leltárában (1736): hollandus posztóból készült piros dolmány aranyzsinórral és ezüstgombokkal, aranyzsinóros piros nadrág, vörös gyapjúöv 11 skófiumból készült bojtjal, aranyszegélyű süveg, sárga csizma. Valero (Vince) Jakab leltárában (1741): kék mente, félselyem vörös szövetből készült nyári dolmány, ezüstzsinóros piros nadrág, fekete nyakkendő, sárga csizma. Edegger (József) Boldizsár leltárában (1741): zöld mente, félselyem zöld szövetből varrt nyári dolmány, piros nadrág, sárga csizma, piros öv, hódrémes köpeny, hosszú fehér nyakkendő.

Az ifjúság hasznos szórakoztatását és az előadási készség fejlesztését célozták a gyakori színelőadások. Mind a három osztály, majd később a bölcsészeti tanfolyam is szokott színdarabot előadni, ha nem is egész színdarabot, legalább declamatiót. Gyakran ugyanazon osztály több színdarabban is szerepelt. Az előadásokat lázas készülődés előzte meg, a gazdagabb szereplők költségén elkészítették a díszleteket, a ruhákat. Nagy volt a vetélkedés, hogy melyik osztály fog jobban szerepelni, ki arat több tapsot a *«dicsőség iskolájában»*. Az előkelő vendégek az ifjúság sorfalai közt vonultak föl a színházba, ott láthatták egyik-másik előadáson gr. Grassalkovics Antalt, gr. Koháry István országbíró, gr. Csáky Imre bíborost. A darabokat a díszelőadás után az ifjúság kedvéért meg szokták ismételni, vagy a próbára engedték be, hogy alkalmuk legyen megismerni a színpad világát. 1728-ban egy, gr. Koháry István tiszteletére előadott darabban fellépett a kis Orczy Lőrinc is, de talán nem is ez volt az első szereplése. A 60-as évek után az iskolai színpad mindinkább elmagyarosodott és egyre jobban közeledett a világi színjátékhoz. Az iskolai színjátékok kikerültek a világi színpadra is és a magyar Thalia első papjai között olyanokat is találunk, akik még az iskolai színpadon szereztek meg az első gyakorlatot. Így egykori tanítványunk is, Kelemen László, a magyar színjáték lánglelkű munkása.

Szent Balázs napján a szegény diákok, «iskolabéli inasok» csoportokba verődve ellátogattak a polgárok házaiba és énekszóval kéregettek :

«... adjatok, amit adhattok : Omnes simul dividemus laude,
 A pénzt is elveszük, erszényünkbe tesszük,
 Papirost rajta veszünk.
 Adjatok gyermecskét : hadd tanuljon ábécét !
 Adjatok leánykát : hadd söpörjön iskolát !
 Adjatok menyecskét : hadd főzzön jó borsos levecskét !
 Adjatok kecskét : Hadd ugorjon kertecskét !
 Adjatok ludat : hadd mutasson jó utat !
 Adjatok pipiskét : hadd vakarjon kis pénzkét !
 Adjatok pókát : hadd vakarjon polturát !
 Adjatok kakast : hadd vakarjon garast !
 Adjatok tojáskát : tartunk néki kosárkát !
 Adjatok szalonnát : hadd főzzünk jó magyar káposztát !
 Adjatok peccsenyét : hadd mondjunk zsidó vecsernyét !

Az egyháztanító Nagy Szent Gergely pápának, az iskolák védőszentjének ünnepén, március 12-én, mikor «az madarak is, bujdosó fecskék is majd eljönnek, a szép kikeletkor sok szép énekszókkal zengedeznek», ismét felhangzott a mendikánsok éneke :

«Hogy ha nem adhattok minékünk deákat házatokból,
 Papirosra valót adjatok, adományt, javatokból !
 Hogy Isten áldása és szent áldomása rátok szálljon,
 Maradjon mindvégig, világ végezetig jószágatokon !»

Szent Gergely ünnepén a diákok maguk közül *királyt* is (rex juventutis) szoktak választani. Gazdag ifjút, aki a megtiszteltetés viszonzásául megvendégelte vagy megajándékozta szegény társait.

A piarista iskolákban hagyományos Mária-kultusz és a felebaráti szeretet ápolására 1720-ban megalakult a Mária-kongregáció is. A rectori tisztre mindig egy főpapot szoktak felkérni, a praeses piarista volt, a tisztviselőket pedig (vicerektor, secretarii, consultores, instructores tyronum stb.) a tanulók közül választották titkos szavazattal. A választást korteskedés szokta megelőzni és így tanulóink megizlelhatték az alkotmányos életet is ! A választás és a tisztviselők beiktatása, a hivatal átadása és az eskütétel nagy ünnepélyességgel történt. A Boldogságos Szűz ünnepein és szombati napokon a kongregáció tagjai külön ájtatosságra gyűltek össze a kápolnába. Csak példás-viseletű vallásos tanuló lehetett a társulat tagja, kitüntetésszámba ment abba beléphetni, még inkább tisztségre emelkedni. A társulat pénztárából fedezték az ünnepélyek költségeit, ebből segélyezték a szegény és beteg tanulókat. *Beteglátogatóik* is voltak és ezek gondoskodtak szegény, magukra hagyott társaik ápolásáról és ha Isten magához szólította, a kongregáció zászló alatt, buzgó énekkel és hangos imádsággal, fáklyával kísérte el utolsó útjára, a Váci- vagy Hatvani-kapu melletti temetőbe.

7. *Források* : A tanulók jegyzékei. (A budapesti k. r. gimnázium levéltára.) — Historia domus Pestiensis S. P. (A budapesti k. r. ház levéltára.) — Catalogus officialium Congregationis. — Vestes et res aliae noviciorum Prividiensium. — Kácsor Keresztély rendtörténeti kéziratái. (Kegyesrendi közp. levéltár.) — Certae vagabundorum studiosorum societas. (Orsz. levéltár, Hely-

tartótanácsi oszt. Miscellanea, fasc. 56. nr. 282.) — Studiosorum catalogus et regulatio. (U. o. fasc. 29. nr. 192.) — Járványügyi iratok. (Székesfővárosi levéltár.) — Takáts Sándor : A budapesti piarista kollégium története. Bp., 1895. — Prónai Antal : A piaristák színjátéka Pesten a XVIII. században, U. o. 1907. — Friedreich Endre : A budapesti piarista telek története. U. o. 1914. — Gárdonyi Albert : Pest város jogi szakiskolája, 1756—71. (Historia 1930. évf. 7—9.)

Dr. Friedreich Endre.

II. ISKOLÁNK AZ 1931/32. ISKOLAI ÉVBEN.

1. Az iskolai év lefolyása. Alakuló értekezletünket 1931. szeptember hó 2-án tartottuk. Szeptember hó 3-án és 4-én voltak a javító-, különbözeti vizsgálatok. A tanulókat június hó 19-én, 20-án és szeptember hó 5-én, 7-én vettük fel. Az iskolai évet ünnepélyesen szeptember hó 9-én Veni Sancte-val nyitottuk meg; e napon végeztük az osztályrendezést, kiosztottuk a nyomtatott órarendet. Szeptember hó 10-én kezdtük a rendes tanítást, mely a hivatalosan engedélyezett szüneteken kívül megszakítás nélkül folyt az iskolai év végéig. A VIII. osztályban május hó 9—14-ig tartottuk meg az összefoglalásokat. Az I—VII. osztályokban a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 29.146/1932. sz. rendelete értelmében június hó 4—10-ig végeztük az összefoglalásokat és vizsgákat. Magánvizsgálatokat szeptember és május—június hónapokban tartottunk. Az iskolai évet az előbb jelzett miniszteri rendelet értelmében június hó 12-én ünnepélyesen Te Deummal fejeztük be.

2. Változások a tanári testületben. A kegyestanítórend főnöke az 1931/32. iskolai évre ezeket a változásokat rendelte el: A debreceni társház főnökévé választott Karl János dr. rendtársunkat az ottani reálgimnázium igazgatójává nevezte ki. Karl János dr. az 1919/20. iskolai évben került intézetünkhöz. Nemes ambícióval töltötte be nevelő-oktatói munkakörét, nagy gonddal rendezte a természetráji szertárt, melynek kezdettől fogva őre volt; megteremtette a harmadik emeleti udvari terraszon a biológiai oktatásban jól hasznosítható kis botanikus kertet. Három év óta széleskörű tudományos és didaktikai ismereteit tanárképzőnkben gyümölcsöztette rendi tanárjelöltjeink vezetésében. Távozásakor természetráji gyűjteményünket több műszerrel, könyvvel és egy gazdag herbariummal, továbbá nagy természettudósok képeivel gyarapította. Itteni működése becsületére vált iskolánknak. Kívánjuk, hogy szép kitüntetése fokozza munkakedvét s új munkakörében sok dicsőséget szerezzen a piarista oktatásügynek.

A váci házfőnökké megválasztott Szomolányi Józsefet a rendfőnök úr az ottani gimnáziumunk igazgatójává nevezte ki. Szomolányi József 11 évig volt ebben az iskolában munkatársunk s a rendes iskolai munkán kívül ifjúsági körökben és az igazgatói irodában is végzett lelkiismeretes, gondos munkát. Volt jegyző, ifjúsági könyvtáros, hitelemző, az alsó osztályos tanulók részére Petőfi-szavalókört szervezett és három évig vezetett, 1924—25-től kezdve vezette a Vörösmarty-önképzőkört, 1925/26-tól kezdve volt igazgatóhelyettes

és a múlt évben a tanárképzőben vezetőtanár. Mindenfajta munkájára körültekintéssel készült, tervszerűséggel dolgozott s minden egyéb elfoglaltsága elé helyezte az iskolai köteleességteljesítést. Amilyen nyugodt öntudattal tekintet vissza itteni munkásságára, olyan szeretettel kívánjuk, hogy az ősi váci gimnáziumban és rendházban eredményekben gazdag munkát végezzen.

Pintér Mihály dr. rendtársunkat a rendfőnök úr október 15-én a debreceni reálgimnáziumhoz helyezte át. 1920—21-től fogva volt iskolánk rendes tanára. Kiszabott munkáján kívül ambícióval foglalkozott tanítványaival az önképzőkör matematikai szakosztályában, 1922—23 óta pedig az önként jelentkező tanulókat tanította a felsőbb matematikára. Tanítványai több ízben dicsőséget szereztek az iskolának az orsz. középiskolai tanulmányi versenyeken. Egyik tanítványa a jelen iskolai év elején az Eötvös Loránt Matematikai-Fizikai Társaság versenyén a legjobb fizikai dolgozatot készítette. Kívánjuk, hogy munkásságát Debrecenben is hasonló siker koronázza.

Az eltávozottak helyébe jöttek: Kanschky Márton dr., rendes tanár Szegedről, Nagy Vince, rendes tanár Sátoraljaújhelyről és Agárdy Gyula, rendes tanár Veszprémből.

3. Rendi gyakorlati tanárképzés. A gyakorlati tanárképzést rendi jelöltjeinkkel az 1929. évi állami Szabályzat és Utasítás előírása szerint végeztük. Pedagógiai vezető volt a gimnázium igazgatója, aki a theoretikumokat az első félévben 3, a második félévben 2 órában tartotta meg. Vezető tanárok voltak rendfőnöki kinevezés alapján: Balanyi György dr., Ferenczi Zoltán dr., Kövesi Lajos, Para Imre dr., Perényi József dr., Tóth Lajos és Vézner Károly, a tanári testület tagjai. Rendes gyakorló jelöltek voltak: Balogh Ferenc, beosztva a mennyiségtanból a VI. A., fizikából a VII. A. osztályba; Gulyás János, beosztva latinból a VI. A., történelemből a VII. A. osztályba; Pogány János, beosztva mennyiségtanból a VI. A., fizikából a VII. B. osztályba, Szücs Vince, beosztva a latinból a VI. A., történelemből az V. A. osztályba; Zellhofer János, beosztva latinból a IV. A., németből a III. A. osztályba. *Rendkívüli jelölt volt:* Albert István, beosztva az V. A. és II. B. osztályokba. A második félévben gyakorolt: Szilassy Ferenc, beosztva a II. B. és VI. B. osztályba. A második félévben kezdte meg mint rendes tag a gyakorlati évet Bóna Pál, aki március hó 18-án meghalt. Az iskola élete iránt tanúsított érdeklődése bizonyossága volt nemes szándékainak, de nem adatott meg neki, hogy ezeket meg is valósíthassa. Kegyelettel gondolunk törekvő rendtársunkra.

4. Tanári értekezletek. Az előírt időben és módon tartottuk meg értekezleteinket. Az első félévi módszeres értekezleten Ohmacht Nándor az erkölcsi nevelés szempontjai iskolánkban, a második félévi módszeres értekezleten Dragos Károly módszertani elvek a dolgoztatásban címen olvastak fel tartalmas értekezéseket.

5. Vallás-erkölcsi nevelés. Az 1924. évi XI. törvénycikk vallásos alapon az erkölcsi nevelést teszi a középiskola elsőrendű feladatává. Ezzel szentesítette azt a hagyományt, amely a hitvallásos iskolákban, így a mi iskolánkban is, századokon át kifejlődött. Ma inkább érezzük, mint bármikor, hogy a középiskola elsősorban nevelőiskola kell, hogy legyen. A mai kínzó, egyre súlyosbodó körülmények között, amikor gazdasági katasztrófák borzongatják a lelkeket,

mikor kultúrbölcselők hirdetik : was wir heut am stärksten spüren, ist nicht mehr der Druck der Natur auf den Menschen, sondern der Druck der Kultur auf die Seele (Spranger : Die Erziehung VI. 1931.) — amikor mások a kultúra tragédiáját látják az embernek ezzel a kultúrával, elsősorban a technikai kultúrával folytatott harcában, vates-ek és hideg számítók egyaránt abban látják az iskola feladatát, hogy erkölcsre neveljen s hogy mindazzal az ismerettel, amit közöl tanítványaival, erkölcsi tudatukat fejlessze. Az iskola munkájának igazi eredménye nem az általános ismeretek chaosában, hanem a neveléssel kifejlesztett erkölcsi tartalom hatékonyságában van. Ennek az erkölcsnek legmélyebb forrása a vallás. Amint az iskolaépületünknek középpontja az ifjúsági kápolna, éppen úgy egész nevelői munkánk legfőbb elve, hogy ráirányítsuk tanítványaink figyelmét a természetfeletti világrendre. Rajta voltunk, hogy szellemi fejlettségük szerint megéljék a lélek spontán odafordulását a minden szép, igaz, jó és szent örök kútfejéhez.

Az iskola tervszerű nevelői munkáját támogassa a szülői ház. Az iskolának és szülői háznak kölcsönös együttműködése különösen fontos itt a fővárosban, ahol sok veszedelem fenyegeti a tanulók erkölcsi épségét. Már az első osztálytól kezdve kísérjék figyelemmel a szülők a tanuló olvasmányait, játékeit, kérdezzék meg néha iskolatársait, ellenőrizzék utcai viselkedését. Kisebb fiúkról se tartsák magától értetődőnek, hogy az utcán okvetlenül úgy viselkednek, mint az osztályfőnök megköveteli, de otthon se igen hagyják felügyelet nélkül magára, se a cselédek gondjára ne bízzák. Némely szülő mérhetetlenül sok kárt okoz azzal, hogy kényelemből, vagy mert kelletnél jobban megbízik felső osztályos fiában, nagyon hiányosan ellenőrzi ennek a házon kívül töltött szabad óráit. Sohasem kéri számon zsebpénzét, szórakozásait. Az természetes, hogy otthon a tanulónak mindenben jó példát kell látnia, erkölcsi kérdésekben helyes állásfoglalást kell tapasztalnia. Nem szabad éppen otthon hozzájutnia káros olvasmányokhoz, léha felfogású regényekhez, füzetekhez, folyóiratokhoz.

Ügyeljenek a szülők erkölcsi szempontból is a fiúk higiénéjére, öröködjének táplálékán, italán, dohányzásán, elegendő, de nem túlságosan sok alvásán. Még a vakációban sem lehet indokolt a késő délelőttig tartó heverészás, sőt serdülő korban ez feltétlenül veszélyes. Az ifjúságnak sokat kell mozognia: jó, ha egészséges sportot űz. Ahol erre pl. vakáció idején nincs elég mód, ott ajánlatos némi házi, vagy kerti munkára fogni a fiút. Ez is segít ellensúlyozni Paulsen panaszát, hogy a szülői nevelés manapság az elpuhultság jegyében folyik.

Szabad idejében a tanuló soha ne unatkozzék. Olvasson, játsszék, zenéljen, gyűjtsön bélyeget vagy növényt, fotografáljon, készítsen nagyítókészüléket, fúrjon-faragjon, foglalkozzék bármivel, amiből nincs kára. Nem kell őt az ilyesmitől azzal eltiltatni, hogy ebből vagy abból nem tanul semmi hasznosat. A játék elsősorban nem a tanulásra való. Don Boscónak, a nagyszívű keresztény nevelőnek, volt helyes elve mindent megengedni, ami nem bűn. Legföljebb arra lehet szorítani a tanulót, hogy mikor kézimunkával bibelődik, dolgozzék pontosan, tisztán, ízlésesen. Ebben sok nevelőerő rejlik.

Végül segítsenek a szülők az iskolának abban, hogy ez minél tökélete-

sebben megismerhesse növendékeit. Legyenek bizalommal az iskola iránt és a fiúk jó tulajdonságaival együtt közöljék bátran a kedvezőtlen vonásokat is, azt is, ha erkölcsi tekintetben valamit észrevettek volna rajta. Az ilyen közlést nem szabad úgy venniük, mint gyermekük feljelentését. Legyenek meggyőződve, hogy minden ismeret, melyet diákjainkról szerzünk, megannyi lépés ezeknek erkölcsi kialakulása felé.

A kollektív vallásos nevelés fontosabb mozzanatai ezek voltak :

Ősszel a fűtési idő beálltáig és április végétől minden nap közösen hallgattak szentmisét tanulóink. Ezeken a hétköznapi miséken az egész ifjúság énekelt. A Boldogságos Szűz iránt való különös tisztelet erősítésére október és május hónapokban a rózsafüzért imádkoztuk tanítványainkkal. Vasár- és ünnepnapon rendszerint külön-külön hallgatott szentmisét és szentbeszédet az alsó- és felsőosztályos ifjúság. Kötelező módon ötször gyóntak és áldoztak tanulóink. A húsvéti lelkigyakorlatokat március hó 10., 11., 12. napjain tartottuk. Vezetők voltak : az alsó osztályosoknál Balanyi György dr., a felső osztályosoknál Menczer József.

Ifjúságunk lelki ügyeinek gondozásában ez évben segítségünkre voltak : Németh Jenő házfőnök, Bontó József c. igazgató, Zimányi Gyula kalazantinumi igazgató és Szamek József dr. theol. tanár urak. Áldozatos munkájukat hálással köszönjük.

Az ifjúság valláserkölcsei nevelését szolgálták ezek az ünnepi alkalmak :

Október 18-án megtartottuk a missziós vasárnapot. Beszédet mondtak Pusch Ödön dr. és Éder-Szászy László dr., tanárok.

Október 25-én megünnepeltük Krisztus királyságának ünnepét. Beszédet mondtak : Ohmacht Nándor és Menczer József, tanárok.

November 19-én, 20-án, 21-én háromnapos ájtatosságot rendeztünk Szent Erzsébet megdicsőülésének hétszázéves fordulója alkalmából. Beszédet mondtak: Kisparti János dr., igazgató, Balanyi György dr. és Bátor József dr., tanárok. A beszédeket Értesítőnk első lapjain közöljük.

November 21-én ültük meg Calasanzai Szent József patrocíniumát. A szentbeszédet Sebes Ferenc dr., rendfőnök úr ő méltósága mondta és a szentmisén megáldoztatta az egész ifjúságot. Kegyességéért e helyen is mély hálával mondunk köszönetet. Az ifjúság hálás tiszteletét Erba Odescalchi Sándor VIII. A. o. t. tolmácsolta a tanulók tisztelgésekor.

Február 7-én megemlékeztünk az Egyház látható fejről, a római pápáról, koronázása évfordulója alkalmából. Beszédet mondott : Éder-Szászy László dr., tanár.

Május 8-án 120 tanulóink vette fel ifjúsági kápolnánkban a bérálás szentségét Breyer István dr., felszentelt püspök úr kitüntető jóságából. Az Alma Mater mélyes háláját és tiszteletét fejezzük ki e helyen is a mindenkor tapasztalt kegyességért.

Május 26-án résztvettünk a belvárosi úrnapi körmeneten.

Tanítványaink közül ez évben öten választották a papi pályát.

6. Kegyelet és megemlékezések. A kegyeletes érzés szítására és erősítésére ezek az alkalmak szolgálták :

Október 4-én Sebes Ferenc dr., rendfőnök úr névünnepén szentmisét

hallgatott az ifjúság. A piarista diákok ragaszkodó szeretetét küldöttség fejezte ki ő méltósága előtt, a szónok Bertha Kelemen VIII. A. o. tanuló volt.

Okt. 17-én a finn-ugor testvériségről emlékeztünk meg a tanítási órákon.

Október 31-én felkeresték és megkoszorúzták tanítványaink az elhunyt tanárok és volt nagy tanítványunk, Vörösmarty Mihály, sírját. Beszédet mondtak Kleineisel Vilmos VII. B. és Ágner László VII. A. o. tanulók.

Október 31-én a tanítási órákon a takarékoságot kötöttük tanítványaink lelkére.

November 2-án megkoszorúztuk a kápolnánk előcsarnokában elhelyezett hősi emlékművet. Ifjúságunk tisztelgő elvonulással fejezte ki előtte kegyeletét.

November 3-án az elhunyt tanárokért bemutatott gyászmisén voltunk.

December 11-én a tanítási órákon a llmanovai hősookról emlékeztünk meg.

December 12-én ünnepélyes gyászmisén imádkoztunk iskolánk egykori nagynevű igazgatójának, Bartos Józsefnek lelkiüdvéért. Temetésén is résztvettek felső osztályos tanulóink.

Március 3-án a kegyestanítórend jótevőjéért, I. Ferenc királyunkért mondott requiemen vett részt az ifjúság.

Május első hetében a tanítási órákon az édesanya iránt való ragaszkodó szeretetről szoltunk.

Ugyancsak május havában figyelmeztettük tanulóinkat a madarak és fák védelmére.

Május 29-én emlékeztünk a világháborúban elesett hőseinkre. Szentmise után megkoszorúztuk hős diákjaink emlékművét.

7. Hazafias nevelés, ünnepélyek. Nevelésünkben a vallásos érzés ápolásával egyenlően fejlesztjük és erősítjük tanítványaink lelkében a hazaszeretetet. Ez is százados hagyománya iskolánknek, de fontosságára különösen is rádöbent bennünket az a szomorú jelenség, hogy egyes helyeken már a középiskolai tanulókra is rávetették hálójukat az országpusztító elemek. A hazafiság nem egyszerűen ismeretek halmaza, hanem lelkiség. Ennek a lelkiségnek megvannak az értelmi tényezői. Ismernie kell minden tanulónak a hazát, a nemzetet, ennek multját, jelenét, minden értékét, de ügyelünk arra, hogy az értelmi síkban való haladásnak meglegyenek az érzelmi velejárói. Az akarat irányában e hazafias nevelést azzal valósítjuk meg, hogy tanítványainkat kötelességeik lelkiismeretes teljesítésére neveljük; önzetlenségre és a közösségért való áldozatos munkára szoktatjuk. A hazafias nevelést szolgáltuk a következő ünnepélyek rendezésével is:

Október 6-án gyászistentiszteletet tartottunk. Elfogódott lélekkel gondoltunk nemzeti vértanúinkra. A beszédet Balanyi György dr. mondta.

A március 15-én rendezett ünnepélyünk ez volt:

1. Ákos: Magyar egyveleg. Előadja a gimnázium zenekara.
 2. Végvári: Nagy magyar télben. Szavalja Werner György I. B. o. t.
 3. a) Erkel: Komáromi induló.
b) Huber: Nemzeti zászló. Énekli a gimnázium énekkara.
 4. Ünnepi beszédet mond Meuczer József, piarista tanár.
 5. Tellér: Régi magyar dalok. Csellón előadja Wein Gábor V. A. o. t.
- Zongorán kíséri Berényi Jenő VII. A. o. t.

6. Sajó : Riasztó. Szavalja Bertha Kelemen VIII. A. o. t.
7. Ábrányi-Szögedi : Ezer év. Énekli a gimnázium énekara.
8. Reh : A puszta. Induló. Előadja a gimnázium zenekara.

Május 29-én nagyszabású ünnepély keretében vettek búcsút iskolánktól az abituriensek. Ezen az ünnepélyen osztottuk ki az ifjúsági körök érdemes tanulóinak a jutalmakat. Az ünnepélyen megjelent Sebes Ferenc dr., rendfőnök úr ő méltósága, a volt tanítványok Degré Miklós dr., királyi ítéltáblai elnök úr ő nagyméltósága vezetésével nagy számban, a szülők és iskolánk barátai több százán. Az ünnepély műsora ez volt :

1. Fetrás : Delibes ábránd. Előadja a gimnáziumi zenekar.
2. a) Pacius : Finn zene.
- b) Würfel : Erdőben.
- c) Silcher : A kürt szava.
- d) König : Kacagó szerenád. Énekli a gimnáziumi énekara.

3. Sajó : Magyar háromság. Szavalja : Lassú Imre. I. A. o. t.

4. a) Popper : Hajdani szcbb napok.

 b) Nölck : Bourrée. A gimnáziumi zenekar kíséretével csellón előadja :

Wein Gábor V. A. o. t.

5. Az abituriensek nevében beszédet mond : Bertha Kelemen, a Vörösmarty Önképzőkör főjegyzője.

6. Spindler : Picknick. Előadja a gimnáziumi gyermek-zenekar.

7. A Budapesti Piarista Diákszövetség nevében beszédet mond : Borszéký Károly dr., a székesfőváros közkórházainak központi igazgatója.

8. Thern : Dalünnepen. Énekli a gimnáziumi énekara.

9. Az igazgató beszéde. Az ifjúsági körök nyerteseinek jutalmazása.

10. Weber : Magyar induló. Előadja a gimnáziumi zenekar.

Hódolattal ünnepeltük meg a főméltóságú Kormányzó Úr névnapját december 6-án.

A hazafias érzés elmélyítésére erősítettük tanítványaink lelkében ünnepélyes alkalmakkor és tanítás közben is a nemzeti zászló iránt való tiszteletet.

8. **Oktatás.** Az 1926. évi Tantervben megállapított tanítási anyagot az Utasítások és a módszeres értekezleteken megbeszélte szempontok szerint tanítottuk. Ügyeltünk arra, hogy osztályaink ne legyenek túlszűfoltak. Ezáltal lehetővé vált a tanulók cselekvő részvétele a tanítás munkájában. Az oktatás anyagának közlésében a módszeres eljárás óvott meg a túlterheléstől. Arra törekedtünk, hogy az egyes tárgyak nevelői értékét minél nagyobb mértékben kiaknázzuk. Nem tévesztettük szem elől azt a régi igazságot, hogy a nevelői célt nem a sok, hanem az alaposan megértett és átélt ismeretekkel érhetjük el. Nem tévesztenek meg bennünket jelszavak és nem vezet félre az oktatás anyagának kiszemelése, bővítésére vonatkozó kívánságok hangoztatása. Tudjuk, hogy tiszteletreméltó idealizmus és lapos utilitarizmus, naív pragmatizmus és jelszavas progresszív irányzat szeretné ezen a ponton a maga céljainak szolgálatába állítani az iskolát. A középiskolai törvényben kitűzött azt a célt, hogy a főiskolára készítsük elő az ifjúságot, nem annyira a sok ismeret közlésével akarjuk elérni, hanem azzal, hogy fogékonyságot keltünk a tanulóknak különféle ismeretek elsajátítására.

Adtunk alkalmat a felső osztályos tanulóknak a speciális hajlamok és tehetségek érvényesítésére az önképzőkör egyes szakosztályaiban. Önként megnyilatkozó tudásvágy kiegészítésére ismertette Balanyi György dr. a VI—VIII. osztályos tanulókkal több összejöveten a *Rerum Novarum*-ot és tartott a VII. o. tanulóknak szociológiai előadássorozatot.

9. Fizikai gyakorlatok. A VII. és VIII. osztályok tanulói számára délutáni órákban fizikai gyakorlatokat tartottak Ferenczi Zoltán dr. és Tóth Lajos, tanárok. A gyakorlatozókat az önként jelentkezők közül előmenetelük és gyakorlati irányú hajlandóságuk figyelembevételével válogattuk ki. Egy-egy gyakorlaton (1—1½ órás időtartam) a VII. osztályokból 8—10, a VIII. osztályokból 4—6 tanuló vett részt a tárgyhöz mérten 2—3-as csoportokba osztva. Díjat nem fizettek.

A tanulók nagyfokú érdeklődése nemcsak a kezdeti tömeges jelentkezésben, hanem a tanév folyamán abban az állandó törekvésben is megnyilvánult, hogy a gyakorlati órákra — ha nem is mint aktív résztvevők — legalább mint passzív szemlélők bejuthassanak. Ilyen irányú kérések teljesítése elől több esetben nem térhettünk ki. A gyakorlatozók munkáját mindvégig komoly tanulni vágyás, magatartását kifogástalan fegyelmezettség jellemezte. Ennek tudható be, hogy még a kényesebb eszközökben sem esett kár.

A gyakorlatok tárgya a VII. osztályosoknál :

A fény visszaverődése. A fény törése. A lencsefelületek görbületének mérése. A lencsék törvénye. A mikroszkóp nagyítása. Hangmagasságmérés. Hanginterferenciák. Fajsúlymeghatározások. Boyle és Mariotte törvénye. Nyújtási és csavarási rugalmasság. Matematikai és fizikai inga. Rezgőmozgások. Egyenletesen gyorsuló egyenesvonalú mozgások. Egyenletesen gyorsuló körmozgás. Surlódás.

A gyakorlatok tárgya a VIII. osztályosoknál :

A fonalas ingára ható maximális centripetális erő mérése emelős mérleggel. Fényinterferencia Fresnel tükrével, két- és többrekes ráccsal ; állandók meghatározása, hullámhosszúságok kiszámítása. Interferencia jelenségekből következtetés a fény terjedési sebességére vízben és üvegben. A réz és a vas vonalas hőkitágulása. A levegő hőkitágulási együtthatója. Kalorimetrikus mérések ; vízhőmérték és fajhő meghatározása. A jég olvadási hője. A 100° C-ú vízgőz lecsapódási hője. Kapacitások összehasonlítása Braun-féle elektrométerrel és ballisztikus galvanométerrel. Ohm-törvénye homogén vezetődarabokra. Ohm-törvénye a teljes áramkörre. Áramforrások elektromotoroserejének és ellenállásának meghatározása. Potenciálkülönbségek a chromsavas elem belsejében. Fonalakba, papír- és szövetszalagokba itatott elektrolitok ellenállása mint belső ellenállás. Telepek elektromotorosereje és belső ellenállása. Ellenállásmérés Wheatstone hídjával. Az elektromos árammunka hőegyenértéke ; mérések villamos gyorsforralókon. Körvezetők mágneses tere. Az indukció kvantitatív törvényei. Ohm-törvénye a konstans indukált elektromotoroserőt tartalmazó áramkörre. Nagy rezgésidőjű (1—3 perc) sinusosan változó elektromotoroserő előállítás. Az Ohm-törvény kimutatása. Kisülési tűnemények ritkított levegőben.

10. Tanulmányi versenyek. Pintér Jenő tankerületi kir. főigazgató úr

ő méltósága ebben az évben rendezte a tizedikországos középiskolai tanulmányi versenyeket május 23-án. Tanítványaink közül a történelmi versenyen győzelmet aratott s így hat egységgel az első helyre került Krémer János VIII. B. o. t., a latinból öt egységet szerzett s így a versenyzők között második lett Szőnyi Antal VIII. A. o. tanulónk. Szorgalmas és tehetséges tanítványaink szép sikere becsülettel végzett nyolcévi munka jutalma.

11. Tanulmányi kirándulások. Ismeretszerzés vagy nemes szórakozás céljából ifjúságunk az év folyamán több kiránduláson vett részt. A tanulmányi kirándulásokat a vezető tanárok megfelelően előkészítették, a történelmi helyeken hazafias ünnepélyt rendeztek.

Május 5-én, Áldozócsütörtökön, a mi iskolánk is kivette részét abból a nagyszabású nemzeti zarándoklatból, melyet a Szociális Misszió Társulat öt évvel ezelőtt elhunyt nagy apostolpüspökünk, Prohászka Ottokár sírjához rendezett. A mély lelki hatásokat keltő menetben Walter János dr., római asszisztens generális, Balanyi György, Ferenczi Zoltán és Menczer József tanárok vezetésével összesen negyven tanulónk vett részt. A kis csapat egyszerűség kedvéért függetlenítette magát a tulajdonképpeni zarándoklattól és egészen önálló program szerint járt el. Így mindjárt megérkezése után egyenesen a cisztercita rendház kápolnájába vonult s miután itt misét hallgatott, Marschall Ráfael cisztercita tanár úr kalauzolásával, aki székesfehérvári tartózkodásunk egész ideje alatt a legteljesebb odaadással és önzetlenséggel állott rendelkezésünkre, átment a közeli megyei és városi múzeumba. Itt különösen az ú. n. Prohászka-szoba kötötte le figyelmünket a nagy püspökre vonatkozó tömérdek kisebb-nagyobb emléktárgyával. A múzeumból egyenesen utunk tulajdonképpeni célja, a belvárosi temető Szentháromság-kápolnája felé irányoztuk lépteinket. Útközben elállott a reggel óta állandóan szemerkéző eső s az ég nehéz felhőkárpítja is megrikkult. Így sikerült nagyobb sár nélkül révbe jutnunk. Kérve, azonnal leszállottunk a katakombaszerű altemplomba, mely a fehér márványlappal fedett egyszerű sírt rejtí magában. A sírt és a falakat borító örökzöld koszorúk, az apró márványemléklapok és a két oldalt elhelyezett térdeplők nyomban elárulták, hogy a fehérvári hívek ma is elevenen őrzik szent püspökük emlékét. Meghatva állottuk körül az egyszerűségével megkapó sírt és egyideig magunkba mélyedve töltekeztünk a nagy magyar apostol inspirációival. Utána Balanyi György tanár és Erba-Odescalchi Sándor VIII. A. oszt. tan. a helyhez és alkalomhoz illő beszédben fejtették ki zarándoklásunk értelmét és jelentőségét. Miután így leróttuk kegyeletünk adóját, Marschall tanár úr szakszerű vezetésével tüzetesen megtekintettük a gyönyörű barokk cisztercita-templomot és sokáig elgyönyörködtünk sekrestyéjének remekbe készült fafaragványaiban és intarziáiban. Ezzel programunk hivatalos része ki is merült. Délutánra már csak szórakozás, így a hatalmas rádióállomás megtekintése, a fehérvári és veszprémi ifjúsági labdarúgó egyesületek mérkőzésén való megjelenés és a szép lövöldekert árnyas fái alatt való pihenés maradt. Este félhétkor fáradtan ugyan, de egy szép és mélyen lélekbeszántó nap emlékével gazdagabban szállottunk vonatra és indultunk vissza Budapestre.

Ezen kívül több kiránduláson vettek részt tanítványaink. Megtekin-

tették a Technológiai Múzeumban a magyar tüzelőberendezések és a hazai szenek felhasználási módját bemutató kiállítást (IV. A., B., VII. A., B.), a Nemzetközi Vásárt (VII. A., VII. B.), az óbudai gázgyárban a gáztermelés módját figyelték meg (IV. B.), a Nemzeti Múzeumban a régiségtárát nézték meg (IV. A.), a Fővárosi kertészképző Intézet kertjében botanikai megfigyeléseket végeztek (V. A., B.). Voltak Visegrádon (II. B.), Gödöllőn, Máriabesnyőn (II. A.), az Oroszlánsziklánál, a Vadaskertben, a Nagyréten, az Erzsébet kilátótoronynál (I. A.), Fóton (I. A.), a Jánoshegyen (V. B.), a Hármashatárhegyen, Csordakútnál IV. B., VI. A.

12. Hivatalos látogatások. Sebes Ferenc dr. rendfőnök úr többször kitüntette iskolánkat látogatásával; résztvett a vallástani összefoglalásokon is.

Pintér Jenő dr. tankerületi kir. főigazgató úr február hó 8-án, 9-én és április 7-én és 8-án végezte hivatalos látogatását iskolánkban. Tapasztalatait május hó 23-án tartott gyűlésen közölte a tanári testülettel.

Krywald Ottó pápai prelátus úr, a vallástantás érseki főbiztosa, többször ellátogatott a vallástani órákra.

Látogattak az iskolában több alkalommal az egyes tárgyak szakfelügyelő is.

13. Szülői értekezletek. Szülői értekezletet tartottunk október hó 30-án, május hó 24-én és 30-án. Az első kettőn Batori József dr. ismertette a cserkész nevelői feladatait; azt a módot, ahogyan a szülői ház segítségére lehet az iskolának a jellemnevelés munkájában. Május hó 30-án az igazgató tájékoztatta a szülőket arról, hogy 1932/33. iskolai évtől kezdve az V. osztályba lépő tanulók a görög nyelv tanulása helyett a francia nyelvnek mint rendes tárgynak a tanulását választhatják. Ismertette a tiszta humanisztikus műveltség értékét s azt a művelődési anyagot, amelyet a francia nyelv tanulásával sajátíthat el a tanuló.

A szülői házzal való kapcsolatot szolgálták a fogadóórák és az ellenőrzőfüzetek. Fogadóórákat szeptember hó közepétől május hó végéig tartottunk. Örömmel jegyezzük fel, hogy mindig igen látogatottak voltak.

14. Egészségi állapot, testnevelés. A tanári testület és az ifjúság egészségi állapota általánosságban kielégítő volt. A rövidebb ideig tartó megbetegedéseken kívül néhány hétig Perényi József dr. és Belyis Antal tanárok nem taníthattak betegség miatt. Óráikat szakszerűen helyettesítettük. Ebben a helyettesítésben résztvett Zellhofer János gyakorlójelölt, okleveles tanár is.

Uhl Gyula dr. egészség-tanár és iskolaorvos két ízben vizsgálta meg az egész ifjúságot. Megállapította, hogy a tanulóifjúság egészségi állapota kielégítő. Egy-két hurutos megbetegedéstől eltekintve, csak rövid ideig tartó mulasztások voltak. Ragályos betegség csak elvétve fordult elő. Az influenza-járvány idején a legmagasabb hiányzási százalék 18 volt.

A testnevelési órákat a téli időben modern felszerelésű tornacsarnokunkban, ősszel és tavasszal kedvező időben az udvaron tartottuk meg. A harmadik testnevelési órát az osztályok nagy száma miatt délután tartottuk játékkal kapcsolatosan. A tanulók szeretik a testedzést s nagy kedvvel művelik a sport több ágát. Szép eredményt értek is el az iskolai év folyamán országos mérkőzéseken is, amint ez a sportkörrel szóló beszámoló adataiból kitűnik. Május hó 4-én nagy közönség jelenlétében rendeztünk jól sikerült disztornát ezzel a programmal:

1. Felvonulás. Himnusz.
2. Zenés szabadgyakorlat. (I—IV. oszt.)
3. Sziertorna : bak, szekrény, talaj. (I—II. oszt.)
4. Staféta-verseny. (I—II. oszt.)
5. Zászlós szabadgyakorlat zenére. (V. B. oszt.)
6. Sziertorna : nyujtó, korlát, talaj, szekrény. (III—IV. oszt.)
7. Kézilabdajáték-bemutató. (IV. oszt.)
8. a) A kezdők csoportvívása. b) A KISOK országos bajnokságot nyert vívók bemutatója : Pósta Péter-Haas Béla törmérközés, Rádi Zoltán-Hortobágyi Béla-Haraszty Gábor kardmérközés.
9. Mozgásostornabemutató. (V—VIII. oszt.)
10. *Huber Károly*: Nemzeti zászló. Ének.
11. Sziertorna : nyujtó, korlát, gyúru, talaj. (V—VIII. oszt.)
12. Kosárlabdajáték-bemutató. (VII—VIII. oszt.)
13. Hunyadi-induló. Ének.
14. Elvonulás.

15. **Halottaink.** A kérlelhetetlen halál ez évben sem kímélte meg iskolánkat. Kétszer hirdette a gyászlobogó iskolánk gyászát. December hó 9-én meghalt volt igazgatónk, Bartos József, kir. tanácsos, c. tanker. kir. főigazgató. 1882-től 1919-ig volt ebben az intézetben rajongva szeretett tanár és igazgató. Igazi paptanári hivatással végezte a nevelés-oktatás nehéz munkáját. Nevelt lélekszerinti vallásosságra, törhetetlen hazaszeretetre és oktatótt a történelem igazságaira. Általános tisztelt személyében egyesült a tudós tanár, a nemeslelkű nevelő és a jószívű ember. Az iskola és sokezer tanítványa őszinte kegyelettel és mélységés hálával őrzí emlékét.

Május hó 20-án a Hármashatárhegyre rendezett kiránduláson tragikus hirtelenséggel halt meg egy kedves IV. B. osztályos tanítványunk : Endrényi László. Régebbi szívbaja okozta váratlan elmúlását. Szelídséget, gyengédséget sugárzó arca az ég felhőtlen kék kupolájára tekintett, amerre a lelke szállt. Nem érte meg az év végét. Szorgalmas munkájának az eredményét, életének az érdemjegyeit az Úr hirdette ki neki s hisszük, hogy fáradságának gyümölcsseit az Ó boldoglátásában örökké élvezí.

16. **Iskolánk és volt tanítványaink.** A Budapesti Piarista Diákszövetség, mint az Alma Mater iránt való szervezett hála és szeretet, ez évben is sugározta jótékony melegét iskolánkra. Ünnepnapijai a mi ünnepeink is és hétköznapjainkat ünnepvé teszi az a szeretetteljes figyelem, amelyet iskolánk élete iránt tanusít. A szövetség ezévi működésének mozzanatai közül különösen megfogta a lelkünket az az emlékbeszéd, amelyet Reibner Márton tankerületi kir. főigazgató úr a március 6-án tartott közgyűlésen mondott Szölgyény Jánosról, az iskola egykori tanáráról, későbbi rendfőnökről. A lélekből fakadt szavak a lelkek mélyéig hatottak. A tanári testületre és ifjúságra egyaránt felemelő hatással voltak azok a lelkigyakorlatok, amelyeket Schütz Antal, egyetemi tanár, rendtársunk tartott az öreg diákoknak március hó 17., 18., 19. napjain. Kápolnánk zsúfolásig megtelt a volt tanítványokkal, akik példás buzgósággal borultak az Alma Mater oltára elé, hogy erőt merítsenek életük további küzdelmeire. A szentgyakorlatok befejezéseképen a szentmisét a gim-

názium igazgatója végezte s az Oltáriszentséget Sebes Ferenc rendfőnök úrral együtt nyújtotta az áldozóknak. Itt említjük meg, hogy a szövetség Vörösmarty-ünnepén az emlékbeszédet ez évben a gimnázium igazgatója mondotta.

Megható módon vett részt a Diákszövetség Bartos József, volt nagynevű igazgatónk, halálával ért gyászunkban. Külön gyászjelentést adott ki, a temetésen pedig Degré Miklós dr. kir. táblai elnök úr ő nagyméltósága mondott szívekbemarkoló gyászbeszédet.

Az évzáró ünnepélyen a Diákszövetség nevében Borszéky Károly dr., a székesfővárosi közkórházak központi igazgatója, búcsúztatta szép beszéddel az abiturientienseket.

A Diákszövetség ez évben is kitüntette két abiturientiensünket értékes könyvjutalommal. Ezek : Semtei Róbert és Pattantyus Ábrahám Dénes.

Az érettségi találkozók nagy részét az iskolai év bezárása után rendezik meg volt tanítványaink. Eddig a 30 és 40 évvel ezelőtt érettségizettek keresték fel az Alma Matert s fejezték ki iránta megható módon hálás ragaszkodásukat.

17. Jutalmazások. I. A) Ösztöndíjak: A néhai kéméni br. Szalay Albert emlékére tett ösztöndíj-alapítvány kamatai fejében Berzeviczy Albert v. b. t. t., a Magyar Tudományos Akadémia elnöke ő nagyméltósága 400 P-t adományozott Takáts István VIII. A. o. tanulóknak.

A néhai dr. hámosi Biró Pálné, született Weiss Mária-jutalom-alapítvány 360 P kamatát Rádi Zoltán VIII. B. o. t. kapta.

Néhai Zerkowitz Oszkár emlékére tett alapítvány ezévi 63 P 50 f kamatát Nagy Ervin VIII. A. o. t. kapta.

A Bartos József nevére tett gr. Károlyi Imre-alapítvány 223 P kamatát Dudutz Károly VI. A. o. t. kapta.

A Szölgvény János nevére tett Éber Antal-alapítvány 213 P kamatát Straub Gyula V. B. o. t. kapta.

A Lóky Béla- és Dragos Károly-alapítvány 58 P 60 f kamatait Botka György VIII. B. o. t. kapta.

A Zimmermann György-jutalom-alapítvány 200 P kamatát Rózsa Iván VIII. B. o. t. kapta.

A Schneider József és Zsuzsanna középiskolai alapítvány egyik ösztöndíját 250 P-t Mikolay Miklós VIII. o. t. kapta a fővárostól.

A közszolgálati alkalmazottak gyermekeinek tanulmányi ösztöndíját (à 100 P) a következő tanulók élvezik : Mikolay Miklós VIII. B., Jalsovszky György VII. A. és Szeresényi Győző VII. B. o. t.

B) *Jutalmak:* A Budapesti Piarista Diákszövetség könyvjutalmát kapták : Semtei Róbert VIII. A. és Pattantyus Ábrahám Dénes VIII. B. o. tanulóink, akik nyolc éven át voltak példás viseletű és jeles előmenetelű tanulóink.

Példás szorgalmukért és előmenetelükért 1—1 aranyat kapnak : Szőnyi Antal VIII. A., Herbst Dénes V. B., Metzger Ernő III. A., Várady János II. B. o. tanulók.

A történelem tanulásában tanúsított példás szorgalmáért és az elért szép eredményért 100 P-t kap Krémer János VIII. B. o. t.

Pénzjutalomban részesülnek : 100 P-t kap Fridli Lajos VIII. B. o. t., 50 P-t kap Saláta Kálmán V. B. o. t. 10—10 P-t kapnak : Füleki Géza I. A., Hoffmann

Hugó I. B., Dóser Ernő II. A., Asztalos Gyula II. B., Feniczgy György III. A., Szantál Sándor III. B., Miu János IV. A. és Rudinszky József IV. B. o. tanulók.

Dr. Uhl Gyula egészség-tanár könyvjutalmát kapta Bertha Kelemen VIII. A. és Rádi Zoltán VIII. B. tanuló.

A jutalmazásokhoz hozzájárultak: Reibner Márton tanker. kir. főigazgató úr 100 P, Virágh Gyuláné úrnő 50 P, Balázs Endre nyug. képezdei igazgató úr 80 P, Woriczka József úr egy darab 10 K-s arany, Wisinger Andrásné, sz. Mohr Margit dr. úrnő 2 darab 10 K-s arany, a szántói Kőrösy Pál László jutalom-alapítvány 1 darab 20 K-s arany. Fogadják az iskola hálás köszönetét!

III. HATÓSÁGOK.

Gimnáziumunk fenntartója : a Magyar Kegyestanáitörönd. A rend főnöke: **Sebes Ferene dr.**, az országgyűlés felsőházának tagja.

Iskolánk a Vallás- és Közoktatásügyi m. kir. Miniszter Úr vezetése alatt áll. Vallás- és Közoktatásügyi m. kir. Miniszter : **Karafiáth Jenő dr.** Államtitkár : **Szily Kálmán dr.** A minisztérium középiskolai ügyosztályának főnöke : **Rácz Kálmán dr.**, miniszteri tanácsos.

A budapesti tankerület királyi főigazgatója : **Pintér Jenő dr.**, a Magyar Tudományos Akadémia, Szent István Akadémia, Kisfaludy-Társaság és Petőfi-Társaság tagja.

IV. A TANÁRI TESTÜLET MŰKÖDÉSI KÖRE.

a) Igazgató :

Kispartti János dr., kegyestanáitöröndi áldozópap, c. tanker. kir. főigazgató. Szaktárgyai a magyar és latin nyelv s irodalom és a filozófia. Tanította a filozófiát a VIII. A. és VIII. B. o.-ban, heti 4 órában. Tanári éveinek száma: 23.

b) A tanári testület nyugalmazott tagjai :

Hámos Nándor, világi r. testnevelési tanár. Szolgálati éveinek száma : 35.

Huszka József, világi rendes rajztanár, c. középiskolai igazgató. Szolgálati éveinek száma : 43.

c) A tanári testület rendes tagjai :

1. **Agárdy Gyula**, kegyestanáitöröndi áldozópap, rendes tanár, a III. A. oszt. főnöke. Szaktárgyai : a természettan és mennyiségtan. Tanította a mennyiségtant az I. B., II. B., III. A., a természettant a III. A. és III. B. oszt.-ban, heti 18 órában. Tanári éveinek száma : 14.

2. **Balanyi György dr.**, kegyestanáitöröndi áldozópap, rendes tanár, rendfőnöki tanácsos, hitszónok, a tanári könyvtár őre. Szaktárgyai : a történelem és a földrajz. Tanította a történelmet az V. A., VI. A., VII. A., VIII. B., a földrajzot (okt. 16-tól) a III. A. oszt.-ban, heti 14 órában. Tanári éveinek száma: 22.

3. **Bartha György dr.**, kegyestanáitöröndi áldozópap, rendes tanár, a VIII. A. oszt. főnöke. Szaktárgyai : a magyar és a latin nyelv és irodalom. Tanította a magyar nyelvet a II. B., a latin nyelvet a II. B. és VIII. A. oszt.-ban, heti 15 órában. Tanári éveinek száma : 33.

4. **Bátori József dr.**, kegyestanáitöröndi áldozópap, rendes tanár, az V. A.

oszt. főnöke, hitszónok, cserkészparancsnok. Szaktárgyai : a magyar és a latin nyelv és irodalom. Tanította a magyar nyelvet a IV. B., V. A., VIII. A., a latin nyelvet az V. A., a természetrajzot (okt. 16-tól) az I. A. oszt.-ban, heti 17 órában. Tanári éveinek száma : 9.

5. **Belyis Antal**, kegyestanítórendi áldozópap, rendes tanár, a VII. A. oszt. főnöke. Szaktárgyai : a latin és a görög nyelv és irodalom. Tanította a latin nyelvet a VII. A., a görög nyelvet a VII. A., VII. B., a történelmet a IV. B. oszt.-ban, heti 18 órában. Tanári éveinek száma : 17.

6. **Dragos Károly**, kegyestanítórendi áldozópap, rendes tanár, az V. B. oszt. főnöke, a Segítő Egyesület vezetője. Szaktárgyai : a latin és a görög nyelv és irodalom. Tanította a latin nyelvet a IV. B., V. B., VII. B., az éneket a II. B. oszt.-ban, heti 18 órában. Tanári éveinek száma : 20.

7. **Éder-Szászy László dr.**, kegyestanítórendi áldozópap, rendes hittanár, hitszónok, a vallásos egyesületek vezetője. Szaktárgya : a hittudomány. Tanította a vallástant az A. oszt.-kban, heti 16 órában. Tanári éveinek száma : 10.

8. **Ferenczi Zoltán dr.**, kegyestanítórendi áldozópap, rendes tanár, hitszónok, cserkészvezető, a természettani szertár és a matematikai-geometriai gyűjtemény öre. Szaktárgyai : a természettan és mennyiségtan. Tanította a mennyiségtant a IV. B., VII. A., VII. B., a természettant a VII. A. és VII. B. oszt.-ban, heti 18 órában. Tanári éveinek száma : 12.

9. **Friedreich Endre dr.**, kegyestanítórendi áldozópap, rendes tanár. Szaktárgyai : a latin és a görög nyelv és irodalom. Tanította a görög nyelvet az V. A. és V. B. oszt.-ban, heti 12 órában. Tanári éveinek száma : 33.

10. **Hatvani Ede**, kegyestanítórendi áldozópap, rendes tanár. Szaktárgyai : a természettan és mennyiségtan. Tanította a mennyiségtant (okt. 16-tól) a III. B., IV. A., V. A., V. B. és VI. B. oszt.-ban, heti 17 órában. Tanári éveinek száma : 32.

11. **Holló Károly**, világi rendes tanár, a rajzszertár öre. Tanította a mennyiségtant (okt. 16-tól) a II. A., a természetrajzot a II. A., a rajzot a II. A., II. B., IV. A., IV. B., a rendkívüli rajzot a VI. A., VI. B., VIII. A. és VIII. B. oszt.-ban, heti 18 órában. Tanári éveinek száma : 34.

12. **Huber István**, világi rendes tanár. Tanította a mennyiségtant (okt. 16-tól) az I. A., a természetrajzot az I. B., a rajzot az I. A., I. B., III. A., III. B., a rendkívüli rajzot az V. A., V. B., VII. A., és VII. B. oszt.-ban, heti 20 órában. Tanári éveinek száma : 13.

13. **Kanszky Márton dr.**, kegyestanítórendi áldozópap, rendes tanár, a IV. B. oszt. főnöke, a földrajzi szertár öre. Szaktárgyai : a földrajz és a természetrajz. Tanította a földrajzot az I. A., I. B., IV. A., IV. B., VII. A., VII. B., a természetrajzot a IV. A., IV. B., az egészségtant (febr. 1-től) a VII. A. és VII. B. oszt.-ban, heti 20 órában. Tanári éveinek száma : 17.

14. **Kliss József**, kegyestanítórendi áldozópap, rendes tanár, az I. A. oszt. főnöke, cserkészvezető, a Maywald József gyorsírókör vezetője. Szaktárgyai : a magyar és a latin nyelv és irodalom. Tanította a magyar nyelvet az I. A., V. B., a latin nyelvet az I. A. és VI. B. oszt.-ban, heti 19 órában. Tanári éveinek száma : 8.

15. **Kozáky István dr.**, kegyestanítórendi áldozópap, rendes tanár, a VI. B. oszt. főnöke, tanáregyesületi jegyző. Szaktárgyai : a magyar és a német nyelv és irodalom. Tanította a magyar nyelvet a VI. B., a német nyelvet a II. A., II. B., V. A., V. B. és VI. B. oszt.-ban, heti 18 órában. Tanári éveinek száma : 7.

16. **Kövesi Lajos**, kegyestanítórendi áldozópap, rendes tanár, a IV. A. oszt. főnöke. Szaktárgyai : a magyar és a latin nyelv és irodalom. Tanította a magyar nyelvet a IV. A., a latin nyelvet a III. A. és IV. A. oszt.-ban, heti 15 órában. Tanári éveinek száma : 32.

17. **Menezser József**, kegyestanítórendi áldozópap, rendes tanár, a II. A. oszt. főnöke, hitszónok, a Vörösmarty-Önképzőkör vezetője, az ifjúsági könyvtár őre. Szaktárgyai : a magyar és a latin nyelv és irodalom. Tanította a magyar nyelvet a II. A., VI. A., VIII. B., a latin nyelvet a II. A., az éneket az I. B. oszt.-ban, heti 17 órában. Tanári éveinek száma : 8.

18. **Miskolezy István dr.**, kegyestanítórendi áldozópap, rendes tanár, a történelmi gyűjtemény őre. Szaktárgyai : a latin nyelv és irodalom és a történelem. Tanította a történelmet a III. B., V. B., VI. B., VII. B. és VIII. A. oszt.-ban, heti 15 órában. Tanári éveinek száma : 29.

19. **Nagy Vince**, kegyestanítórendi áldozópap, rendes tanár, az I. B. oszt. főnöke. Szaktárgyai : a magyar és a latin nyelv és irodalom. Tanította a magyar nyelvet az I. B., III. A., a latin nyelvet az I. B., a történelmet a III. A. oszt.-ban, heti 18 órában. Tanári éveinek száma : 13.

20. **Ohmacht Nándor**, kegyestanítórendi áldozópap, rendes hittanár, hitszónok. Szaktárgya : a hittudomány. Tanította a vallástant a B. oszt.-kban, heti 16 órában. Tanári éveinek száma : 17.

21. **Para Imre dr.**, kegyestanítórendi áldozópap, rendes tanár, a II. B. oszt. főnöke, a természetrajzi szertár őre. Szaktárgyai : a földrajz és a természetrajz. Tanította a földrajzot a II. A., II. B., a természetrajzot a II. B., V. A., V. B., VI. A. és VI. B. oszt.-ban, heti 18 órában. Tanári éveinek száma : 26.

22. **Perényi József dr.**, kegyestanítórendi áldozópap, rendes tanár. Szaktárgyai : a magyar és a német nyelv és irodalom. Tanította a német nyelvet a III. A., III. B. és VIII. B. oszt.-ban, heti 8 órában. Tanári éveinek száma : 38.

23. **Pesovár Ambrus**, kegyestanítórendi áldozópap, rendes tanár, igazgatóhelyettes, a VII. B. oszt. főnöke, tandíjkezelő. Szaktárgyai : a magyar és a német nyelv és irodalom. Tanította a magyar nyelvet a VII. B., a német nyelvet a IV. A., VI. A., VII. A., VII. B. és VIII. A. oszt.-ban, heti 16 órában. Tanári éveinek száma : 24.

24. **Pintér Mihály dr.**, kegyestanítórendi áldozópap, rendes tanár. Szaktárgyai : a természettan, vegytan és mennyiségtan. Tanította a mennyiségtant az I. A., II. A., III. B., a földrajzot a III. B., a természetrajzot az I. A. oszt.-ban, heti 18 órában. Áthelyeztetett 1931 okt. 15-én. Tanári éveinek száma : 14.

25. **Pusch Ödön dr.**, kegyestanítórendi áldozópap, rendes tanár, a III. B. oszt. főnöke, hitszónok, az ének- és zenekar vezetője, az ének- és zeneszertár őre. Szaktárgyai : a magyar és a latin nyelv és irodalom. Tanította a magyar

nyelvet a III. B., VII. B., a latin nyelvet a III. B., a német nyelvet a IV. B., az éneket (okt. 16-tól) az I. A. oszt.-ban, heti 18 órában. Tanári éveinek száma : 22.

26. **Stefánszky Szilárd**, világi rendes testnevelési tanár, a Sportkör vezetője, a tornaszertár őre. Tanította a tornát a B. oszt.-kban, heti 16 órában. Tanári éveinek száma : 12.

27. **Tajthy Kálmán dr.**, világi helyettes testnevelési tanár, a Sportkör vezetője. Tanította a tornát az A. oszt.-kban, heti 16 órában. Tanári éveinek száma : 3.

18. **Tóth Lajos**, kegyestanítórendi áldozópap, rendes tanár. Szaktárgyai : a természettan és mennyiségtan. Tanította a mennyiségtant a VI. A., VIII. A., VIII. B., a természettant a VIII. A., VIII. B., a földrajzot (okt. 16-tól) a III. B. oszt.-ban, heti 17 órában. Tanári éveinek száma : 22.

29. **Vézner Károly**, kegyestanítórendi áldozópap, rendes tanár, a VI. A. oszt. főnöke. Szaktárgyai : a latin és a görög nyelv és irodalom. Tanította a latin nyelvet a VI. A., a görög nyelvet a VI. A. és VI. B. oszt.-ban, heti 17 órában. Tanári éveinek száma : 18.

30. **Wagner Lajos**, kegyestanítórendi áldozópap rendes tanár, a VIII. B. oszt. főnöke, a philológiai szertár őre. Szaktárgyai : a latin és a görög nyelv és irodalom. Tanította a latin nyelvet a VIII. B., a görög nyelvet a VIII. A., VIII. B., a történelmet a IV. A. oszt.-ban, heti 17 órában. Tanári éveinek száma : 26.

d) Rendi gyakorló tanárjelöltek :

1. Rendes tagok :

Balogh Ferenc, szaktárgyai : a mennyiségtan és a természettan.

Gulyás János, szaktárgyai : a latin nyelv és irodalom és a történelem.

Pogány János, szaktárgyai : a mennyiségtan és a természettan.

Szilassy Ferenc, szaktárgyai : a földrajz és a természetrajz.

Szűcs Vince, szaktárgyai : a latin nyelv és irodalom és a történelem.

Zelhoffer János, szaktárgyai : a latin és német nyelv és irodalom.

2. Rendkívüli tag :

Albert István, szaktárgya : a hittudomány.

e) A rendes órarend keretén kívül tanító vallásosok :

Barabás István, tanította az unit. vallású tanulókat.

Havas Manó dr., tanította az izr. vallású tanulókat.

Losonezy Lajos, tanította a ref. vallású tanulókat.

Orphanides Anthimos dr., tanította a gör. kel. vallású tanulókat.

Peér P. Sándor, tanította az ev. vallású tanulókat.

Ruttkay Miklós dr., tanította a gör. kat. vallású tanulókat.

f) A rendkívüli tárgyak tanárai :

Holló Károly, rendes tanár, tanította a rendkívüli rajzot.

Huber István, rendes tanár, tanította a rendkívüli rajzot.

Kiss József, rendes tanár, tanította a gyorsírást.

Pusch Ödön dr., rendes tanár, tanította a műéneket és zenét.

Stefánszky Szilárd, rendes testnevelési tanár, tanította a vívást.

Tajthy Kálmán dr., rendes testnevelési tanár, tanította a vívást.

Tantárgy

Sorszám	A tanár neve	I. A	I. B	II. A	II. B	III. A	III. B	IV. A
1	Kisparti János dr.							
2	Agárdy Gyula		mat 6		mat 4	fiz 2 mat 4	fiz 2	
3	Balanyi György dr.					földr 2**		
4	Bartha György dr.				magy 4 lat 6			
5	Bátori József dr.	termr 2** ének 1*		ének 1*				
6	Belyis Antal			ének 1**				
7	Dragos Károly				ének 1			
8	Éder-Szászy László dr.	vall 2		vall 2		vall 2		vall 2
9	Ferenczi Zoltán dr.							
10	Friedreich Endre dr.							
11	Hatvani Ede					földr 2*	mat 4**	mat 4
12	Holló Károly			mat 4** termr 2 rajz 2	rajz 2			rajz 2
13	Huber István	mat 6** rajz 2	termr 2 rajz 2			rajz 2	rajz 2	
14	Kanszky Márton dr.	földr 3	földr 3					termr 4 földr 1
15	Kiss József	magy 5 lat 6						
16	Kozáky István dr.			ném 3	ném 3			
17	Kövesi Lajos					lat 6		magy 3 lat 6
18	Menczer József		ének 1	magy 4 lat 6				
19	Miskolczy István dr.						tört 3	
20	Nagy Vince		magy 5 lat 6			magy 4 tört 3		
21	Ohmacht Nándor		vall 2		vall 2		vall 2	
22	Para Imre dr.			földr 3	földr 3 termr 2			
23	Perényi József dr.					ném 3	ném 3	
24	Pesovár Ambrus							ném 4
25	Pintér Mihály dr.*	mat 6 termr 2		mat 4			mat 4 földr 2	
26	Pusch Ödön dr.	ének 1**					magy 4 lat 6	
27	Stefánszky Szilárd		torna 2		torna 2		torna 2	
28	Tajthy Kálmán dr.	torna 2		torna 2		torna 2		torna 2
29	Tóth Lajos						földr 2**	
30	Uhl Gyula dr.							
31	Vézner Károly							
32	Wagner Lajos							tört 2

* Okt. 15-ig.

** Okt. 16-tól.

† Jan 31-ig.

†† Febr. 1-től.

felosztás.

IV. B	V. A	V. B	VI. A	VI. B	VII. A	VII. B	VIII. A	VIII. B	Órök száma
							fil 2	fil 2	4
									18
	tört 3		tört 3		tört 3			tört 3	14
							lat 5		15
magy 3	magy 3 lat 6						magy 3		17
tört 2					lat 5 gör 5	görög 5			18
lat 6		lat 6				lat 5			18
	vall 2		vall 2		vall 2		vall 2		16
mat 4					fiz 4 mat 3	fiz 4 mat 3			18
	gör 6	gör 6							12
	mat 3	mat 3		mat 3					17
rajz 2			rajz 2				rajz 2		18
	rajz 2				rajz 2				20
term 4 földr 1					földr 1 egészs 2 $\frac{1}{2}$				20
		magy 3		lat 5					19
	ném 3	ném 3		magy 3 ném 3					18
									15
			magy 3					magy 3	17
		tört 3		tört 3		tört 3	tört 3		15
									18
vall 2		vall 2		vall 2		vall 2		vall 2	16
	termr 2	termr 2	termr 3	termr 3					18
								ném 2	8
			ném 3		ném 2	magy 3 ném 2	ném 2		16
									18
ném 4					magy 3				18
torna 2		torna 2		torna 2		torna 2		torna 2	16
	torna 2		torna 2		torna 2		torna 2		16
			mat 3				fiz 4 mat 2	fiz 4 mat 2	17
							egészs 2 $\frac{1}{2}$	egészs 2 $\frac{1}{2}$	4
			lat 5 gör 6	gör 6					17
							görög 5	lat 5 gör 5	17

Uhl Gyula dr., iskolaorvos és egészségtan tanár, tanította az egészség-
tant a VIII. A. és VIII. B. oszt.-ban, az I. félévben.

g) **Altisztek :**

Németh Imre és Pásztor József.

V. A TANÁROK HITÉLETI, IRODALMI ÉS TÁRSADALMI MŰKÖDÉSE.

Kispartí János dr., igazgató, c. tanker. kir. főigazgató, az Országos
Közoktatási Tanács előadó tanácsosa, a budapesti m. kir. Középiskolai Tanár-
képzőintézet igazgatótanácsának tagja, a Magyar Középiskolai Tanárok
Nemzeti Szövetségének tiszteleti tagja, a budapesti Katolikus Tanári Kör
elnöke, az Országos Középiskolai Tanáregyesület és a Katolikus Tanár-
egyesület igazgató-választmányának, a Kat. Tanáregyesület Szent Gellért
Kollégiuma gondnokságának tagja, a Váci Piarista Diákszövetség társelnöke,
a Magyar Irodalomtörténeti Társaság és a Budapesti Piarista Diákszövetség
választmányának tagja, a Magyar Paedagogiai Társaság és a Magyar Külügyi
Társaság rendes tagja, a Magyar Népszövetségi Egyesületek Szövetségében
a nevelésügyi bizottság elnöke. A Kat. Tanári Kör gödöllői vándorgyűlésén
elnöki megnyitó beszédet mondott a Középiskola és az élet címen. A buda-
pesti középiskolai tanárképzőben az első félévben a latin tanítás módszer-
tanát adta elő, a II. félévben Cicero : De finibus bonorum et malorum című
művét olvastatta és magyarázta. A Kat. Tanári Körben előadást tartott
a Szent Erzsébet jubileum és a kat. pedagógia címen. A községi Zrínyi
Ilona leányliceum A) csoportjának érettségi vizsgálatain elnökölt.

Balanyi György dr., rendes tanár, rendfőnöki tanácsos, a kegyestanító-
rend történetírója, egyetemi magántanár, a Szent István Akadémia rendes
tagja és osztálytitkára, a Kat. Középiskolai Tanáregyesület alelnöke, a Magyar
Történelmi Társulat és a Magyar Tanárok Nemzeti Szövetségének választmányi
tagja. Az új tantervnek megfelelően átdolgozta, illetve újjáírta Jászai Rezső
magyar történelmét : cikkeket írt a Katolikus Lexikonba, Ferences Köz-
lönybe és a Katolikus Szemlébe, könyvismertetéseket a Katolikus Szemlébe
és a Századokba. Előadásokat tartott a Szent István Akadémiában, az Egye-
sült Ker. Nemzeti Liga II. ker. osztályában, a Katolikus Lányok Országos
Szövetségében, a Szegedi Piarista Diákszövetségben, a Katolikus Közép-
iskolai Hittanárok szociális kurzusán és a szombathelyi Ferences-kultúrház
Szent Erzsébet-ünnepélyén. A rend gyakorlati tanárképzőjében tanár.

Bátori József dr., rendes tanár, a cserkészcsapat parancsnoka, a Magyar
Cserkészszövetség Országos és I. ker. intézőbizottságának tagja, a budapesti
cserkészkerület társelnöke, az Országos Vízi cserkész Albizottság előadója, az
1933-as gödöllői Világjamboree vízi cserkészcsoporthoz tartozó helyettes parancs-
noka és a Budapesti Piarista Diákszövetség könyvtárbizottságának tagja.
Több cikket írt a Vezetők lapjába és az új Cserkészkönyvbe, a Gyakorlati
örsvezető főmunkatársa, az új cserkészpróbaszabályzat és a vízi cserkész-
szabályzat előadója, a Vízi cserkész füzet sorozat szerkesztőtársa. Előadásokat

tartott két ízben a Cserkészszövetség tiszti, két ízben örsvezetői tanfolyamán, a Cserkészszövetség országos és kerületi tisztgyűlésein, többször a Diákszövetség öreg cserkészeinek.

Dragos Károly, rendes tanár, a budapesti kir. magy. Tudományegyetemi Közgazdaságtani Karon a lengyel nyelv előadója.

Éder-Szászy László dr., rendes hittanár, a budapesti kir. magy. Pázmány Péter Tud. Egyetem böleselettudományi karán a Keleti Szeminárium tanársegédje, a Kat. Hittanárok és Hitoktatók orsz. egyesületének választmányi tagja, az Unio Cleri pro missionibus papi missziós egyesület Esztergom főegyházmegyei tanácsának tanácsos tagja, jegyzője és ellenőre, a pesterzsébeti Karmelita Nővérek rendes gyóntatója. Előadásokat tartott a Kloszban, cikkeket írt a Katolikus Lexikonba, fordított az Unio Cleri évkönyvébe. Számos szentbeszédet mondott különböző templomokban, lelkigyakorlatokat tartott és alkalmi beszédeket mondott, számos alkalommal számos helyen gyóntatott, vezette a nagykanizsai piarista rendház ez évi lelkigyakorlatait.

Ferencezi Zoltán dr., rendes tanár, a Jahrbuch über die Fortschritte der Mathematik-ban megjelent a trigonometrikus sorok összegezéséről egy tétele, a Magyar Tudományos Akadémiában bemutatták a trigonometrikus és hatványosokra vonatkozó újabb vizsgálatait. A rend gyakorlati tanárképzőjében tanár.

Friedreleh Endre dr., rendes tanár, rendi könyvtáros, a Magyar Történelmi Társulat, a Kat. Középiskolai Tanáregyesület és a Budapesti Piarista Diákszövetség választmányi tagja. Előadást tartott a Magyar Történelmi Társulatban «A piaristák a Thököly-féle felkelés idején» címmel, cikkeket írt a Kat. Lexikonba.

Holló Károly, rendes tanár, az Orsz. Közoktatási Tanács tagja, melynek több ülésén vett részt, a Rajz- és Iparművészeti Oktatás Nemzetközi Szövetségében a Delegátusi Bizottság tagja, az Orsz. Középiskolai Tanáregyesületnek, a Magyar Középiskolai Tanárok Nemzeti Szövetségének választmányi tagja, a Magyar Rajztanárok Orsz. Egyesületének főttkára, a III. Egyet. Tanügyi Kongresszus Végrehajtó Bizottságának tagja. Számos cikket írt a Rajzoktatás c. folyóiratba, melynek Hivatalos Rész rovatát szerkeszti. Ugyane lapba írt nagyobb cikket: «A rajzoktatás külföldön, vonatkoztatva a hazai rajzoktatásra», «A középiskolai rajztanítás védelme», «A rajzszakos tanárság helyzete és az iparostanonciskolai kataszter».. Mint százados résztvett a világháborúban és a következő kitüntetések nyerte: a III. oszt. hadiékítményes katonai érdemkeresztet, a Signum Laudist, az Aranykoronás Érdemkeresztet a vitézségi érem szalagján, mindhármát a kardokkal, a Károly-csapatkeresztet, a Sebesülési érmet.

Huber István, rendes tanár, festőművész, a Magyar Képzőművészetek Egyesületének tagja. Kiállított a Műcsarnok tárlatán. A világháborúban mint tartalékos főhadnagy a következő kitüntetések nyerte: a III. oszt. hadiékítményes katonai érdemkeresztet, az ezüst és bronz Signum Laudist, mindhármát a kardokkal, a Károly-csapatkeresztet és Sebesülési érmet három sávval.

Kanszky Márton dr., rendes tanár, a Szegedi Egyetem Barátai Egye-

sülete természettudományi szakosztályának s a Szegedi Piarista Diákszövetségnek választmányi, a Magyar Földrajzi Társaság választmányi póttagja. A Geographica Hungarica közölte dr. Czirbusz Gézáról írt nekrológiát és több könyvismertetését. Beszédet mondott a debreceni 171. Erdősi Imre-cserkészek tízéves jubileumán, mint a csapat megalakítója, valamint a 2. B. K. G. cserkész-csapat ezévi fogadalomtételén.

Kiss József, rendes tanár, a Gyorsírás-, Szépirás- és Gépírástanítókat Vizsgáló Országos Bizottság tagja a gyorsírási szakon, a Magyar Gyorsírók Országos Szövetsége választmányának, elméleti és pedagógiai szakosztályának választott tagja, a Gyakorló Gyorsírók Társaságának választmányi tagja. Mint a Magyar Gyorsírók Országos Szövetsége versenyrendező bizottságának választott tagja vezette a fővárosi karácsonyi és tavaszi gyorsíróversenyek egy-egy csoportját és a miskolci kerületi gyorsíróversenyt. A gyorsíróversenyek gyorsírószemmel című cikksorozata megjelent Az Egységes Magyar Gyorsírás Könyvtárának 53. számaként. Gyorsírási gyakorló- és diktálókönyvet szerkesztett. Cikkeket írt a Magyar Kultúrába, a Gyorsírástudományba, a Szegedi Gyorsíróba, a Szegedi Gyorsíró Szépirodalmi Melléklapjába, a Magyar Gyorsírók Országos Szövetségének Évkönyvébe és a Gyorsírók Naptárába. Előadást tartott a Magyar Gyorsírók Országos Szövetségének őszi díszgyűlésén. A rend hittudományi és tanárképző főiskoláján tanította a gyorsírást. Több alkalommal több helyen gyóntatott és prédikált.

Miskolezy István dr., rendes tanár, egyetemi magántanár, a Szent István Akadémia rendes, a Magyar Történelmi Társulat választmányi tagja, az Országos Középiskolai és az Országos Polgáriiskolai Tanárvizsgáló Bizottság tagja. A II. félévben a Pázmány Péter Tudományegyetemen mint helyettes előadta a Középkort. Előadást tartott a Szegedi Piarista Diákszövetségben s felolvasott a Szent István Akadémiában. A Szent István Társulat középiskolai történelmi tankönyveinek szerkesztője, a Kat. Lexikon munkatársa.

Perényi József dr., rendes tanár, a Szent István Akadémia, az Erdélyi Irodalmi Társaság rendes, a Balatoni Társaság tiszteletbeli tagja, a Magyar Irodalomtörténeti Társaság ellenőre, a Budapesti Piarista Diákszövetség választmányi tagja. Írt irodalomtörténeti tanulmányokat és cikkeket, könyvismertetések és híralatokat. A rend gyakorlati tanárképzőjében tanár.

Puseh Ödön dr., rendes tanár, a veszprémi püspöki szentszék tanácsosa. A nagyszünetidőben egy hónapig helyettesített a Kén-utcai templomban, szentbeszédeket mondott a rendőrség Mosonyi-utcai laktanyájának kápolnájában, a szervita atyák templomában a karácsonyi, nagyböjti és húsvéti szentbeszédeket mondotta.

VI. TANANYAG.

A tananyagot a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1926. évi 38.804. sz. a. kelt rendeletével életbeléptetett Tanterv alapján végeztük.

VII. TANKÖNYVEK.

Imakönyv a katolikus tanulók részére minden osztályban *Schütz-Sík*: Imádságos könyv.

I. osztály. *Róm. kat. nagyobb katekizmus.* — *Alszeghy-Sík*: Magyar nyelvtan. — *Bartha-Tordai*: Magyar olvasókönyv. — *Reibner*: Latin nyelvtan. — *Reibner*: Res Romanae. — *Karl-Vargha*: Földrajz. — *Cholnoky*: Földrajzi iskolai atlasz. — *Karl-Méhes*: Kis természetrajz. — *Suták-Vörös-Halvani*: Mennyiségtan.

II. osztály. *Pokorny*: Az Ószövetség története. — *Alszeghy-Sík*: Magyar nyelvtan. — *Bartha-Tordai*: Magyar olvasókönyv. — *Reibner*: Latin nyelvtan. — *Reibner*: Res Romanae. — *Bitter-Teveli*: Német nyelvkönyv. — *Karl-Vargha*: Földrajz. — *Cholnoky*: Földrajzi iskolai atlasz. — *Karl-Méhes*: Kis természetrajz. — *Suták-Vörös-Halvani*: Mennyiségtan.

III. osztály. *Pokorny*: Az Újszövetség története. — *Alszeghy-Sík*: Rendszeres magyar nyelvtan. — *Bartha-Tordai*: Magyar olvasókönyv. — *Reibner*: Latin nyelvtan. — *Reibner*: Res Romanae. — *Bitter-Teveli*: Német nyelvkönyv. — *Júszai-Balanyi*: Magyarország története. — *Barthos-Kurucz*: Magyar tört. atlasz. — *Karl-Vargha*: Földrajz. — *Cholnoky*: Földrajzi iskolai atlasz. — *Nagy J.*: Kis természettan. — *Suták-Vörös-Halvani*: Mennyiségtan.

IV. osztály. *Pokorny*: Róm. kat. szertartástan. — *Bartha-Tordai*: Stilisztika. — *Arany-Lehr*: Toldi. — *Reibner*: Latin nyelvtan. — *Reibner*: Res Romanae. — *Bitter-Teveli*: Német nyelvkönyv. — *Marczell-Szolomájer-Miskolczy*: Világtört. — *Barthos-Kurucz*: Tört. atlasz. Ókor. — *Karl-Vargha*: Földrajz. — *Cholnoky*: Földrajzi iskolai atlasz. — *Toborffy Z.*: Ásványtan és kémia. — *Suták-Halvani-Lóky*: Mennyiségtan. — *Hazádnak rendüellenül*. Tanárok Nemzeti Szövetsége.

V. osztály. *Schütz*: Kat. hittan. — *Bartha-Tordai*: Rhetorika. — *Vézner*: Lírai szemelv. — *Reibner*: Szemelv. Livius XXI—XXII. — *Wagner-Horváth*: Római régiségek. — *Maywald*: Görög nyelvtan. — *Maywald-Jirka*: Görög olv. — *Bitter-Teveli*: Német nyelvkönyv. — *Marczell-Szolomájer-Miskolczy*: Világtört. — *Barthos-Kurucz*: Tört. atlasz. II. — *Karl-Méhes*: Növénytan. — *Suták-Halvani-Lóky*: Mennyiségtan.

VI. osztály. *Schütz*: Kat. erkölestan. — *Bartha-Tordai*: Poetika. — *Reibner*: Cicero válogatott besz. — *Reibner*: Szemelv. Sallustiusból. — *Kerényi*: Szemelv. Vergilius Aen. I—V. — *Wagner-Horváth*: Római régiségek. — *Maywald*: Görög nyelvtan. — *Maywald-Jirka*: Görög olv. — *Marót-Wagner*: Homeros Odysseiája. — *Bitter-Teveli*: Német nyelvk. — *Marczell-Szolomájer-Miskolczy*: Világtört. — *Bartos-Kurucz*: Történelmi atlasz. — *Karl-Méhes*: Állattan. — *Suták-Halvani-Lóky*: Mennyiségtan. — *Lóky*: Négyjegyű logaritmuskönyv.

VII. osztály. *Schütz*: Kat. egyháztörténet. — *Prónai-Sík-Alszeghy*: Magyar irodalomtörténet és olvasókönyv. — *Szinnyei*: A magyar nyelv. — *Reibner*: Cicero de signis. — *Reibner*: Szem. Plinius leveleiből. — *Kerényi*: Szem. Vergilius Aeneis. VI—XII. — *Wagner-Horváth*: Római régiségek. —

Maywald: Görög nyelvtan. — *Marót-Wagner*: Homeros Iliasa. — *Görög lírai szemelvények*. — *Sophokles*. — *Bitter-Teveli*: Német nyelvkönyv. — *Heinrich*: Schiller: Wilh. Tell. — *Marczell-Szolomájer-Miskolczy*: Világtört. — *Barthos-Kurucz*: Tört. atlasz. — *Karl*: Földrajz. — *Nagy-(Fehér-Szekeres)*: Kísérleti fizika. — *Sulák-Hatvani-Lóky*: Mennyiségtan. — *Lóky*: Négyjegyű logaritmuskönyv. — *Melly-Párdányi*: Egészségtan.

VIII. osztály. *Schütz*: Keresztény kat. hitvédelem. — *Prónai-Sík-Alszeghy*: Magyar irod. tört. és olvasókönyv. — *Vézner*: Szem. Horatius műveiből. — *Reibner*: Szem. Tacitus Annaleséből. — *Wagner-Horváth*: Római régiségek. — *Maywald*: Görög nyelvtan. — *Kerényi*: Platon és Aristoteles. — *Bitter-Teveli*: Német irod. tört. — *Weber*: Goethe: Hermann és Dorothea. — *Balanyi-Jászai*: Magyarország története. — *Barthos-Kurucz*: Magyar tört. atlasz. — *Nagy-(Fehér-Szekeres)*: Fizika. — *Sulák-Hatvani-Lóky*: Mennyiségtan. — *Lóky*: Négyjegyű logaritmus. — *Kornis*: A pszichológia és logika elemei. — *Hazádnak rendületlenül*. Tanárok Nemzeti Szövetsége.

VIII. SZERTÁRAK ÉS KÖNYVTÁRAK.

1. **Klasszika-filológiai szertár.** Gyarapodás vétel útján: 10 kötet latin klasszikus 43·20 P értékben, 1 kötet Atlas zur Archaeologie der Kunst 5 P értékben; 5 db ókori szemléltető falikép 17 P értékben és két db római birodalmi nagy fali térkép 80 P értékben; összesen 145·20 P értékben.

2. **A történelmi szertár** vétel útján gyarapodott 8 db iskolai fali térképpel 324 P értékben.

3. **A földrajzi szertár** ez évi gyarapodása vétel útján: 67 db különféle kézi térkép 140 P, 4 db fali térkép 144 P, és 35 db doboz diapositiv és levelezőlap számára 80 P, összesen 364 P értékben.

4. **A természetrajzi szertár** a kísérletezéshez szükséges vegyszereken kívül a tanév folyamán a következőket szerezte be: Deville-féle gázfejlesztő, álvánnyal; készülék a sósav és ammónia-oldatoknak, a sósav szinthézisének és az égéskor keletkező széndioxidnak bemutatására, klórfejlesztő lombik; felszerelési eszközök a biológiai gyakorlatokhoz 223·10 P értékben. A szertár állományát adományokkal gyarapították: Ranschburg Pál dr. egyet. tanár úr, Hannig István úr, a kegyesrend jószágkormányzója, Karl János dr. debreceni kegyesrendi reálgimn. igazgató úr, Tükrössy Richárd V. B. és Géber Antal IV. A. oszt. tanulók.

5. **A természettani szertár** gyarapodása vétel útján: Eötvös-féle inga, emelők, súlysorozatok, mérőhengerek, szorítók, stopperóra, csigák, rugók, vágógyémánt, mérőskálák, mérleg, skálás hajszálcső, areométer-cső, optikai hasábok és kockák, készülék a gázok és folyadékok hőtágulásához, mágneses mérleg, telefon és mikrofon tekercsek, patkómágnes, indukciós tekercspár, detektor, ellenállás, összesen 519·24 P értékben. Apró mérőpapírok, üveg- és fémtárgyak, használati anyagok 70 P értékben. Eszközjavításra 100 P-t fordítottunk.

6. **A rajzszerter** gyarapodása: a) vétel útján: a térformák rajzterme

részére fényszabályozó függönyök; 3 nagyobb (2 forgatható szerkezeten) teremfüggöny, 1 teljes és 4 kisebb ablakfüggöny, összesen 8 db 627·40 P értékben. *b)* Ajándék: Ranschburg Pál dr. egyet. tanár úrtól 1 db színezett gipszkoponya 10 P értékben.

7. Az ének- és zeneszertár gyarapodása: *a)* Énekkari kották: Karacsonyi énekek; Szögedi Endre: Ezer év; Erkel Ferenc: Hunyadi-induló; Huber Károly: Nemzeti zászló; König Péter: Kacagó szerenád; Thern Károly: Dalünnepen és 50 db Zsaskovszky-énekeskönyv. *b)* Zenekari kották: Ákos László: Ungarische Weisen; Popper Dávid: Wie einst in schöner'n Tagen; Oscar Fetrás: Delibes-Fantasie; Aug. Nölck: Bourrée; Fritz Spindler: Ein Picknick és két induló. *c)* Hangszerek: 1 db négyhangú trombita, 3 db carillon és 1 db csengőfa; összesen 275·50 P értékben.

8. A tornaszertár gyarapodása: *a)* vétel útján: 12 db hokki-ütő, 1 készlet kapusfelszerelés 250 P, 1 db diszkosz 13 P értékben. *b)* Ajándék: 16 pár korcsolya 40 P értékben.

9. A tanári könyvtár gyarapodása: *a)* vétel útján 53 mű 65 kötetben; *b)* ajándékozás útján 31 mű 37 kötetben, összesen 84 mű 102 kötetben 961·34 P értékben. A hazai és külföldi folyóiratok száma 34. Előfizetésre 352·12 P-t, a könyvek kötésére 199·40 P-t fordítottunk. Könyvet ajándékoztak: A vallás- és közoktatásügyi Miniszter Úr, a külügyminisztérium, a Magyar Tudományos Akadémia, a székesfőváros statisztikai hivatala, Balanyi György, Bárczi Gusztáv, Karl János, Légrády Imre, raggambi Fluck András, Sajó Elemér, ifj. Sárváry Endre és Takáts Sándor urak.

10. Az ifjúsági könyvtár gyarapodása: *a)* vétel útján 117 mű 426·32 P értékben; *b)* ajándék: a vallás- és közoktatásügyi Miniszter Úr ajándéka 9 mű 30 P értékben, Sárvári Andor úr ajándéka a Zászlónk több évfolyama 30 P értékben. Könyvek kötésére 38·40 P-t fordítottunk.

Mindazok, akik könyv- és szertárainkat adományaikkal gyarapították, fogadják az intézet hálás köszönetét.

IX. IFJÚSÁGI EGYESÜLETEK MŰKÖDÉSE.

1. Vallásos egyesületeink. Vezetőtanár: Éder-Szászy László dr. Intézetünknek minden tanulója tagja volt a Jézus Szent Gyermeksége, illetőleg a Hitterjesztés egyesületének.

A tagok nemcsak imádságaik, szentáldozásaik missziós célra való felajánlásával és alamizsnájukkal siettek azoknak segítségére, akik még «a halál és a sötétség árnyékában ülnek», hanem a gyűjtés által a missziós gondolatnak apostolaivá szegődve, a missziós gondolatot szüleik és hozzátartozóik körében is terjesztették és így azokat is belevonták a hitterjesztés magasztos munkájába. Az isteni Misszionárius áldja meg munkájukat azzal, hogy imádságaik, alamizsnáik nyomán a lelkek minél nagyobb számával gyarapodjék az Isten országa!

A missziók iránti állandó érdeklődést a megbeszéléseken kívül ébren tartották a missziós lapok. Járattuk a Kis Hitterjesztőt 140, a Missziós

Ifjúságot pedig 59 példányban. A tagok buzgóságának gyümölcse a gyűjtésben elért eredmény. Alamizsnában 768 P 44 f-t, folyóiratokra és missziós sajtótermékekre pedig 530 P 50 f-t adtunk. Gyűjtésünkhöz hozzájárultak: N. N. br.-né 60 P, M. F.-né úrnő 50 P, Horánszky Irma és Háray Istvánné úrnők 20—20 P, Brandis Pálné, Lissauer Albertné, Benesch Istvánné úrnők és Morlin Amadé úr 10—10 P, Nádasdi-Baán Achillesné úrnő 8 P-vel és még sokan mások. Alamizsnán és lelkieken kívül még az év folyamán gyűjtött nagymennyiségű bélyeggel, stanióllal, narancshéjjal, parafadugóval, szivargyűrűvel, szivarvéggel, régi pénzzel, olvasókkal, érmeikkel, képeslapokkal és szentképekkel is segítettük a missziókat. — Hálás köszönet az adakozóknak és közreműködőknek!

2. **Vörösmarty-Önképzőkör.** Vezetőtanára: Menczer József. Tagjai a VIII—V. o. tanulói közül kerültek ki, összesen 80. Tisztviselői: Bertha Kelemen VIII. A. o. t. főjegyző, Ágner László VII. A. o. t. és Kleineisel Vilmos VII. B. o. t. jegyzők, Győri Ferenc VIII. B. o. t. pénztáros, Szájbely Ernő VIII. o. t. ellenőr és Balogh Lajos VIII. A. o. t. könyvtáros. Összesen 18 gyűlést tartottunk; ezeken 28 felolvasás, 14 beszéd, 3 szabadelőadás, 17 írásos bírálat, 2 konferálás, 5 szindarab, 32 szavalat és 24 zenei előadás, — összesen 125 műsorszám hangzott el. Legsikerültebb dolgozataink: Erba Odescalchi Sándor VIII. A. o. t.: Dominus Jesus; Hammersberg Elemér VIII. B. o. t.: Részletek amerikai utinaplómból; Semtei Róbert VIII. A. o. t.: Vörösmarty emberi arca; Tanulmány Sík Sándor Fekete kenyér c. verskötetéről; Engel István VIII. A. o. t.: A fény sebessége üvegben és vízben interferencia alapján; Misángyi Vilmos VIII. B. o. t.: A centripetális erő mérése; Takáts István VIII. A. o. t.: Tanulmány Schütz Antal Krisztus c. könyvéről; Szájbely Ernő VIII. B. o. t.: Róma; Krémer János VIII. B. o. t.: Bulgária; Gusztáv Béla VI. A. o. t.: Prohászka útirajzai: Calasanzius nyomán Rómában. A kör példásan buzgó főjegyzője, Bertha Kelemen VIII. A. o. t. és Erba Odescalchi Sándor VIII. A. o. t. alkalmi szónoklataikkal is kivívták elismerésünket. A kör legkiválóbb és legszorgalmasabb szavalója Hám Tibor VIII. A. o. t. volt, a szavalóverseny győztese Bertha Kelemen VIII. A. o. t. Zenészeink közül legtöbb sikerrel Wein Gábor V. A. o. t., Győri Ferenc VIII. B. o. t. és Szepesi László VI. A. o. t. szerepeltek.

Önképzőköri életünk legkiemelkedőbb eseményei ünnepi gyűléseink voltak; — Ezeket mind a tanári kar tagjai, mind a szülők szívesen látogatták. Október 4-én, megnyitó gyűlésünkön az aradi vértanukról emlékeztünk. Emlékbeszédet mondott Erba Odescalchi Sándor VIII. A. o. t. November 29-én hagyományos Vörösmarty-díszgyűlésünket tartottuk meg a következő műsorral:

1. Nyitó beszédet mond Bertha Kelemen VIII. A. o. t., főjegyző.
2. Vörösmarty: Régi dicsőségünk . . . Szavalja Posta Péter VIII. A. o. t.
3. Vörösmarty emberi arca. Semtei Róbert VIII. A. o. t. felolvasása.
4. Popper: Chanson villageoise. Csellón előadja Wein Gábor VI. A. o. t. Zongorán kíséri Győri Ferenc VIII. B. o. t.
5. Vörösmarty: Emberek. Szavalja Hám Tibor VIII. A. o. t.
6. Az élő Vörösmarty. Krémer János VIII. B. o. t. felolvasása.

7. Vörösmarty : Himnusz. Szavalja Kleineisel Vilmos VII. B. o. t.

8. Bendel : Souvenir d'Hongrie. Előadják : Szepesi László V. A. o. t., Wein Gábor V. A. o. t. és Győri Ferenc VIII. B. o. t.

December 18-án bensőséges karácsonyfa-ünnepséget rendeztünk. Január 24-én pedig a piarista szellem ápolására és mélyebb átélésére Kalazancius Szent Atyánk emlékének áldoztunk a következő műsor keretében :

1. Piarista hagyományok — piarista tanítványok. Beszéd. Mondja Bertha Kelemen VIII. A. o. t. főjegyző.

2. Kalazancius nyomán Rómában. Gusztáv Béla VI. A. o. t. felolvasása.

3. Schubert : Preghiera. Csellón előadja Wein Gábor V. A. o. t. Zongorán kíséri Győri Ferenc VIII. B. o. t.

4. Sík Sándor : Az autó éneke. Szavalja Hám Tibor VIII. A. o. t.

5. Lélek, erő, élet. Semtei Róbert VIII. A. o. t. felolvasása.

6. Haydn : Szonáták. Előadják : Enyedy György, VI. A. o. t., Wein Gábor V. A. o. t. és Győri Ferenc VIII. B. o. t.

Február 6-, 7-, 8-án három előadáson mutattuk be farsangi műsorunkat, mely a kör tagjainak igen sok alkalmat adott képességeik bemutatására. Körünk utolsó nyilvános szereplése a Prohászka-emlékgyűlés volt, melyen a nagy magyar apostolnak és a piarista iskolák egykori tanítványának hódoltunk. Az ünnepélyes keretek közt lefolyt gyűlés műsora ez volt :

1. Megnyitóbeszéd. Mondja Bertha Kelemen VIII. A. o. t., az önképző-kör főjegyzője.

2. a) Mattheson : Air, b) Händel : Arioso, c) Grieg : Ave, maris stella. Előadják Szepesi László VI. A. o. t., Wein Gábor V. A. o. t. és Győri Ferenc VIII. B. o. t.

3. Prohászka. Emlékbeszéd. Mondja Erba Odescalchi Sándor VIII. A. o. t.

4. Sík Sándor : A püspök. Szavalja Hám Tibor VIII. A. o. t.

5. Prohászka és a magyar ifjúság. Takáts István VIII. A. o. t. felolvasása.

6. Schubert-Popper : Litanei. Csellón előadja Wein Gábor V. A. o. t., zongorán kíséri Győri Ferenc VIII. B. o. t.

7. Prohászka római évei. Részletek Prohászka A római Collegium Germanico-Hungaricumban c. munkájából. Bemutatja Dudutz Károly VI. A. o. t.

8. Schubert : Andante a C-dúr szimfóniából. Előadják Szepesi László VI. A. o. t., Enyedy György VI. A. o. t., Wein Gábor V. A. o. t. és Győri Ferenc VIII. B. o. t.

A kör tagjai egyéb alkalmakat is felhasználtak az önművelésre. Több folyóiratot olvastak és látogatták az irodalmi és tudományos társaságok gyűléseit. Szerepeltek az iskolai ünnepélyeken beszédekkel és szavalatokkal.

Körünk ez évben 13 tárgyközből 22 pályázatot hirdetett. Beérkezett 54 pályamunka. Az eredményes pályázatok és a nyertes tanulók sora a következő :

Vallástan : A szentmise története. Nyertes : Latzkó Károly VII. A. o. t. Kegyeletes tárgyszeretet és mélyreható elemzés teszi dolgozatát jutalomra érdemessé. Jutalomra érdemes Toldy-Ősz Iván VI. A. o. t. nagy szorgalommal készült dolgozata is. Dicséretben részesült Freckay István VII. A. o. t.

Magyar nyelv : a) Bársony István vadászrajzai. A jutalmazott dolgo-

zat helyes szempontok szerint mutatja be a vadászrajzok érdekes és változatos világát. A dolgozat szerzője György András VI. A. o. t. — *b)* A fiatal Prohászka. A sok elmélyedésre valló dolgozat igaz képet rajzol a fejlődő Prohászkaról. Szerzője : Ágner László VII. A. o. t. méltán kapja a kitűzött jutalmat. — *c)* Utirajz. A jutalmat Gusztáv Béla VI. A. o. t. kapta terjedelmes munkájáért, mely széleskörű érdeklődésről, élvezetes előadásról és kiforrott stílusról tanuskodik. Dícséretében részesült Szájbely Ernő VIII. B. o. t. — *d)* Novella. Nyertes : Krémer János VIII. B. o. t. Jó megfigyelő, ügyes jellemrajzoló. Dícséretet nyert Morlin Zoltán VIII. A. o. t. drámai erejű kis rajza. — *e)* Verspályázatunkon Erba Odescalchi Sándor VIII. A. o. t. győzött mély lelkivilágról tanuskodó egyéni hangú verseivel. Dícséretet kapott Posta Péter VIII. A. o. t.

Latin nyelv : Az epikureizmus Horatius carmenjeiben. A nyertes pályamű választékos, hibátlan és feltűnően folyamatos latin nyelven fejezi ki gondolatait. Szerzője Semtei Róbert VIII. A. o. t.

Görög nyelv : Fordítás Poseidoniosból. Jutalmat nyertek : Pattanyus Á. Dénes VIII. B. o. t., Détsky János VI. A. o. t. és Toldy-Ősz Iván VI. A. o. t. Az elsőnek és harmadiknak értéke a szöveg hű tolmácsolása, a másodiké az elvontabb részek sikerült visszaadása. Dícséretes munkát végeztek : Fiantok László VI. A. o. t., Kindlovics Kálmán VI. A. o. t. és Dudutz Károly VI. A. o. t.

Német nyelv : Petőfi és a német irodalom. A nyertes : Rényi Ferenc VI. A. o. t. dolgozata a kérdés irodalmában található adatokat élvezetes német nyelven foglalja össze. Jutalmat érdemelt Palotai-Kovács Károly VIII. A. o. t. dolgozata is.

Magyar történelem : Nagy Lajos jellemzése két egykorú krónika alapján. A nyertes pályamunka ügyes képet fest Nagy Lajosról az emberről, a királyról és a diplomatáról előrebocsájtva a két krónika jellemzését. Szerzője Makai János VI. B. o. t. Dícséretre érdemes Tagányi Imre VII. B. o. t. dolgozata.

Világtörténelem : Az európai hatalmak gyarmatszerzése a XIX. században. Nyertes : Tichy Gyula VIII. A. o. t. ; tágkörű olvasottság alapján szerkesztette meg dolgozatát s tárgyát minden oldalról megvilágítja. Krémer János VIII. B. o. t. dolgozata ügyes beosztású, érdekes adatokban bővelkedik. Szintén jutalmat érdemel. Dícséretet nyert Jónás Endre VI. A. o. t.

Szociológia : A kereszténység és a szociális kérdés. A jutalmazott munka igen nagy anyagot ölel fel nemcsak a szociális kérdés tulajdonképpeni témájának köréből, hanem a szociális kérdés egyetemes történetéből is. A nagy szorgalommal készült dolgozat szerzője Ágner László VII. A. o. t. Dícséretet érdemelnek Frank Lothár VII. A. o. t. és Dudutz Károly VI. A. o. t. dolgozatai.

Pszichológia : A szociális tudat fejlődése a tanulóban. Krémer János VIII. B. o. t. dolgozata a valóban nehéz feladatra való vállalkozás és a tételnek egyrészletben való kidolgozása miatt dícséretet érdemel.

Természetrész : *a)* A mozgás szerepe a létfenntartásban. Nyertes : Jaczkó Pál VI. B. o. t. ; Az igen lelkiismeretes tanulmányok alapján készült dolgozat megállapításai helyesek, következtetései logikusak. Jutalmat érdemel. — *b)* Magyarország szentelepei. A jutalmazott dolgozat könnyen áttekin-

hető képet nyújt hazánk különböző természetű széntelegeiről. Szerzője Jónás Endre VI. A. o. t. — c) A mindennapi kenyérünk. Jutalmat nyertek Kleineisel Vilmos VII. B. o. t. és Jalsovszky György VII. A. o. t. A győztes dolgozat szerzője a tétellel nagy érdeklődéssel behatóan foglalkozott, a másik dolgozatot inkább tetszetős kiállítása és ügyes rajzai teszik jutalomra érdemessé.

Mennyiségtan: Egyenlő rezgési idejű egymásra merőleges mozgások összetétele. A nyertes dolgozat szerzője Engel István VIII. A. o. t. az iskolai alapokra sokat és jól épített. A feladatot minden jelentős speciális esetre kiterjeszkedve, kiforrott matematikai stílusban megoldotta. Jutalomra és külön dicséretre érdemes. Balogh Lajos VIII. A. o. t. és Pattantyus Á. Dénes VIII. B. o. t. kisebb matematikai felkészültséggel, de jó stílusban megírt dolgozatai dicséretben részesülnek.

Természetan: A motornélküli repülés a farkashegyi megfigyelések alapján. Reitter Ferenc VII. B. o. t. és Makai Endre VII. A. o. t. dolgozatai egyformán érdemesek a jutalomra. Az első dolgozat gyakorlati iránya, a másodikat elméleti megalapozottsága teszi értékké.

Rajz- és festménypályázatunkon Misángyi Vilmos VIII. B. o. t. érdemesült jutalomra Stájer falu c. festményével és egy technikai tárgyú rajzával. Dicséretet érdemelték Benesch Ferenc VIII. A. o. t. és Rényi Ferenc VI. A. o. t. munkái.

3. Segítő Egyesület. Vezető-tanára: Dragos Károly. Az egyesület ezévi tisztikara a következő volt: Radocza Gábor VIII. B. o. t. elnök, Apor István br. VII. B. o. t. alelnök, Erba-Odescalchi Sándor VIII. A. o. t. pénztáros, Karafiáth László VII. A. o. t. titkár, Homonnay László VII. A. o. t. ellenőr, Pattantyús-Ábrahám Dénes VIII. B. o. t. főkönyvtáros, Bauer Péter VII. A. o. t. és Toldy-Ősz Iván VI. A. o. t. könyvtárosok, Wein Gábor V. A. o. t. jegyző. A tagok száma: 270. Az egyesület több irányban fejtett ki ebben az esztendőben tevékenységet.

a) **Karitás.** Iskolánk a Segítő Egyesület égisze alatt kapcsolódott bele az országosan megszervezett nyomoronyhító akcióba. Az a gondolat vezetett bennünket, hogy nemcsak a testi nyomorúságot kell enyhíteni, hanem a meggyötört lelkeket is magabizókká kell tenni. Ezt a karitás-akciót elsősorban iskolánk szűkös viszonyok közt élő tanulói érdekében szerveztük meg, de kiterjesztettük, különösen cserkészeink útján, az iskolán kívül állókra, elsősorban sok gyermekes nyomorgó családokra. Hálával jegyezzük fel, hogy a tehetős szülők megértették kérésünket és nagymennyiségben adtak ruhát, pénzt, élelmiszert a karitás céljaira. A munkát irányították: Bátor József dr., Dragos Károly, Éder-Szászy László dr., Ohmacht Nándor és Stefánszky Szilárd tanárok. Munkájuk eredményeképpen 21 tanuló részesült ruhaadományban, élelmiszerben 25, pénzádományban 10 tanuló. Azokat az adományokat, amelyeket tanítványaink között már nem tudtunk szétosztani, a társadalom nyomorgóinak juttattuk. Karácsonykor tizenhat órs tizenhatfelé versenyzett a leleményes szeretetben és hogy milyen lélekkel tették ezt tanítványaink, jellemzésül ezt a kis esetet iktatjuk ide a Csapodi-raj II. örsének jelentéséből:

«December 23-án délután 5 órakor találkozott az órs az... utca vil-

lamos megállónál. Vittünk egy karácsonyfát és mindenki vitt valami ruha-félét, vagy édességet. A látogatásra már előre előkészítettem a családot. Bementünk és a szobában felállítottuk a karcasonyfát, feldíszítettük és mindenholmit kicsomagolva behívtuk a kisgyermeket. (A nyolc gyerek közül csak 5 volt otthon). Meggyújtottuk a gyertyákat, a csillagszórókat, elénekeltük a «Mennyből az angyalt». Ezután a játékokat mutogattuk a gyerekeknek és enni adtunk nekik. Az egyik mindjárt kipróbálta a puskát, a másik a kereplővel játszott, a harmadiknak képeskönyvet mutogattunk stb. Egészen összebarátkoztunk már velük. Ekkor H. A. bűvészműtávjányaival szórakoztatott. A «vattaevésnél» az egyik kisgyerek nagy csodálkozva bámulta őt, s midőn lenyelte a vattát, így szólt a kicsi : «Az semmi égve megenni, egye meg csak úgy.» Szegény Aurél kénytelen volt egy csomó vattát egészben leszorítani a torkán, hogy bele ne süljön a bűvészetbe. Mikor a gyermekek egészen belemelegedtek a játékba, a háziasszony hálálkodása és a kicsinyek köszönése közt távoztunk. A család nem is sejtette, hogy kik jártak náluk, csak annyit árultunk el, hogy cserkészek vagyunk. Jó munkát ! H. J. őrsvezető.»

Az általános nyomor enyhítésében résztvett az egész ifjúság is filléres adományaival.

A Szent Erzsébet jubileumi ájtatosságot azzal a gondolattal rendeztük, hogy tanítványaink lelkében eleven erővé fokozzuk a felebaráti szeretetet. Örömmel állapíthatjuk meg, hogy karitás-akciónkban a nyilvánosságra kerülő adatok szerint is szép gyümölcsöket termett a fogékony lelkekben az elvetett nemes mag. Különös buzgósággal tűnt ki a Segítő Egyesület ifj. elnöke : Radocza Gábor. Jutalomban részesült.

b) Az idő lelkiismeretes és takarékos felhasználására buzdította az egyesület a tanulókat. Ennek eredményeképpen rendezte ez évben is a karácsonyi szünetben nagyszerű kézügyességi kiállítását. Az I—VIII. oszt. tanulók közel félezer tárgyat állítottak ki. E kiállítás tanúsága szerint ifjaink nemes vetélkedéssel foglalkoznak fényképezéssel, lombfűrészeléssel, mesteriségekkel (asztalos, könyvkötő), műszerek előállításával, természettudományi érdekű gyűjtéssel, bélyeg- és műgyűjtéssel, festéssel, szobrászattal. A kiállítást december 25-én nyitottuk meg előkelő vendégek jelenlétében. A kiállítást megtekintették a szülők és iskolánk barátai nagy számmal, köztük : Sebes Ferenc dr., a magyar kegyes tanítórend főnöke, Degré Miklós dr., a budapesti ítélőtábla elnöke, Vértesy Sándor dr., a kormányzói kabinetiroda főnöke, Szücs István dr., h.-államtitkár, országgyűlési képviselő, Misángyi Vilmos műegyetemi tanár, br. Fejérváry Géza egyetemi tanár. A kiállított tárgyakat Bátor József dr., Holló Károly és Menczer József tanárokból álló bizottság bírálta meg. Bírálatak alapján jutalomban részesültek : I. A cserkészcsapat Sztrilich Tamás raia három összerakható kajakért. II. Fizikai műszerekért és tervezésekért : 1. Fürst László VIII. B. o. t. (rádió), 2. Karácsonyi Alajos III. A. o. t. (piarista park), 3. Csányi László III. A. o. t. (falusi udvar), 4. br. Than Károly II. A. o. t. (repülőgép), 5. Nádor Gyula II. B. o. t. (mozdony. repülőgép.) III. Fotografálás. Jutalomban részesültek : Takáts István VIII. A. o. t., Karafiáth László VII. A. o. t., br. Fejérváry Zsolt II. B. o. t. ; dícséretet kaptak : Bartos Endre V. A. o. t. és Endrényi László IV. B. o. t. IV. Festmé-

nyek és grafika : Benesch Ferenc VIII. A. o. t. (grafika, festmény), Misángyi Vilmos VIII. B. o. t. (olajfestés), Hoffmann Pál IV. B. o. t. (illusztráció), dícséretet kaptak : Szepesi László VI. A. o. t. (olajfestmény), Miu János IV. A. o. t. (utcarészlet), Wein Dénes IV. B. o. t. (állatrajzok), gr. Pálffy László II. A. o. t. (falusi részlet). V. Szobrászat. Jutalomban részesültek : Fehér István VIII. A. o. t. (irredenta szobrok), Szentgyörgyi András II. B. o. t. (fafaragások), dícséretet kaptak : Hoffmann Pál IV. B. o. t. (Szt. Imre-szobor), Migléczi Ferenc II. A. o. t., Kriz László I. A. o. t. VI. Famunkák. Jutalomban részesültek : Hellmann Aurél VI. o. t., Wagner Lajos IV. A. o. t., gr. Pálffy László II. A. o. t., dícséretet kaptak : Bakos János VIII. B. o. t., br. Than Károly II. A. o. t. VII. Papírmunkák. Jutalomban részesültek : Bukovszky Gábor IV. A. o. t. (tengeri hajó). VIII. Gyűjtemények : Jutalomban részesültek : Radocza Gábor VIII. B. o. t. (bélyeggyűjtemény), Erba-Odescalchi Sándor VIII. A. o. t. (műgyűjtemény), Vértesy Sándor VIII. A. o. t. (lepke- és bélyeggyűjtemény). IX. Könyvkötészet. Jutalomban részesült : Petricskó Miklós II. B. o. t.

c) Harminckét levelezőlapból álló albumot adott ki az iskoláról. Ezek a levelezőlapok az iskolában levő művészi alkotásokat, gyűjteményeket és egyes termeket ábrázoló művészi reprodukciók.

d) Segélyezte a szegénysorsú tanulókat tankönyvekkel és írószerekkel.

Az egyesület jótévi : Floderer Vilmos részvénytársasági vezérigazgató úr (270 P), Radocza Kálmán dr., részvénytársasági igazgató úr (200 P, egy öltözet ruhát, fehérneműt), Trunkhahn Leopold vezérigazgató úr (2 öltözetre való finom anyagot), Pesti Első Hazai Takarékpénztár (50 P), özv. dr. Pap Dávidné (10 P), Gellért Elemér dr. (egy öltözet), Rónai Miklós úr 10 tanulóknak naponként reggelit adott, özv. Rutterschmidt Károlyné úrnő két éven át naponta egy kenyeret. Ezenkívül számos tanulóknak szülei ruhát, fehérneműt, cipőt, kalapot adtak. Fogadják a segélyezett tanulók és az intézet hálás köszönetét !

4. Cserkészlet. A csapatszervező testület elnöke Kispartai János dr. főigazgató. A Szervező Testület tagjai : Balanyi György dr. és Kanszky Márton dr. piarista tanárok s a szülők részéről Degré Miklós dr., a budapesti kir. ítélőtábla elnöke. A csapat alapítóparancsnoka Sík Sándor. A vezető-tanárok Bátori József dr., Ferenczi Zoltán dr., Szamek József dr. és Kiss József. Tisztek, segéd-tisztek és öregcserkészek : Virágh Zoltán és Bruck György (a próbaidős öregrajban), Sima Imre (a Sztrilich Tamás-rajban), Farkas József (a Rozgonyi-rajban), Maurer Gyula és Bónis György (a Vass Tibor-rajban), Metzger Lambert és Szentiványi László (a Csapody-rajban), Jencs Árpád dr., ifj. Endrényi Tivadar és Szimonisz László (az irodában). Próbát tett őrsvezetők : Dögl Tibor, Kump Tibor, Pápai József VIII. A., Hammersberg Elemér, László Miklós, Pattantyus Á. Dénes, Réczey Jenő, Rózsa Iván VIII. B., Farkasfalvi Ervin, Jalsovszky György, Karafiáth László VII. A., Schöller Rudolf VII. B., Bátori Ferenc, Halász József, Pálffy László, Ránits László, Suppan Tibor VI. B. o. t.-k.

A csapat létszáma 127 cserkész. A már érettségizettekből alakult tiszti-

kar 27, összesen 154 fő. (A Diákszövetségnek 2. ö. B. K. D. néven külön öreg-csapata van.)

Ebben az évben ismét fekete fátyolba kellett burkolnunk a lilimos jelvényeket : Endrényi László, a Csapody-raj újonca, az iskolaév utolsó napjaiban váratlanul és hirtelen elköltözött az élők sorából. Tragikus halála megdöbbentett mindnyájunkat és megrendült lélekkel kísértük utolsó földi útjára. Kedves egyéniségének emlékét hűségesen fogjuk őrizni.

a) Általános munka. Cserkészcsapatunk ezévi általános munkájában az átlag kéthetenként rendezett kirándulások, a hetenként tartott raj-, illetve őrsi összejövetelek, a különböző katolikus körmeneteken és iskolai szolgálato-
kon való részvétel mellett a belső munkára vetett súlyt. Az egész esztendő legtekintélyesebb ilyen irányú eredményének tartjuk a napi jótetteknek az eddiginél nagyobb buzgósággal való teljesítését. Karácsony hónapjában az őrök együttesen is buzgólkodtak. Mivel ezek az őrsi jótettek túlnőttek a csapat keretein, és belekapcsolódtak az iskola Karitás-akciójába, részletesebben ott emlékezünk meg róla.

b) Táborozások. A cserkészszellemben és gyakorlatiasságban való növekedés igazi tere a táborozás. A nyár folyamán egymástól független rajtáborokat rendeztünk. A csapat legidősebb raja, a Sztrilich Tamás-raj Szamek József dr., Metzger Lambert és Virágh Zoltán vezetésével szárazföldi és vízi mozgótáborot rendezett. Utirányuk a következő volt : Budapest—Bécs—Linz—Salzkammergut—Mondsee—Attersee—Schafberg—Salzburg — Königssee—Passau : innen a Dunán sajátkészítésű kajakokkal Budapestre. A Csapody-raj Sima Imre vezetésével kombinált mozgó- és állótáborot bonyolított le a nyugatmagyarországi hegyek és a Duna mellékén a következő útvonallal : Budapest—Szombathely—Irottkő—Rohonc—Kőszeg—Nagy-Cenk — Brennerbánya—Fraknóvára—Sopron—Fertőtó—Süly-sziget : innen ladikokon a Dunán Budapestre.

A két legfiatalabb raj Bátori József dr., Gombos Albin dr., Ferenczi Zoltán dr., Kiss József, Maurer Gyula, Farkas József, Szemenyei László vezetésével a Magyaróvár vidékén levő Süly-szigeten ütötte fel sátorfáját. Az egészen sajátságos vidék egészen sajátságos jelleget adott ennek a tábornak. Körülbelül száz sziget vett körül bennünket a kisebb-nagyobb Duna-ágaknak rendkívüli változatosságával. Egy darab felfedezetlen magyar világ rejtőzködik itten. A falvakban az ősi települések szintiszta magyarságának vendégszeretete és nemes előkelősége fogta meg lelkünket : a lakatlan szigeteken a szabadjára engedett nagy gulyák és ménesek, a vízpartokon, a kis Dunaágakban az apró kis vízicsirkéktől kezdve a rárókatónák halászó társaságai és a méltóságos, magányos gémekig a vízimadarak gazdag változata, a szigetek erdeit vörösre festő naplementék színpompája — mind, mind a régi, érintetlen és hamisítatlan természetbe vitt vissza bennünket. Előttünk az ott még erős esésű Nagy-Duna hömpölygött és örvénylett pesti szemeknek szokatlan sebességgel. Szemben a csehektől megszállott terület napról-napra eszünkbe juttatta csonkaságunkat . . . A változatos program, a labdajátékok, a sokfajta hadijáték, a vadlesek, a szigetek ismeretlen világába tett felfedező kirándulások, a nagyszerű fürdés, a nagyszabású athlétikai és úszóversenyek.

Magyaróvár nevezetességei, különösen Gazdasági Akadémiája, a magyaróvári piarista cserkészek lekötelező segítsége és kezünkre járása — mindez még a szúnyogokkal vívott vérengző csatákat is feledtette és egész életre szóló benyomásokat vésett a tábor minden résztvevőjének a lelkébe. A táhort két-ízből is igen sok szülő látogatta meg. A látogatók között üdvözölhettük a gimnázium igazgatóját, a magyaróvári rendház főnökét és számos tanárát is.

Szokásunkhoz híven — immár tizedszer — a karácsonyi vakációban téli táborba indultunk dec. 26-tól jan. 6-ig három csoportban Bátor József dr., Szamek József dr., Ferenczi Zoltán dr. és Sima Imre vezetésével, összesen 50 fővel. Valutáris okokból az idén a Semmering helyett a Mátrát kerestük fel. Almásihuta, Ötházhuta és a galyatetői menedékház adtak szállást, a Galya- és a Pizskés-tető pedig síelési lehetőségeket. Jóllehet ezek a lehetőségek távolról sem voltak olyanok, mint semmeringi táborainkban, mégis különösen a kezdők igen szép eredményeket értek el a sífutásban.

A húsvéti vakációban, virágvasárnap és nagycsütörtök között mozgótáborokat rendeztünk. A Sztrilich Tamás-raj Sima Imre, a Vass Tibor-raj Maurer Gyula vezetésével a Pilis-hegységet, a Rozgonyi-raj pedig Farkas József vezetésével a Vértes-hegység szebb részeit járta be a következő útiránnyal: Budapest—Felsőgalla—a bánhidai Turul és a Centrálé—Tatabánya—Vitámvár—Gesztés-vár—Bodajk—Budapest. A bánhidai erőműtelepet Verebely László egyetemi professzor vezetésével tekintették meg.

c) Versenyek, műhelymunka, különleges kiképzés. A csapat évközben több ízben rendezett az egyes rajokon belül őrsi versenyeket. Ezek a versenyek négy fordulóval egy-egy hónapig tartottak és magukba ölelték a cserkészélet minden mozzanatát, a próbák pontjait épűgy, mint a tanulás terén elért eredményeket.

A csapatműhelyben Szamek József dr. vezetésével szorgalmasan dolgoztak a fiúk. A fiatalabbak a szerszámok kezelésével kapcsolatos elemi ügyes-ségek elsajátításán, az ügyesebbek és idősebbek pedig az asztalos- és lakatos-műhelyben. A karácsonyi kézügyességi kiállítás az egészen apró tárgyaktól kezdve a székek, asztalok és kajakokig az évközi szorgalmas munkáról adott képet.

A Rozgonyi-raj ezenkívűl még különleges kiképzést is nyújtott a fiúknak. Bakay Lajos egyetemi professzor úr 15 fiút mentőkiképzésben részesített. Ezek a fiúk vizsgát tettek és hatósági mentőigazolványt is szereztek. A raj többi része Sztrilich Pál dr. «indian iskolájában» a bumerangozás, nyilazás, pányvavetés stb. ügyességét sajátította el.

d) Külső és belső ünnepélyek. Cserkészcsoportunk tagjai a fogadalmat csak egy évre teszik. Szeptemberben mindenkinek, aki cserkész akar maradni, újból írásban kell kérnie fogadalmújtásra való bocsátását. Az ünnepélyes fogadalmújtást — melyet éppen úgy, mint a jelöltek fogadalmötételét és a táborbaszállást, közös szentgyónás és áldozás előzött meg — a Cserkészparkban szeptemberben tartottuk. A csapat új tagjai pedig a gimnázium igazgatója, számos tanára és az érdeklődő szűlők jelenlétében a gimnázium dísztermében, február 14-én tették le a fogadalmat. Az ünnepi beszédet Kauszky Márton dr. piarista tanár mondta, a szűlők nevében pedig Solarcz Hugó tábornok

intézett buzdító szavakat az új cserkészekhez. A csapatnak ehhez a két legbensőségesebb és leginkább a cserkészi-ideál felé irányuló csendes ünnepségéhez csatlakozott a rajonként külön rendezett karácsonyeste, melyen a fiúk kölcsönösen megajándékozták egymást. December 8-án rendezte a csapat ezévi táborozási beszámolóját az intézet tornatermében. Komoly és tréfás magyar nóták, tréfás bemutatások, Koszterszitz József Palkó barátai című cserkészszíndarabja és a magyar huszártánc voltak a műsor kiemelkedőbb számai.

e) Nyári terveink, segélyezések. A belső munka folytatásaként ezidén ismét rajtáborokat tervezünk. A két fiatalabb raj Bakonybél környékére készül, a Rozgonyi-raj kombinált mozgó- és állótáborot készül lebonyolítani a bakonyi hegyekben és a Dunán, a Sztrilich Tamás raj kombinált szárazföldi és vízi mozgótáborot rendez a Duna—Sió—Balaton—Bakony—Rába és a Duna vidékén.

Régi tradíciókhoz híven a vezetőség ezidén is állotta elvét, hogy anyagi okok miatt egy jó cserkészt sem hagy itthon a táborozásból. Hála a szülők és a jóakarók nagyarányú támogatásának, ebben az esztendőben a Testvériségi Alapból kerekén 900 pengőt fordítottunk szegénysorsú cserkészeink táborozási költségeinek fedezésére.

5. **Maywald József Gyorsírókör.** Vezetőtanára Kiss József. I. Az elmúlt iskolai évben 2 gyakorló, 20 haladó és 18 kezdő gyorsíró tanulta intézetünkben az egységes magyar gyorsírást Radnai Béla dr. tankönyveiből. A heti órák számát a gyorsírók évről-évre csökkenő létszáma miatt a múlt esztendei 6 órától 5 órára kellett leszállítani.

II. A gyorsírókör az 1931/32. iskolai évre a következő tisztikart választotta meg: Makai Endre VII. A. o. t. ifjúsági elnök, Jancsek Gyula VIII. B. o. t. főjegyző, Agner László VII. A. o. t. jegyző, Toldy-Ősz Iván VI. A. o. t. pénztáros és Makai János VI. B. o. t. könyvtáros.

Halottak napján a gyorsírókör tagjai kegyeletos megemlékezéssel keresték fel az intézet egykori nagy tanárának, Maywald Józsefnek a sírját s emlékbeszéddel és virágcsokorral rótták le hálájukat. Az emlékbeszédet Szőnyi Antal VIII. A. o. t. mondta.

A gyorsírókör az alakuló és megnyitó gyűlésen kívül három rendes felolvasó, egy rendkívüli és egy zárógyűlést tartott és a különböző csoportok részére 6 olvasási, 5 szabatosírási, 3 rövidítési és percenként 60 szótagtól 270 szótagig fokozódó sebességgel 38 gyorsasági háziversenyt rendezett. Ezeken a háziversenyeken gyorsíróink összesen 368 dolgot adtak be.

A háziversenyeken a résztvevő 12 osztály közül a legnagyobb sikerrel a VII. A. osztály lelkes gyorsírói szerepeltek és az idén már harmadizban nyerték el «a gimnázium legjobb gyorsíró-osztálya» címet és a Sik Sándor örökös vándordíj egyesztendei védelmét. A második helyre a VIII. A. osztály került a VI. B., a VI. A. és az V. B. osztály előtt.

A gyorsírókör az idén először tűzött ki pályázatot a gyorsírástörténelem köréből «A piaristák és a gyorsírás Markovits föllépésétől az egységes magyar gyorsírás bevezetéséig» (1853—1927) címmel. E pályázatra két nagy szorgalommal és alaposan elkészített pályamunka érkezett. Mindkét pályá-

munka szerzője, Kindlovits Kálmán VI. A. o. t. és Makai János VI. B. o. t. könyvjutalomban részesült.

III. Gyorsíróink résztvettek a Magyar Gyorsírók Országos Szövetségének versenyein is és kis létszámukhoz viszonyítva igen szép eredményt értek el. Így az 1931. évi karácsonyi gyorsíróversenyen a 250 szótagos fokon 1, a 200 szótagoson 4, a 150 szótagoson 3, a 100 szótagoson pedig 15 sikerült dolgozatot adtak be. A 200 szótagos fokon ekkor három tanulóink: Makai János VI. B., Karafiáth László VII. A. és Szőnyi Antal VIII. A. o. t. szerezte meg a gyorsírósövetségnek a legjobb gyorsírók jutalmazására alapított hibátlansági ezüstjelméjét. Makai János, mint II. helyezett szép ezüstserleget, Karafiáth László és Szőnyi Antal pedig könyvjutalmat kapott s ezenkívül mindhárman oklevéljutalomban is részesültek. A 150 szótagos fokon Pósta Péter VIII. A. o. t. hibátlansági ezüstözött jelméjét, a 100 szótagos fokon pedig Agner László VII. A. o. t. hibátlansági bronzjelméjét nyert. A 100 szótagos fokon dícsérő emléklapot kapott Andrasko Ferenc V. B., Dudutz Károly és Kalicza László VI. A. o. t. A 100 szótagos német versenyen Makai Endre VII. A. o. t. szerezte meg a győzelmet és díszes ezüstserleget kapott jutalmul.

Az 1932. évi országos gyorsíróversenyen tanulóink szorgalmas munkája újabb sikereket eredményezett. A 250 szótagos fokon három gyorsírónk adott be sikeres áttételt, ami intézeti rekordot jelent, mert amióta intézetünkben gyorsírás-tanítás folyik, azóta mindössze két gyorsíróknak sikerült csak ezt a magas fokot elérnie. Ez a három gyorsírónk a gyorsírósövetség részéről is elismerésben részesült, amennyiben Makai Endre VII. A. o. t. könyvjutalmat, Makai János VI. B. o. t. oklevelet, Szőnyi Antal VIII. A. o. t. pedig dícséretet kapott. E gyorsíróink a 200 szótagos fokon is sikerrel szerepeltek, Karafiáth László VII. A. o. t. is megismételte a hibátlansági ezüstjelméjre jogosító szép eredményét. Új ezüstjelméyes gyorsíró lett Pósta Péter VIII. A. o. t., aki könyvjutalomban is részesült.

Az 1932. évi fővárosi kerületi gyorsíróversenyen a 150 szótagos fokon 10, a 100 szótagos fokon pedig 18 gyorsírónk szerepelt sikerrel. Közülük a 150 szótagos fokon Andrasko Ferenc V. B. o. t. oklevéljutalmat, a 100 szótagos fokon pedig Bauer Péter, Csikós Miklós, Moldoványi Gyula és Tóth István VII. A. és Feniczgy György III. A. o. t. dícsérő emléklapot kapott.

E versenyek eredménye alapján az intézet 1931/32. évi gyorsíróbajnokságát és a Schütz Antal-nagyjutalmat Makai Endre VII. A. o. t. nyerte Makai János VI. B. és Szőnyi Antal VIII. A. o. t. előtt. Mindhármukat külön dícséret illeti azért is, mert a triduum és a Budapesti Piarista Diákszövetség közgyűlése alkalmával több beszéd lejegyzésével és pontos áttételével is elismerést szereztek a gyorsírókörnek. A legjobb haladó gyorsíró Andrasko Ferenc V. B. o. t. volt, a legjobb kezdő gyorsíró részére kitűzött Zimányi Gyula-nagyjutalmat Moldoványi Gyula VII. A. o. t., a legjobb alsóosztályú gyorsíró részére kitűzött jutalmat pedig Feniczgy György III. A. o. t. nyerte el. Ami gyorsíróinknak a szövetségi versenyeken elért átlageredményeinek javulását illeti, ezt legszembetűnőbben jellemzi az a körülmény, hogy az idén kb. 40%-kal több intézeti pontot szereztek, mint a múlt esztendőben, annak

ellenére, hogy időközben a 100 és 150 szótagos fokon az elfogadhatósági határt 33%-kal szigorították.

A háziversenyeken a legjobb eredményt Makai János VI. B. o. t. érte el, aki a 270 szótagos fokon beadott sikerült áttételével intézeti rekordot állított fel. Ugyancsak ő a Gyorsírástudomány nagy szabatosírási pályázatán is sikeresen szerepelt és könyvjutalomban részesült.

Az országos, a fővárosi kerületi és házi gyorsíróversenyek eredményei alapján a már felsorolt csoportgyőzteseken kívül érem-, könyv- vagy egyéb jutalomban részesültek még a következő gyorsírók: Pósta Péter VIII. A., Agner László, Csikós Miklós, Karafiáth László, Szabó Tivadar és Tóth István VII. A., Dudutz Károly, Fiantók László, György András és Kalicza László VI. A., Náday Zoltán V. A., Fejérvári Tibor és Nagy Géza V. B., Kovács Pál IV. B. és Fehér László III. B. o. t. Dícséretet érdemelnek: Jantsek Gyula VIII. B., Bauer Péter és Lászy József VII. A., Hajts Gyula és Tagányi Imre VII. B., Kindlovits Kálmán és Pataki József VI. A. o. t.

A gyorsírókör az elmúlt iskolai évben folyóiratok járatására, könyvtári beszerzésre és könyvköttetésre összesen 132.82 pengőt fordított. A könyvtári állomány májusban 92 könyvből és 144 füzetből állott.

6. Ének- és zenekör. Vezetőtanára Pusch Ödön dr. A 120 tagból álló énekkar vasár- és ünnepnapokon négy hangra, a hétköznapi szentmiséken az egész ifjúság egyszólamban énekelt. Az énekkar szerepelt az iskolai ünnepeken is. Általánosan használt énekgyűjteményeink Zsaskovszky és Szent-Gály énekeskönyvei, a Turul daloskönyv, Geszler Ödön vegyeskarai, Erődy-Harrach: Magyar Árióna és az E. M. K. E. daloskönyv voltak. A szimfónikus zenekar az ünnepségeken Ákos László: Magyar egyveleg, Fetrás Oszkár: Delibes-ábránd, Nölck: Bourrée, Popper: Hajdani szép napok c. műveit adta elő. Szerepelt a gyermekzenekar is Spindler: Picknick c. művével.

Az intézet orgonistája Bertha Kelemen VIII. A. o. t., helyettese Rónay Egon VII. A. o. t. A vasár- és ünnepnapok szentmisék fényét Emhő László úr okl. mérnök, műegyetemi tanársegéd, László Gábor úr teológus művészi orgonajátékukkal és Bisztriczky Tibor okl. hegedűművész és okl. zenetanár úr hegedűjátékával emelték. Mindhárman intézetünk volt növendékei.

Az ének- és zenekarban való buzgó közreműködésükért éremjutalmat kaptak: Grób Nándor, Horváth Tivadar, Imrédy János, Sávoly Zoltán, Wugrincsics Kálmán II. B., Metzger Ernő III. A., Csillag Pál, Hondl József III. B., Wein Gábor V. A., Déri János, Szepesi László VI. A., Misángyi Árpád VII. A., Bertha Kelemen, Balogh Lajos VIII. A., Győri Ferenc, Misángyi Vilmos, Réczey Jenő VIII. B. o. tanulók.

7. Sportkör. A budapesti kegyestanítórendi gimnázium sportköre KISOK északi csoport I. sz. Vezetőtanárai: Stefánszky Szilárd, rendes testnevelési tanár, lakik VIII., Horánszky-utca 13. és Tajthy Kálmán dr., helyettes testnevelési tanár, lakik IV., Vámház-körút 8., III. 12.

Az intézet nyilvános tanulóinak teljes létszáma: 692, a testgyakorlás alól felmentettek száma összesen: 27. A sportkörben működő tagok száma korosztályonként: I. korosztály 10—12 évesek 34, II. korosztály 12—14 évesek 50, III. korosztály 14—16 évesek 62, IV. korosztály 16 éven felüliek 47.

Összesen: 193 tanuló. A korosztályok sportköri foglalkozásának heti óraszámja összesen: 12. A működő szakosztályok: vívás, torna, atlétika, játék, gyeplabda és jégkorcsolya, evezés, úszás, vízilabda, céllövészet, kézi- és kosárlabdajáték, tenisz és ping-pong játék. Az intézet tornatermének padozata 350 m², játékokra alkalmas udvara közel 1000 m² területű, a kegyesrend áldozatkészsége most szerelte fel az udvart egy 7 m hosszú és 6 m széles betongyűrűs ugrópályával, mely 25 m³ homokjával áll az atlétizálóknak rendelkezésére. Külön játszótér az intézetnek nincsen. Atlétikai célokra az FTC-pályát használja, úszásra a téli fedett és a Császár-fürdő uszodáját.

Az elmúlt iskolaév sportélete gazdag és mozgalmas volt, elért eredményei hosszú időre emlékeztetnek.

Vívóinkat kell első helyen megemlíteni; ezek aranybetűvel vészték be nevüket iskolánk sporttörténetébe. Február 24—28-án voltak a KISOK kerületi versenyei. Kardcsapatunk 10, tőr csapatunk 7 induló iskola közül első lett. Egyéni kardversenyben: Rádi Zoltán VIII. B., második, Hortobágyi Béla VI. B. harmadik helyre került. Tőr egyéni versenyben: Pósta Péter VIII. A., második helyen végzett. Március hó 19—20-án a KISOK által rendezett országos vívóversenyen mind a kard, mind a tőr csapatunk az első díjat nyerte. A bajnokcsapat tagjai: Rádi Zoltán VIII. B., Pósta Péter VIII. A., Haas Béla VIII. A., Haraszty Gábor VII. A., Hortobágyi Béla VI. B. o. tanulók voltak. Az országos tőr egyéni versenyek ismét megszaporították a piarista bajnokságok sorát, Pósta Péter VIII. A. o. t. lett a győztes. Az egyéni kardmérkőzésben Rádi Zoltán VIII. B., második, Hortobágyi Béla VI. B. o. t. harmadik helyezett lett. Sportkörünk április hó 9—10-én megrendezte már állandósult KISOK országos vívó vigaszversenyét a döntőben nem szerepelt csapatok (I. és II.) és egyéni vívók (első tíz) számára. Az egyéni tőrverseny győztese: Hortobágyi Béla VI. B., a kard egyéniben Pósta Péter VIII. A., második, Haas Béla VIII. A. o. t. ötödik helyre került a nagy számban indulók között. Házibajnokságainkat december hó 1. és 5-én tartottuk. Kardban első Hortobágyi Béla VI. B., második Pósta Péter VIII. A., harmadik Rádi Zoltán VIII. B. o. t. Tőrvívásban első Pósta Péter VIII. A., második Rádi Zoltán VIII. B., harmadik Hortobágyi Béla VI. B. o. tanuló.

A jégkorcsolya-bajnokságban két csapattal vettünk részt. Első csapatunk kapott gól és vereség nélkül nyerte ez évben és sorrendben negyedszer a KISOK jégkorcsolya-bajnokságot. A bajnokcsapat tagjai: Miklós Sándor VIII. A. csapatkapitány, Dögl Tibor, Bertha Kelemen VIII. A., Fenesi Ferenc, László Miklós VIII. B., Háray Béla VII. A. és Hircsák István VII. B. o. tanulók. A magyar válogatott jégkorcsolya-csapatban Miklós Sándor VIII. A., Háray Béla VII. A., Hircsák István VII. B. o. t. játszottak. A FTC elnökségének elismerését és plakettjét nyerték: Miklós Sándor VIII. A., «a legjobb magyar jégkorcsolyázó» feliratú nagy-plakettet, Fenesi Ferenc VIII. B. o. t. a Berán-plakettet. Második csapatunk a vigaszdíj második helyezettje lett. Tagjai: Leopold Andor VII. B., Gecső Domokos VII. B., Vértessy Sándor VIII. A., Enyedi György VI. A., Cukor János V. A., br. Kornfeld György IV. A., Szálka György, Székely András IV. B., Minder Rezső III. B. o. tanulók.

Gyorskorcsolyázás. A KISOK bajnokságban a IV. korosztályúak verse-

nyét Dögl Tibor VIII. A., a II. k. o. versenyét Cukor János V. A. o. t. nyerte. Helyezést értek el br. Kornfeld György IV. A. és Minder Rezső III. B. o. t. ; ugyanebben a versenyben. A B. K. E. gyorskorcsolya versenyén Dögl Tibor kétízben első, br. Kornfeld György IV. A. egyszer első, egyszer pedig második helyre került.

Műkorcsolyázásban Terták Elemér IV. A. o. t. KISOK bajnokságot nyert, míg Magyarország senior bajnokságában a negyedik helyet foglalta el.

Torna. Május hó 4-én rendezett sportkörünk tornaünnepélyt 160 tanuló közreműködésével. A jól sikerült bemutatón, melyen a rendfőnök úr Ő méltóságán kívül nagyszámú szülő és vendég jelent meg, mutatták be tornászaink és vívóink az intézetben folyó munkát. Az ünnepély végén a gimnázium igazgatója ismertette sporttörekvéseinket, felhívta a szülőket az együttműködésre és kifejtette az észszerű és egészséges testnevelés nagy fontosságát. Kiválóbb tornászaink: Fehér István szakosztály-vezető VIII. A., Hirsch Rudolf, Roisz László, Tápay Ottó VIII. A. o. tanulók, Rádi Zoltán VIII. B., Jalsovszky György VII. A., Kertes Béla, Kleineisel Vilmos, Nágele Béla, Rück András VII. B. o. tanulók, Markó István, Sándor György VI. B. o. tanulók.

Úszó-szakosztályunk ősszel és tavasszal rendezett egy-egy versenyt. Eredmények: 100 m mellúszás: I. Benesch Ferenc VIII. A. o. t., 100 m gyorsúszás: I. Fenesi Ferenc VIII. B., II. Rádi Zoltán VIII. B. o. t., 50 m mellúszás: I. Déry János VI. A., II. Diener Gábor VIII. B. o. t., 50 m hátúszás: I. Fenesi Ferenc VIII. B., II. Leopold Andor VII. B. o. t. 3 × 50 m stafétát a VIII. B. o. nyerte (Diener Gábor, Rádi Zoltán, Fenesi Ferenc). Az alsó osztályúak versenyén Szaszovszky Géza és István IV. B. és Wein Dénes IV. B. o. tanulók nyertek díjakat. A KISOK kerületi Budapest versenyén: Benesch Ferenc VIII. A. o. t. a 200 m mellúszást 3 p 40.4 mp, Fenesi Ferenc VIII. B. o. t. a 100 m hátúszást 1 p 40 mp-es idővel nyerte meg. Az intézet legjobb úszója címét és ezzel gr. Woracziczky Antal tiszteletdíját Fenesi Ferenc VIII. B. o. t. Az intézet legjobb úszó osztálya címet és gr. Woracziczky Antal örökös vándordíját 1931/2. évre a VIII. B. osztály nyerte (Fenesi Ferenc, Rádi Zoltán, Diener Gábor).

Vízipóló csapatunk a február 1-től 15-ig tartó «téli kupa» mérkőzéseken indult. Résztvevők: Fenesi Ferenc, Rádi Zoltán VIII. B., Miklós Sándor VIII. A., Déry János VI. A., Sass-Kortsák Endre VI. A., Illés András, Hengen László VI. B. o. tanulók.

Az atlétikai háziverseny eredményei: 100 m síkfutás I. Netter Béla VIII. B., 11.9 mp., II. Vincze György VI. A., III. Tápay Ottó VIII. A. o. tan. 200 m síkfutás: I. Netter Béla VIII. B., 24.3 isk. rek., II. Tápay Ottó VIII. A., III. Haas Béla VIII. A. o. t. 400 m síkfutás: I. Haas Béla VIII. A. 60.1 mp., II. Netter Béla VIII. B., III. Hiresák István VII. B. o. t. Távolugrás: I. Vincze György VI. A., 5.57 m, II. Netter Béla VIII. B., III. Tápay Ottó VIII. A. o. t. Magasugrás: I. Vincze György VI. A. 155 cm, II. Fenesi Ferenc VIII. B. 150 cm, III. Haas Béla VIII. A. 145 cm. Súlylökés: I. Haas Béla VIII. A., 9.15 m isk. rek., II. Hiresák István VI. B., III. Déry Pál VIII. A. o. tan. Diszkoszvetés: I. Netter Béla VIII. B., 26.04 m, II. Tagányi Imre VII. B. 4 × 100 m stafétában I. VIII. A., II. VI. A., III. V. B. Alsóosztályúak ver-

senyén : 60 m síkfutás : I. Hajós Gergely II. B. 8.7 mp., II. Szórádi Zoltán II. A. o. t. Távolugrás : I. Hajós Gergely II. B. 4.46 m, II. Imrédy János II. B. 8 × 50 m stafétafutás : I. II. B. 1.4 mp., II. II. A. o. III—IV. osztályú tanulók versenyén. 60 m síkfutás : I. Tolnai Árpád IV. A. 9 mp., II. Gots Antal IV. B. Távolugrás : I. Vincze András IV. B. 463 cm. Magasugrás : I. Rudinszky József IV. B. 135 cm. II. Szilvási Antal IV. A. o. t. 8 × 50 m staféta : I. IV. A. 64 mp., II. IV. B. III. III. A. osztály.

A céllövőverseny eredményei csak a következő értesítőben jelenhetnek meg.

A kosárlabda intézeti bajnokság az egész éven át folyt, eredménye : I. VII. B. osztály (Gecső Domokos, Hircsák István, Rück András, Székely János és Tagányi Imre), II. a VIII. B., III. a VIII. A. lett.

Gyephokki-csapatunk résztvett a KISOK által rendezett bajnokságon és második helyre került. Játszottak : Miklós Sándor VIII. A., Bakos János, Fenesi Ferenc, László Miklós, Netter Béla VIII. B. o. t., Hárty Béla VII. A., Gecső Domokos, Hircsák István, Leopold Andor VII. B. o. tanulók.

Evező-szakosztályunk tagjai télen az evezős-szövetség helyiségében gyakoroltak, tavasszal és nyáron pedig a Dunán tesznek egy-két napos táborozással egybekötött kirándulásokat, tanári felügyelet mellett. Csónaklétszám 3 drb párevezős és 1 drb motoros-csónak.

A ping-pong szakosztály két versenyt rendezett ez évben. Felső osztályúak bajnokságának eredményei : I. Vidos Gyula VIII. B., II. Bauer Péter VII. A., III. Schwáb Lajos VI. B. és Diener Gábor VIII. B. o. t. Párosban : I. Illés András VI. B., Schwáb Lajos pár VI. B., II. Bauer Péter VII. A. és Bonta Gábor V. A. o. t. Az országos ifjúsági bajnokságban Bauer Péter VII. A. o. t. harmadik lett. A «MOATSZ» versenyén Vidos Gyula és Diener Gábor VIII. B. o. tanulók harmadik helyre kerültek. Az alsós bajnokságok eredményei : I. Schreiber Béla III. A., II. Kovács Pál IV. B., III. Ruzsák János III. A. és Wein Dénes IV. B. o. t. Párosban : I. Wein Dénes és Kovács Pál IV. B., II. Holtzspach Aurél és Ruzsák János III. A. o. tanulók.

Az elmúlt iskolaévben vezette be sportkörünk jelvény-rendszerét : a tanulók az elért eredményeik alapján, arany, ezüst, vagy bronz jelvény viselésére jogosultak. Arany-jelvényesek : Haas Béla, Miklós Sándor, Posta Péter, Dögl Tibor, Benesch Ferenc VIII. A., Rádi Zoltán, Fenesi Ferenc VIII. B., Hárty Béla VII. A., Hortobágyi Béla VI. B. o. tanulók. Ezüst-jelvényesek : Fehér István VIII. A., László Miklós, Netter Béla VIII. B., Harasztly Gábor, Jalsovszky György VII. A., Fonet László VI. A., Cukor János V. A., Terták Elemér IV. A. o. tanulók.

Az intézet tanulóinak jó szívét dícséri, hogy fölöslegessé vált korcsolyáikat a sportkör útján a szegényebb sorsú tanulók használatára bocsájtották. A sportkörben végzett eredményes munkájáért az intézet igazgatója plakett-jutalomban részesítette Fehér István VIII. A. o. tanulót és kiosztotta az arra érdemeseknek az arany jelvényeket.

X. ÉRDEMSOROZAT.

A számok magyarázata. *Előmenetel:* 1 = jeles, 2 = jó, 3 = elégséges, 4 = elégtelen. *Magaviselet:* 1 = példás, 2 = jó, 3 = szabályszerű, 4 = kevésbé szabályszerű.

I. A) osztály.

Osztályfőnök: Kiss József.

A tanuló neve	Magaviselet	Tantárgyak								
		Hitlan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettudomány	Mennyiségtan	Rajz	Testgyakorlás	Ének
Antonighel Tibor ism....	1	1	3	3	3	2	3	2	2	3
Bauer Antal ...	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2
Biczó Tamás ref. ...	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Borosa Károly...	1	1	2	2	1	1	2	2	2	2
⁵ Csóti Pál...	1	1	2	3	2	2	2	1	2	1
Di Sandri Olivér ...	1	1	3	3	3	3	3	3	2	1
Feymann László ...	2	1	2	2	2	2	3	2	2	2
Flück László ...	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2
Füleki Géza...	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
¹⁰ Füzesséry István ...	2	1	3	2	1	1	2	2	2	1
Girardi Tibor ...	1	1	2	2	1	1	3	3	1	2
Hajós József ref. ...	1	1	2	2	1	1	1	2	1	2
Halász Zoltán ...	2	1	2	1	2	1	2	2	2	1
Handlovits Endre...	1	1	2	3	1	1	3	2	2	2
¹⁵ Herédi Kálmán...	1	1	3	3	1	2	3	1	2	1
Hettlinger Géza ...	2	1	2	1	1	1	1	2	2	1
Holtzspach János ...	1	1	3	3	2	2	3	2	2	2
Homonnay Farkas ...	2	1	3	3	2	2	3	2	1	2
Hübner Ede...	1	1	2	2	1	1	1	2	1	1
²⁰ Kabdebó Kálmán...	1	1	2	2	1	1	2	2	2	1
Kardos József ...	2	2	2	3	3	2	3	1	2	2
Kieweg Ferenc ...	1	1	2	2	1	1	2	1	2	2
Kiszler Miklós ...	1	1	2	2	1	1	3	1	2	1
Kosztolányi Miklós ...	2	2	4	3	3	3	4	3	2	2
²⁵ Kovács-Sebestyén László ref. ...	1	1	2	2	1	1	2	3	2	2
Kriz László ...	1	1	2	2	1	1	2	2	2	1
Lassú Imre ...	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Leimeter László ...	2	2	4	4	3	2	3	2	2	3
Makra Lajos ...	2	2	2	2	1	2	2	2	3	2
³⁰ Mijó István ...	1	1	2	3	1	1	2	1	2	1
Nagy István ...	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1
Ondrejka György ...	2	2	4	4	3	2	4	3	2	2
Patek Ferenc ...	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Rajcsányi Konrád ...	1	2	3	3	2	1	3	2	3	2
³⁵ Réli Gábor ...	1	1	2	3	1	2	2	2	1	2
Rozgonyi-Rössler Dénes ...	2	2	3	3	3	2	3	2	2	3
Salgó Iván ...	1	1	2	2	3	3	3	3	2	2
Schlosser Elemér ...	1	1	2	2	1	1	2	3	2	1
Steffens Oszkár...	1	1	3	3	3	2	3	2	2	2
⁴⁰ Stoffitz János ...	1	1	2	1	1	1	1	1	2	2
Sulla Imre ...	1	1	2	2	2	2	3	2	2	2
Szabó György ...	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Szlabon Árpád ...	1	1	3	3	1	1	3	2	3	2
Telegdy György ref. ...	1	1	2	2	1	2	3	3	2	1
⁴⁵ P. Thewrewk Aurél ...	2	1	2	3	2	2	2	1	2	1
Tóth Árpád ...	2	1	2	3	2	1	2	2	2	1
Urbán Pál ...	1	1	2	2	1	1	2	1	1	1

A tanuló neve	Magaviselet	Tantárgyak								
		Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetrajz	Mennyiségtan	Rajz	Testgyakorlás	Ének
Pilinszky János... ..	1	1	2	2	1	1	2	1	1	1
Psenák Ferenc... ..	1	2	3	4	2	2	2	2	3	2
Radó Lajos	1	1	2	3	2	2	3	1	1	1
Rényi Oszkár	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2
³⁵ Rik Tibor	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2
Rötth András	1	1	2	2	1	1	2	1	2	2
Sajó Endre	1	1	2	2	1	2	2	2	2	1
Schleich Frigyes ev.	1	1	2	2	1	1	2	2	1	2
Schütz János	1	1	2	2	1	2	2	2	2	1
⁴⁰ Stirling György	1	1	2	2	1	1	3	2	2	2
Sugár Sándor	2	2	2	2	3	2	2	1	2	1
Szablár Ferenc... ..	1	1	3	3	1	2	3	3	1	1
Szekeres Gyula	1	1	1	2	1	1	1	1	1	2
Szilvász István	1	1	3	3	2	2	2	1	1	2
⁴⁵ Tahy Attila	2	2	3	3	3	3	3	1	2	1
Telegdy István ref.	1	1	2	2	2	2	2	2	3	1
Titsch Károly	1	1	1	2	1	1	1	1	3	2
Tóth Lajos... ..	2	1	3	4	3	2	3	2	2	2
Törzsök Endre	1	2	3	3	2	2	3	1	1	1
⁵⁰ Vajda Jenő... ..	2	1	3	3	2	2	3	3	2	2
Werner György... ..	1	1	2	2	1	1	1	1	2	1
Závodszy Károly	1	1	2	3	2	2	2	2	2	2
Zoltán Ferenc	2	2	3	3	2	3	3	2	1	1
<i>Magántanulók:</i>										
gr. Bissingen-Nippenburg Rudolf	—	1	1	1	1	1	2	2	—	—
br. Liphay Frigyes	—	1	1	1	1	1	3	2	—	—

Kimaradt: Varga Béla.

Összesen : 56.

II. A) osztály.

Osztályfőnök : Mencer József.

A tanuló neve	Magaviselet	Tantárgyak									
		Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Természetrajz	Mennyiségtan	Rajz	Testgyakorlás	Ének
Acsay Ferenc	2	1	1	1	1	2	1	1	2	1	2
Bachmann Róbert	1	1	1	2	3	1	1	1	1	2	3
Balonyi Tibor	1	1	1	1	1	2	1	2	2	1	3
Balthazár József... ..	2	1	1	2	3	2	2	2	2	1	3
⁵ Barborik László	1	2	2	3	3	2	2	3	2	2	1
Bálint Nagy Zoltán... ..	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Belloni Dezső	3	2	2	3	3	2	2	3	3	2	2
Boér Gábor	2	2	3	3	3	3	2	3	2	2	2
Bruckmann Gyula	1	1	2	3	2	2	2	1	1	1	2
¹⁰ Cholnoky Imre	1	1	2	3	2	3	2	1	1	2	1
Dékány Gyula... ..	2	1	3	3	4	3	3	3	3	2	2
Doser Ernő	1	1	1	2	1	2	1	1	1	2	3

A tanuló neve	Tantárgyak										
	Magviselet	Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Természettan	Mennyiségtan	Rajz	Tusgyakorlás	Ének
Ertl Mihály	1	1	2	2	3	1	1	1	2	1	3
Evva Ferenc	1	1	1	2	2	2	1	2	2	1	1
15 Farkas Pál... ..	1	1	1	2	3	2	1	1	1	2	2
Fehér Imre	2	1	2	3	3	3	2	3	2	1	3
Fejérváry János ism....	2	2	2	2	3	2	2	2	3	3	2
Fiantok Ottó... ..	1	1	2	2	2	2	1	1	1	2	1
Fischer Ottó	2	1	2	3	2	3	3	2	2	1	1
20 Fröhlich Endre	2	2	3	4	4	3	3	3	3	3	2
Grób László	1	1	1	2	2	2	1	1	1	2	2
Gschwindt György	1	1	1	2	2	2	1	2	2	1	1
Imrédy Elemér	1	1	1	1	2	1	1	1	1	2	1
Juhász Zoltán	1	1	1	2	2	2	2	2	2	fm	3
25 Kalamaznik Nándor	1	1	1	1	2	2	2	2	1	3	1
Kartschocke Aurél	2	2	3	3	3	3	3	3	3	fm	3
Kozma Tamás... ..	2	1	3	3	3	2	2	2	2	2	3
Kundlak Iván	1	1	2	3	2	2	1	1	1	fm	1
Makszy József... ..	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2
30 Mártha Sándor	1	1	1	3	3	3	2	3	2	2	2
Meer Artúr... ..	1	1	1	1	1	1	1	1	3	2	1
Meller Endre	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2
Mencsik Ferenc	1	1	1	1	2	1	2	1	1	1	1
Migléczi Ferenc	1	1	2	3	2	2	3	3	1	2	1
35 Meszlényi Jenő	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1
Méri Béla... ..	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1
Mumper Ferenc	1	1	2	3	3	3	3	2	2	1	1
Nagy Emil	2	1	2	2	2	2	1	1	2	1	1
Nagy Vilmos ism....	2	2	2	3	3	3	3	2	3	1	3
40 Oláh Imre	1	1	2	3	2	2	1	1	1	fm	3
gr. Pálffy László	1	1	1	1	1	2	1	2	2	1	2
Radich Géza	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3
Rakovszky György	1	1	1	2	1	2	1	1	2	2	3
Rác József	2	1	2	3	2	1	2	1	1	2	3
45 Schubauer Kálmán	2	1	3	3	3	2	2	2	2	1	1
Soltész Lajos ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	3	1	1
Székely Mihály unit....	1	1	2	3	2	2	2	2	2	1	1
Szórádi Zoltán	1	1	3	4	3	3	2	2	2	1	3
Szurday Egon	2	2	1	2	1	2	3	2	3	2	2
50 br. Than Károly... ..	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Tollár Imre	1	1	1	2	2	1	1	1	2	2	1
Várady Béla	2	1	3	4	3	3	3	3	3	fm	1
Veyl Róbert	1	1	1	1	2	2	1	2	1	2	1
Walter Gyula... ..	1	1	1	2	2	2	1	1	1	2	1
55 Wimmer Ödön... ..	1	1	2	3	3	1	2	2	2	2	2
Zömbik János	2	1	3	3	3	2	2	3	3	2	3
<i>Magántanulók:</i>											
Entz Béla	—	1	1	1	2	1	1	1	1	—	—
Rill Antal... ..	—	1	1	1	3	1	1	2	1	—	—
Rosstauscher Mihály	—	1	1	1	3	3	2	2	1	—	—

Összesen : 59.

II. B) osztály.

Osztályfőnök : Para Imre dr.

A tanuló neve	Magviselés	Tantárgyak									
		Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Természettud.	Menyiségton	Itajz	Testgyakorlás	Ének
Asztalos Gyula	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Babarczy László	1	1	2	2	3	2	1	2	1	1	1
Bessák Emil	1	2	3	3	3	3	2	3	2	1	2
Bősze József	1	1	2	2	2	1	1	2	2	2	1
⁵ Destek Miklós	1	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1
Dénes István... ..	1	1	2	3	1	3	1	3	3	2	2
Ducza Bálint	1	1	2	3	2	2	2	3	1	2	1
Ecsedy Tibor... ..	1	1	3	3	3	3	2	3	2	2	1
Eskujcs Imre	1	1	2	2	2	3	2	3	1	1	1
¹⁰ Faludy Sándor	1	1	2	3	2	2	1	2	1	1	2
br. Fejérváry Zsolt	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1
Földi Mihály	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1
Gervay Miklós... ..	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2
Gombik Miklós	1	1	3	3	3	2	1	3	1	1	1
¹⁵ Gráf Károly	1	1	2	3	1	2	1	2	2	2	1
Grób Nándor... ..	1	1	3	3	1	3	3	3	2	1	1
Gyurkovich Béla ism. ...	1	1	3	3	2	2	2	2	1	2	2
Hajós Gergely ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Hauszner Frigyes	1	1	2	2	1	1	1	2	2	2	1
²⁰ Hegedüs Zoltán	1	1	3	3	2	2	1	3	3	2	1
Herzum Edgár	1	1	3	3	2	3	2	2	2	2	2
Horváth Tivadar	1	1	2	2	2	2	2	1	2	1	1
Imrédy János	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
br. Kétyl Ferenc István...	2	2	4	4	4	3	2	4	4	2	2
²⁵ Kintli Andor	1	1	2	3	3	2	1	2	2	1	1
Kormoss István	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Madarassy Oszkár... ..	1	1	2	2	2	1	1	1	2	2	2
Magyar János	2	1	3	3	3	3	2	3	2	2	1
Merk Lajos... ..	2	1	3	2	3	3	2	4	3	2	1
³⁰ Naszády Iván	1	1	3	3	3	3	2	3	2	1	1
Nádor Gyula	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	1
Nemes Gyula... ..	1	2	3	3	3	3	3	3	2	2	2
Noviszedlak Károly	1	1	3	3	2	3	1	2	2	2	2
Petricskó Miklós gör. kat.	1	1	2	2	3	3	2	2	2	3	1
³⁵ Prokl István Kálmán ...	1	1	2	2	2	1	1	2	2	2	2
Salver Zoltán... ..	1	1	3	3	2	3	2	3	3	2	2
Sávoly Zoltán ism.	1	1	3	3	3	3	3	3	3	1	1
Schmidt János	1	1	2	3	2	2	1	3	1	2	1
Schuck József	2	1	3	3	3	3	3	4	2	2	2
⁴⁰ Soós Imre... ..	1	1	1	2	2	2	1	2	2	2	1
Szekeres Ferenc	1	1	3	3	3	1	1	2	2	1	1
Szende Béla	1	1	3	3	3	3	2	1	1	1	2
Szentgyörgyi András	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Szenásy János	1	1	3	3	3	3	3	3	3	2	2
⁴⁵ Szőke Gyula	1	1	1	2	1	1	1	1	2	2	1
Takács Miklós	1	1	3	3	3	2	2	3	2	1	1
Tollinger Ferenc	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1
Tóth András	2	1	3	3	4	3	2	3	2	2	2
Triznya József... ..	2	1	2	2	2	2	2	2	3	2	2
⁵⁰ Turmann Gábor	1	1	2	2	3	2	1	3	3	2	1
Váradi János	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Vereb József	1	1	3	3	3	3	2	2	1	1	2

A tanuló neve	Tantárgyak										
	Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Természettan	Mennyiségtan	Rajz	Testgyakorlás	Ének
Vugrinesics Kálmán	1	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1
Wisinger András... ..	2	2	3	3	2	3	2	3	3	2	2
⁵⁵ Zsolnai Ede	2	1	3	3	4	3	2	3	3	2	2

Összesen : 55.

III. A) osztály.

Osztályfőnök : Agárdy Gyula.

A tanuló neve	Tantárgyak										
	Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Természettan	Mennyiségtan	Rajz	Testgyakorlás
Auguszt Lajos... ..	1	1	2	2	3	1	2	2	2	2	2
Bessenyei Sámuel ref. ...	1	1	1	2	2	1	1	1	1	2	1
Bérczy Ernő	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	2
Buzás Ottó	1	1	1	2	1	1	1	1	2	2	2
⁵ Csányi László	2	1	2	3	3	2	2	2	3	2	2
Dorsch Miklós	1	1	3	3	3	2	2	2	2	3	2
Evva Lajos	1	1	2	2	3	2	2	1	2	3	1
Feniczy György	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Fuchs Tibor	1	1	1	2	3	1	1	1	2	2	1
¹⁰ Gaál András	2	2	3	3	3	2	3	2	3	3	3
Gergely György	2	2	2	3	1	2	2	1	2	2	3
Grosschmid Géza	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Halász Iván	1	1	1	1	2	1	1	1	2	1	fm
Holtzspach Aurél	1	1	3	3	3	3	2	2	3	2	2
¹⁵ Karácsonyi Alajos	2	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1
Koós Imre ev.	2	1	3	3	3	3	3	2	3	2	2
Kovács Imre	1	1	2	3	3	1	3	2	3	1	1
Kovács László	1	1	1	2	3	1	1	1	1	2	1
Kozma Károly	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1
²⁰ Leimeter Ferenc	2	2	3	3	3	3	2	1	3	3	3
Lovas József	2	2	3	3	3	2	3	2	2	1	1
Makszy Gyula	1	1	2	2	3	1	2	2	2	2	3
Metzger Ernő	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Miletin Ferenc	1	2	3	4	3	3	3	2	3	2	2
²⁵ Monzpart Elemér	1	2	2	3	3	1	2	2	3	3	2
Omazta Géza... ..	2	2	2	3	3	2	2	2	3	3	2
Palásthy Rezső	1	1	2	3	3	2	2	1	3	2	2
Papp Tibor gör. kat. ...	1	1	3	3	3	3	3	2	3	3	2
Paulovits László	1	1	1	2	2	1	2	2	2	2	2
³⁰ Pazsitzky György	1	1	2	2	3	2	2	2	2	1	2
Piller László	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Radó György... ..	1	1	3	4	2	3	2	2	3	2	1
Reitmann Ferenc	1	1	2	2	2	2	1	1	3	2	2
Rusák János	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1
³⁵ Sándor Tibor	1	1	3	3	3	2	2	2	3	2	3
Schreiber Béla	1	2	2	3	3	1	3	2	3	3	1
Smallák László	2	1	2	3	3	2	3	2	3	1	1

A tanuló neve	Magaviselet	Tantargyak									
		Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Természettan	Mennyiségtan	Rajz	Testgyakorlás
Szabó Lajos	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Szalay István	2	2	2	3	3	3	2	2	2	2	fm
⁴⁰ Szoltsányi Károly	2	1	3	3	3	2	1	1	3	2	2
Tomcsányi Kálmán	2	1	3	3	3	3	2	2	3	3	2
Tomcsányi László	2	1	3	3	3	2	2	1	3	2	1
Várady Tamás ref.	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	2
Vercseg László	1	2	2	3	3	3	1	1	2	2	2
⁴⁵ Zipernovszky János ev....	1	1	1	2	1	1	1	1	2	2	fm
Zsarnóczay László	2	2	3	3	3	3	3	2	3	3	3
<i>Magántanuló:</i>											
gr. Zichy József	—	1	1	2	1	1	1	1	2	2	—

Kimaradtak: Kis Imre, Lőrinczy Zsolt, Moskovits Jenő. Összesen : 50.

III. B) osztály.

Osztályfőnök : **Pusch Ödön dr.**

A tanuló neve	Magaviselet	Tantargyak									
		Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Természettan	Mennyiségtan	Rajz	Testgyakorlás
Balázs Péter	2	2	3	3	3	3	3	2	3	3	1
Balonyi Iván... ..	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1
Baumgarten Artúr	1	1	2	3	2	1	1	1	3	3	2
Beiczler László ism.	1	1	3	3	3	3	2	2	3	3	2
⁵ Berényi Dániel	2	1	3	3	3	2	3	1	3	3	2
Böck Zoltán	1	1	1	2	3	3	1	1	2	1	2
Bródy Tamás unit.	2	1	2	2	3	2	2	2	2	2	2
Bulat László	1	1	2	3	3	2	2	1	2	1	1
Cornides Boldizsár, ev. ...	2	1	2	2	2	3	2	2	3	3	3
¹⁰ Cserenyey Géza	1	1	1	2	2	2	1	2	3	2	2
Csillag Pál	1	1	1	1	2	1	1	1	2	2	2
Faith Károly... ..	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1	1
Fajth János	2	1	3	3	3	2	1	1	3	3	2
Fehér László	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2
¹⁵ Fejérváry László	2	1	3	3	3	3	2	2	3	3	fm
Folly Gábor	2	2	2	2	3	2	2	2	3	2	2
Földi István	1	1	1	1	2	1	1	1	2	1	2
Gábor János	1	2	3	3	3	3	2	2	3	1	2
Géczy Győző	1	1	3	3	3	3	3	2	3	3	2
²⁰ Gosztonyi Miklós	2	1	3	3	3	2	2	2	2	3	2
Hauszer Péter	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	2
Hellmann Róbert	1	1	2	2	3	2	1	1	2	2	1
Hondl József	1	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1
Hopp Károly... ..	1	1	2	3	3	3	2	2	3	3	2
²⁵ Józsa Mihály	1	1	1	1	3	1	2	1	2	1	1
Késmárky Béla	1	1	2	3	3	3	3	2	3	3	3
Kossuth Károly	1	2	2	3	3	3	2	2	3	3	2
Laky József	1	1	2	2	2	2	2	1	2	2	2

A tanuló neve	Tantárgyak										
	Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Természettan	Matematika	Rajz	Testgyakorlás
Lipthay Sándor	2	1	2	2	1	1	2	2	3	2	2
³⁰ Mandzák László	2	1	2	2	3	3	2	1	3	2	2
May Vilmos	1	1	2	3	3	2	2	2	3	3	1
Márkus Imre	1	1	2	2	2	2	2	1	1	1	1
Meskó Imre	2	1	2	3	3	2	2	2	1	3	1
Minder Rezső ev.	1	1	1	1	2	2	1	1	2	1	1
³⁵ Noviszedlák Lajos	1	1	2	2	3	2	2	1	2	1	fm
Pick Jenő... ..	2	1	3	3	2	3	2	2	3	2	2
Pozsgay Ernő	2	1	3	3	3	3	1	2	3	3	2
Rutterschmidt Miklós ism.	1	2	3	3	3	3	3	3	3	2	1
Solarcz Valter... ..	1	2	2	3	3	3	2	2	3	2	2
⁴⁰ Szantál Sándor	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Szemerjay-Petrán József...	1	1	1	1	2	2	1	1	1	2	2
Szécsi János	1	1	1	3	3	1	2	1	3	3	2
Szénásy József... ..	1	1	2	2	2	1	1	1	2	2	2
Szőke Ottó ism.	2	1	3	3	3	1	2	2	3	2	2
⁴⁵ Takács Gedeon	1	1	1	1	2	1	1	1	2	1	2
Tóth Tibor	1	1	1	1	2	2	1	1	2	1	2
<i>Magántanulók:</i>											
Almássy György	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—
bárá Hellenbach Dénes...	—	1	1	1	2	3	1	1	1	2	—

Kimaradtak: Cserna György, Hodicska Géza, Orzó László ism., Sarló István.

Összesen : 52.

IV. A) osztály.

Osztályfőnök : Kövesi Lajos.

A tanuló neve	Tantárgyak										
	Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Természettan	Matematika	Rajz	Testgyakorlás
Bárkányi Ödön	1	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1
Bukovszky Gábor g. kath.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Bulányi György	1	1	2	2	2	1	1	1	2	3	2
Faludi Károly	1	2	3	3	3	3	3	3	3	2	1
⁵ Fehér Béla... ..	1	2	2	3	3	2	2	3	3	2	2
Gaál István	1	2	2	3	1	3	3	3	3	2	1
Gazdik Gyula	1	2	2	3	1	2	2	2	2	2	2
Géber Antal	1	1	2	2	1	1	2	2	2	3	2
Gusztáv András	1	1	2	2	2	1	2	2	2	3	3
¹⁰ Halabuk Kálmán	1	1	3	3	2	1	3	3	2	3	3
Horvát János ev.	1	1	2	3	1	2	3	3	3	3	3
Kaczián Egon	2	1	2	3	1	1	2	2	3	3	1
Kalos Gábor ref.	1	1	2	2	2	1	1	1	2	1	2
Kasek László... ..	1	1	2	3	3	1	3	3	3	2	2
¹⁵ Kerekes Gyula ref.	2	2	2	2	3	1	2	2	3	2	2
br. Kornfeld György ...	1	1	3	3	1	1	3	3	3	2	1

A tanuló neve	Magaviselet	Tantárgyak									
		Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Természettudás	Mennyiségtan	Rajz	Testgyakorlás
Kovachich György	1	2	2	2	1	2	1	1	1	2	2
Leisztinger Ferenc	1	1	2	2	1	1	1	1	2	1	2
Magyar István... ..	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2
²⁰ Mann Ferenc... ..	1	1	3	3	3	2	3	3	3	2	3
Miú János	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1
Nagy Guidó	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1
Nádas Béla	2	2	2	3	3	2	3	3	3	2	fm
Pósta Ferenc... ..	1	1	2	2	3	1	1	1	2	1	2
²⁵ Sai-Halász András	1	1	2	3	3	2	1	1	2	3	2
Staudinger Frigyes	1	1	2	3	2	2	2	3	2	1	1
Stolmár Géza	1	1	3	3	2	2	2	3	2	3	1
Stolmár József	1	1	2	2	2	1	2	2	1	2	1
Szeliczki Dezső	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
³⁰ Széky Andor	1	1	3	3	3	2	3	3	2	3	2
Szilágyi Lajos	1	1	1	2	1	1	1	2	1	2	1
Szilvási Antal	1	2	1	2	3	1	1	1	2	1	1
Tariczky György	1	1	3	3	3	3	3	3	3	1	2
Terták Elemér	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
³⁵ Tolnai Árpád	1	1	2	3	3	1	2	3	3	2	1
Tolnai László... ..	1	2	3	3	3	2	2	2	3	2	2
Tost András	1	2	2	3	3	2	3	3	2	1	2
Unger Béla	2	1	2	3	2	2	2	2	3	3	fm
Váll György	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2
⁴⁰ Venczell Ákos	1	2	3	3	4	3	3	3	3	2	2
Viczián László ref.	1	1	2	2	1	2	2	1	3	3	2
Wagner Lajos	1	2	2	3	2	3	3	3	3	1	2
Zimburg Iván	1	1	2	3	1	1	2	2	3	2	2

Kimaradtak: Antal Béla, gr. Zichy Mihály.

Összesen : 45.

IV. B) osztály.

Osztályfőnök : Kanszky Márton dr.

A tanuló neve	Magaviselet	Tantárgyak									
		Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Természettudás	Mennyiségtan	Rajz	Testgyakorlás
Balassa László... ..	1	1	2	3	3	2	1	1	2	3	2
Balla György... ..	2	2	3	2	1	3	2	1	2	3	2
Berger Antal	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	2
Bradách Emil	1	1	1	2	2	3	2	3	3	1	2
⁵ Burka László	1	1	2	3	3	3	2	2	2	2	1
Faragó Miklós	1	1	3	3	1	3	3	3	3	1	2
Farkas Ferenc... ..	1	1	1	2	2	2	2	2	2	1	2
Fekete Miklós	1	1	1	3	3	1	2	2	2	2	fm
Gombik Tibor	1	1	2	3	3	2	1	2	3	1	2
¹⁰ Gots Antal... ..	1	1	1	2	2	1	1	1	2	1	1
Holtzer György izr... ..	1	2	3	3	2	2	2	3	2	2	fm
Hoffmann Pál... ..	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Jenovay Jenő... ..	2	2	3	4	3	2	2	3	3	2	1

A tanuló neve	Magaviselet	T a n t á r g y a k								
		Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettud.	Mennyiségtan	Testgyakorlás
Ecsedy Pál	1	1	2	2	2	1	2	2	2	2
¹⁰ Fényesi Károly	2	2	2	2	2	2	2	2	3	1
Franzl József	2	3	2	2	3	3	2	2	3	2
Frimmel József	2	3	3	3	4	3	3	3	3	1
Furtkovits Zoltán	1	1	1	2	2	2	2	1	3	2
Hettlinger László	1	1	1	1	1	2	2	1	2	3
¹⁵ Janits Iván	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1
Kemény Ferenc	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2
Kovács Tamás	1	2	2	3	3	3	3	2	3	2
Lőrinczi Sándor	2	2	3	3	3	2	3	2	3	1
Meskó Béla	1	1	2	2	1	2	2	1	2	1
²⁰ Nagy Ernő... ..	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Náday Zoltán	1	2	1	2	1	2	2	2	3	1
Németh Pál	1	2	2	3	2	3	2	2	3	1
Pavelka György	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1
Petró Gyula	1	2	2	3	3	3	2	2	3	2
²⁵ Reinhardt Ottó... ..	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Rerrich Béla	1	2	3	3	3	3	2	3	3	2
Schäffer János	2	2	2	3	3	3	2	3	3	1
Schweitzer Béla	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1
Strausz László	1	1	2	2	2	2	2	2	3	2
³⁰ Suján Pál	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3
Szabó Pál ism.	1	2	3	3	1	3	2	2	3	1
Székely András	1	1	1	2	1	1	2	2	2	1
Székely István unit.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Tannenberger Ottó	2	2	3	3	3	2	3	2	3	3
³⁵ Varga Károly	1	2	3	3	2	3	2	2	3	2
Wein Gábor	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Összesen : 36.

V. B) osztály.

Osztályfőnök : Dragos Károly.

A tanuló neve	Magaviselet	T a n t á r g y a k								
		Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettud.	Mennyiségtan	Testgyakorlás
Agner Zoltán	1	1	3	3	3	2	2	3	3	2
Andrasko Ferenc	1	1	2	3	2	3	3	2	3	2
Bakay Lajos ev.	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1
Bárczy János	1	2	3	3	3	3	3	3	2	1
⁵ Bátorfi Kálmán... ..	2	2	3	3	3	2	2	2	3	1
Csicsery-Rónay István ref.	1	1	2	2	1	2	2	2	3	2
Czégény Károly ism.	1	1	2	3	1	2	1	1	2	2
Czillinger Iván... ..	1	1	3	3	2	2	2	3	2	1
Erdélyi Aladár	1	1	3	4	3	3	2	3	2	2
¹⁰ Fejérvári Tibor	2	1	2	3	3	3	2	2	3	2
Földvári György	1	1	3	4	3	3	3	3	3	1
Gosztonyi Antal	1	1	2	1	2	1	2	2	3	2

A tanuló neve	Magaviselet	T a n t á r g y a k								
		Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettudj	Mennyiségtan	Testgyakorlás
György András ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm
¹⁵ Jónás Endre... ..	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2
Joó Tibor	1	1	2	3	3	3	2	1	3	2
Kalicza László	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kárpáti Aurél... ..	1	2	3	3	3	3	3	2	2	2
Kindlovics Kálmán	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
²⁰ Leiner György... ..	2	3	3	4	4	3	3	2	3	2
Lukács Gyula	1	1	1	2	2	2	1	2	2	2
Lukács Sándor... ..	1	1	1	2	2	2	2	2	3	2
Marek Gábor	1	1	2	1	1	2	1	1	3	3
Molnár Nándor	2	1	2	2	2	3	1	3	3	2
²⁵ Nagy Árpád... ..	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2
Pataki József	1	1	3	3	3	3	2	2	2	3
Rauchbauer Kálmán	2	2	3	3	3	3	2	3	3	3
Rényi Ferenc	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Riedl Géza ev.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
³⁰ Sass-Kortsák Endre	1	2	2	2	2	1	2	3	3	1
Sánta Károly	1	1	2	2	2	2	1	1	2	2
Szaitz György	2	3	3	3	3	3	3	1	3	2
Szepesi László	1	1	2	3	3	3	2	1	3	1
Toldy-Ősz Iván	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
³⁵ Tóth Sándor... ..	1	2	3	3	3	3	2	2	3	2
Vámossy István ref.	1	2	2	2	2	3	2	1	2	2
Vincze György	1	2	2	3	3	2	2	2	3	1
<i>Magántanuló:</i>										
Papp Emil gör. kat.	—	1	2	3	2	2	3	3	3	—

Kimaradt: Urbán László.

Összesen : 39.

VI. B) osztály.

Osztályfőnök: Kozáky István dr.

A tanuló neve	Magaviselet	T a n t á r g y a k								
		Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettudj	Mennyiségtan	Testgyakorlás
Barabás Dezső	2	1	2	4	3	2	2	2	3	2
Bátori Ferenc	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2
Benárd Aurél	1	1	1	2	2	2	1	2	3	fm
Biró László	1	1	2	3	2	2	2	2	3	2
⁵ Czeller György	1	1	1	3	2	2	2	2	3	2
Dohy János	1	1	3	3	3	2	1	2	3	2
Dózsa István	1	1	1	3	2	2	1	2	2	2
Fávkiss Ferenc	2	1	3	4	3	2	3	3	4	2
Gellért Elemér	1	1	1	2	1	1	1	2	2	2
¹⁰ Gergely Károly	1	1	2	3	2	1	2	2	3	3
Halász József	1	1	1	2	2	1	1	2	3	2

A tanuló neve	Magaviselet	T a n t á r g y a k								
		Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Természetrajz	Mennyiségtan	Testgyakorlás
Hellmann Aurél	1	1	2	3	2	2	2	2	3	1
Hengen László	2	1	2	3	3	3	3	2	3	1
Hesz Andor ev.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
¹⁵ Hortobágyi Béla	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Illés András gör. kat.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Jaczkó Pál ev.	1	1	1	2	3	2	2	2	3	2
Katona István	2	1	1	3	2	2	2	2	3	1
Kiss Tibor	1	1	2	2	1	2	1	1	2	1
²⁰ Lengyel Gusztáv	2	2	3	3	3	3	2	3	3	1
Lőw László	2	1	3	4	3	3	2	2	2	2
Makai János	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Michenbach Gyula	1	1	2	3	3	3	2	2	3	2
Müller János	1	1	2	3	2	2	2	2	3	2
²⁵ Nagy Imre	1	1	2	3	3	3	1	2	3	1
Orphanides Lukács gör. kel.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Pazsitzky László ism.	2	2	3	4	3	3	3	3	3	2
Pálffy László	1	1	2	2	2	2	1	2	3	2
Radocza János	2	1	2	3	3	2	3	3	3	2
³⁰ Ránits László	1	1	1	2	1	2	1	2	2	3
Sándor György ref.	1	2	1	3	3	2	2	2	3	1
Scherer Sándor	2	1	2	3	2	2	2	2	3	2
Schirling János	2	2	3	4	4	3	3	3	3	2
Schwáb Lajos	1	1	2	2	1	2	1	1	2	1
³⁵ Suppan Tibor	1	1	1	2	2	1	2	2	3	2
Szeiler János	1	1	2	2	2	2	1	1	2	2
Szili Gábor	2	1	2	3	3	1	2	2	3	1
Tichy Béla	2	2	2	3	3	3	2	3	3	2
Tükrössy Richard	1	2	2	3	2	1	3	3	3	2
⁴⁰ Vasvári Gyula	1	1	2	3	2	2	1	2	3	2
<i>Magántanuló:</i>										
gr. Festetich Ernő	—	1	2	3	2	1	2	2	2	—

Kimaradt: Markó István.

Összesen : 42.

VII. A) osztály.

Osztályfőnök : Belyis Antal.

A tanuló neve	Magaviselet	T a n t á r g y a k									
		Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Természettan	Mennyiségtan	Testgyakorlás
Ágner László	2	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Bauer Péter	2	1	1	1	1	1	1	1	2	3	1
Baumgarten Jenő... ..	1	1	1	2	1	2	1	1	2	3	1
Benkő Ernő	1	2	3	3	3	2	3	2	3	3	2
⁵ Berényi Jenő	1	1	2	2	2	1	2	2	1	1	2
Csikós Miklós... ..	2	1	2	3	3	2	2	2	3	2	1
Dienes Gedeon... ..	2	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2

A tanuló neve	Magaviselet	T a n t á r g y a k										
		Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Természettan	Mennyiségtan	Testgyakorlás	Egészségtan
		Dobay István... ..	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1
Farkasfalvi Ervin... ..	1	1	1	2	1	2	1	1	1	1	2	1
¹⁰ Frank Lotár	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1
Frecskay István	2	1	3	3	3	3	2	3	3	2	2	3
Háray Béla... ..	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1	3
Haraszty Gábor ref. ...	2	1	2	3	3	1	1	1	1	2	1	1
Heincz György ev. ...	1	1	2	2	2	3	1	1	1	2	1	1
¹⁵ Homonnay László... ..	2	1	1	2	1	1	2	1	2	2	1	1
Jalovszky György ...	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Karafiáth László	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kecskés Elek... ..	1	1	3	3	3	3	2	2	2	2	1	1
Latzkó Károly... ..	2	1	1	1	1	1	1	2	1	1	3	1
²⁰ Lászy József	1	1	3	3	2	3	2	1	2	2	1	1
Luxeder Ferenc	1	1	1	2	2	1	2	1	2	2	1	1
Makai Endre... ..	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Mauks Endre ev.	1	1	3	3	3	3	3	2	1	2	1	1
Misángyi Árpád	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
²⁵ Moldoványi Gyula... ..	2	2	3	3	3	3	2	3	3	3	1	2
Rohrböck László... ..	1	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2	2
Rónay Egon	2	2	2	2	2	1	2	2	1	2	2	2
Schrödl Tibor... ..	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1
Szabó János ref.	2	2	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2
³⁰ Szabó Tivadar	1	1	2	3	2	3	2	2	1	1	2	2
Tóth István	1	1	1	2	2	2	2	1	2	2	2	1
Vercseg János... ..	2	2	2	3	3	3	2	2	3	3	2	2
Zerkowitz József	2	1	2	3	3	2	3	2	3	3	fm	2
<i>Magántanuló :</i>												
Dienes Zoltán	—	3	4	2	2	3	3	3	2	1	—	—

Összesen : 34.

VII. B) osztály.

Osztályfőnök : Pesovár Ambrus.

A tanuló neve	Magaviselet	T a n t á r g y a k										
		Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Természettan	Mennyiségtan	Testgyakorlás	Egészségtan
		br. Apor István	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1
Balázs Dezső... ..	1	2	3	3	3	2	2	3	2	2	fm	2
Bamberger Károly ...	2	1	3	3	3	1	2	2	1	1	1	1
Berényi József	3	2	3	3	4	3	3	3	3	3	3	3
⁵ Burda Rezső	1	1	2	2	2	1	1	1	1	2	3	1
Gecső Domokos	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1	2
Hajts Gyula	1	1	1	2	2	1	2	1	2	2	2	1
Halácsy László	1	1	3	2	1	2	2	2	2	2	2	1
Havlicsek Vilmos	1	1	2	2	2	2	1	2	1	1	2	1
¹⁰ Kertes Béla	1	1	3	2	2	3	2	1	2	2	1	1

A tanuló neve	Magaviselet	T a n t á r g y a k										
		Hit	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Természettan	Mennyiség	Testgyakorlás	Égészet
Kleineisel Vilmos	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1
Kosztolányi Ádám	2	2	2	2	1	2	2	2	3	3	2	2
Leiner Tibor	3	2	3	3	3	3	2	2	3	3	2	2
Leopold Andor ref.	2	1	2	2	3	1	1	1	3	3	fm	1
¹⁵ Nagele Béla	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Rajz Gyula	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Reitter Ferenc... ..	2	1	2	3	3	3	2	1	1	1	2	2
Róth János	1	1	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2
Rutterschmidt Jenő	1	1	3	3	3	3	3	2	3	3	2	1
²⁰ Rück András... ..	2	2	3	3	3	3	3	1	2	2	1	1
Schöller Rudolf	1	1	2	2	2	2	1	1	2	2	1	1
Szercsényi Győző... ..	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Székely János	1	2	3	3	3	1	2	1	2	2	1	1
Tagányi Imre... ..	2	2	3	3	3	3	2	2	3	3	1	2
²⁵ Thiermayer János... ..	1	1	3	3	3	3	2	1	3	3	2	1
<i>Magántanuló:</i>												
Bruck István	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—

Kimaradt: Hiresák István.

Összesen : 27.

VIII. A) osztály.

Osztályfőnök : Bartha György dr.

A tanuló neve	Magaviselet	T a n t á r g y a k										
		Hit	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiség	Filozófia	Testgyakorlás	Égészet
Artner Oszkár ev.... ..	1	1	2	2	2	2	2	3	3	2	2	2
Balogh Lajos	1	1	1	2	1	2	2	1	1	1	2	1
Benesch Ferenc	1	1	3	3	2	3	3	3	3	2	1	1
Bertha Kelemen	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
⁵ Déri Pál	1	2	3	3	2	3	3	2	2	3	1	2
Dögl Tibor	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1
Engel István	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Erba-Odescalchi S.	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	2	1
Fehér István	1	1	2	2	2	3	1	2	2	2	1	1
¹⁰ Fóti Endre	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2
Haas Béla	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1	2
Hám Tibor	1	1	1	1	2	2	1	2	2	2	1	2
Hirsch Rudolf	2	1	2	2	2	1	2	1	1	1	1	2
Horváth Károly	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1
¹⁵ Kump Tibor	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1
Meskó Tibor	1	1	1	2	2	3	2	3	3	1	1	1
Miklós Sándor... ..	2	1	3	3	2	1	1	2	2	1	1	1
Morlin Zoltán... ..	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1
Nagy Ervin	1	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2
²⁰ Palotai-Kovács K. ev.	1	1	3	2	2	1	3	3	3	2	2	2

A tanuló neve	T a n t á r g y a k											
	Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Filozófia	Testgyakorlás	Egészségtan
Pápai József	1	1	2	2	2	3	2	2	2	2	1	1
Pósta Péter	2	2	2	2	3	3	2	3	3	1	1	2
Roisz László	2	2	3	2	2	3	2	3	3	2	1	1
Sajó Miklós	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1
²⁵ Semtei Róbert... ..	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Szliaczky László	1	1	3	2	2	3	3	3	3	2	1	1
Szónyi Antal	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Takácsy Imre... ..	1	1	3	3	2	3	2	2	2	2	2	1
Takáts István... ..	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
³⁰ Tápay Ottó	1	1	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1
Tichy Gyula	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1
Vértesy Sándor	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1
<i>Magántanuló:</i>												
Mayer László*... ..	—	1	3	3	2	3	3	3	3	2	—	—

* A tanév elején tett magánvizsgálatot.

Összesen : 33.

VIII. B) osztály.

Osztályfőnök : Wagner Lajos.

A tanuló neve	T a n t á r g y a k											
	Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Filozófia	Testgyakorlás	Egészségtan
Bakos János gör. kat.	2	1	2	2	2	2	3	3	3	2	1	1
Berta László	1	1	1	2	2	2	1	2	2	2	2	1
Botka György ref....	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	fm	1
Diner Gábor	1	1	3	2	2	3	2	3	3	2	2	1
⁵ Fenesi Ferenc	1	2	2	2	2	3	2	2	3	2	1	1
Fialla Dóri Lajos ev ...	1	1	3	2	2	1	2	2	2	1	2	1
Fridli Lajos	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1
Fürst László	1	1	2	2	1	2	2	1	1	1	1	1
Gyóri Ferenc	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
¹⁰ Hammersberg Elem. ref.	1	1	2	3	2	3	1	3	3	2	1	1
Huschek Ferenc	1	1	2	3	2	3	2	2	2	2	2	1
Janszky László	1	1	3	3	2	3	2	3	3	3	2	2
Jantsek Gyula... ..	1	1	2	2	1	3	2	2	2	2	1	1
Klim László	1	1	3	3	2	3	3	3	3	2	3	1
¹⁵ Krémer János	1	1	1	1	1	2	1	2	2	1	3	1
Krupánszky György...	1	1	2	2	1	3	1	2	2	1	fm	1
László Miklós	1	1	2	2	2	3	1	3	3	1	1	1
Marchard Miklós ism.	1	1	3	2	3	2	3	2	2	2	fm	1
Mikolay Miklós	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
²⁰ Misángyi Vilmos	1	1	2	1	1	2	2	1	1	1	1	1
Netter Béla... ..	2	1	1	3	2	3	2	3	3	1	1	2
Pattantyús-Ábrahám D.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Radocza Gábor	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Rádi Zoltán	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1

A tanuló neve	Magaviselet	T a n t á r g y a k										
		Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettan	Meenyiségtan	Filozófia	Testgyakorlás	Függségtan
³⁵ Réczey Jenő	1	2	3	3	2	3	2	2	2	2	1	1
Rózsa István... ..	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1
Szajbely Ernő	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Széles Sándor... ..	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Szilassy Béla	1	2	3	3	2	1	2	3	3	2	2	1
³⁰ Tolnay László	1	1	1	2	1	2	1	3	3	2	2	1
Vidos Gyula	1	1	2	2	1	3	2	2	2	2	1	2
gr. Woracziczky Antal	1	2	3	3	2	3	1	3	3	3	1	1

Az évvégi összefoglalásokról elmaradt: Dömötör Sándor ev.

Összesen : 33.

XI. RENDKIVÜLI TÁRGYAK.

1. Az énekkar tagjai voltak jeles eredménnyel : Bálint Nagy Zoltán, Bruckmann Gyula, Imrédy Elemér, Kalamaznik Nándor, Mártha Sándor, Meer Artúr, Meszlényi Jenő, Méri Béla, Schubauer Kálmán, Veyl Róbert, Walter Gyula II. A., Asztalos Gyula, Gombik Miklós, Grób Nándor, Hegedüs Zoltán, Horváth Tivadar, Imrédy János, Merk Lajos, Nádor Gyula, Sávoly Zoltán, Váradai János, Vugrincsics Kálmán II. B., Holtzspach Aurél, Karácsonyi Alajos, Makszy Gyula, Metzger Ernő, Pazsitzky György, Tomesányi László, Vercseg László III. A., Bulat László, Csillag Pál, Faith Károly, Fajth János, Földi István, Hondl József, Hopp Károly, Laky József, Márkusch Imre, Meskó Imre, Solarcz Valter, Szantál Sándor, Tóth Tibor III. B., Kasek László, Kovachich György, Mann Ferenc IV. A., Gombik Tibor, Juresó Gusztáv IV. B., Déri János, Filipek Erich, Szepesi László VI. A., Hesz Andor, Kiss Tibor, Markó István, Szeiler János, Tichy Béla VI. B., Ágner László, Benkő Ernő, Berényi Jenő, Freckay István, Háray Béla, Karafiáth László, Lászy József, Luxeder Ferenc, Misángyi Árpád, Moldoványi Gyula, Schrödl Tibor, Vercseg János, Zerkowitz József VII. A., br. Apor István, Bamberger Károly, Berényi József, Gecső Domokos, Hajts Gyula, Róth János, Rück András, Schöller Rudolf, Székely János, Tagányi Imre, Thiermayer János VII. B., Balogh Lajos, Benesch Ferenc, Bertha Kelemen, Déri Pál, Tichy Gyula VIII. A., Berta László, Fridli Lajos, Győri Ferenc, Marchard Miklós, Misángyi Vilmos, Rádi Zoltán, Réczey Jenő, Tolnay László VIII. B. o. tanulók.

2. A zenekar tagjai voltak jeles eredménnyel : Földházy Pál I. B., Meszlényi Jenő, Schubauer Kálmán II. A., Grób Nándor, Hegedüs Zoltán, Horváth Tivadar, Imrédy János, Sávoly Zoltán, Wugrincsics Kálmán II. B., Metzger Ernő III. A., Bulat László, Faith Károly, Földi István, Hondl József, Hopp Károly, Laky József, Márkusch Imre, Szantál Sándor III. B., Géber Antal IV. A., Faragó Miklós IV. B., Wein Gábor V. A., Déri János, Enyedy György, Szepesi László VI. A., Frank Lotár VII. A., Balázs Dezső, Havlicsek

Vilmos VII. B., Balogh Lajos, Bertha Kelemen, Szliaczky László VIII. A., Győri Ferenc, Réczey Jenő, Tolnay László VIII. B. o. tanulók.

3. **Gyorsírást** tanultak *jeles eredménnyel*: Feniczy György III. A., Fehér László III. B., Kovács Pál IV. A., Náday Zoltán V. A., Andrasko Ferenc, Fejérvári Tibor és Nagy Géza V. B., Dudutz Károly, Fiantók László, Kalicza László, Kindlovits Kálmán és Sánta Károly VI. A., Ágner László, Bauer Péter, Csikós Miklós, Karafiáth László, Lászy József, Moldoványi Gyula, Rohrböck László, Szabó Tivadar és Tóth István VII. A., és Hajts Gyula VII. B. o. tanulók. — *Jó eredménnyel*: Földy István III. B., Halász András és Kovachich György IV. A., Schiller Ottó IV. B., Pataki József és Toldy-Ősz Iván VI. A., Sándor György és Suppan Tibor VI. B., Berényi Jenő és Farkasfalvi Ervin VII. A., Rajz Gyula és Tagányi Imre VII. B. o. tanulók. — *Elégséges eredménnyel*: Antók József V. A., Kintli Kálmán V. B., Scherer Sándor, Szeiler János és Szili Gábor VI. B. és Havlicsek Vilmos VII. B. o. tanulók.

4. **Rendkívüli rajzot** tanultak *jeles eredménnyel*: Antók József, Darvasy Mihály, Ecsedy Pál, Furtkovits Zoltán, Varga Károly V. A., Andrasko Ferenc, Bakay Lajos, Bárczy János, Földvári György, Kereszty Bertalan, Kintli Kálmán, Verebely László V. B., Fiantók László, Kalicza László, Szaitz György, Szepesi László, Tóth Sándor VI. A., Bátor Ferenc, Bíró László, Dózsa István, Gergely Károly, Halász István, Hellmann Aurél, Michenbach Gusztáv, Mülter János, Orphanides Lukács, Suppán Tibor, Szeiler János VI. B., Jalsovszky György VII. A., Burda Rezső, Halácsy László, Thiermayer János VII. B., Balogh Lajos, Benesch Ferenc, Fehér István VIII. A., Misángyi Vilmos VIII. B. o. tanulók. — *Jó eredménnyel*: Lőrinczi Sándor V. A., Nikola Frigyes, Straub Gyula, Sturm Elemér V. B., Czeller György, Sándor György, Vasvári Gyula VI. B. o. tanulók.

5. **Vívást** tanultak *jeles eredménnyel*: Holtzspach Aurél, Grosschmidt Géza III. A., Gazdik Gyula, Géber Antal, br. Kornfeld György, Magyar István, Szilágyi Lajos, Viczián László IV. A., Bartos Endre, Cukor János, Lőrinczi Sándor V. A., Szepessy László VI. A., Berényi Jenő, Heincz György VII. A., tanulók. Hauser Péter III. B., Bárczy János, Fejérvári Tibor, Herbst Dénes, Mihovich Bogomir, Straub Gyula V. B., Hortobágyi Béla, Jaczkó Pál, Löw László, Nagy Imre, Szili Gábor VI. B., Thiermayer János VII. B. o. tanulók.

XII. ÉRETTSÉGI VIZSGÁLATOK.

I. A) csoport.

Érettségi vizsgálatra jelentkezett 32, görögből kiegészítő vizsgálatra 30 tanuló.

1. *Az írásbeli vizsgálat* május 17., 18., 19., 20-án volt. A) *Magyar tétel*: a) Nemzeti történetünk sorsfordulói a magyar regényben. b) A mechanikai és az elektromos rezgések analogiája. Jelesen dolgozott: 15, jól: 7, elégségesen: 10. B) *Latin tétel*: C. Plinius Secundus: Epist. I. III. 5. Jelesen dolgozott: 13, jól: 14, elégségesen: 5. C) *Német tétel*: Eötvös egyénisége. Jelesen dolgozott:

16, jól : 7, elégségesen : 8, elégtelenül : 1. D) *Görög tétel*: Platon : Lysis c. IV. Jelesen dolgozott : 15, jól : 9, elégségesen : 6.

2. A szóbeli vizsgálat június 1., 2., 3., 4. napjain folyt le Szabó Vendel dr. egyetemi tanár elnöklete alatt.

Kitüntetéssel éreltek: Angyal István, Dögl Tibor, Kump Tibor, Takács István. Összesen : 4.

Jelesen éreltek: Balogh Lajos, Bertha Kelemen, Erba-Odescalchi Sándor, Hirsch Rudolf, Horváth Károly, Morlin Zoltán, Sajó Miklós, Semtei Róbert, Szönyi Antal, Tichy Gyula. Összesen : 10.

Jól éreltek: Artner Oszkár, Fehér István, Hám Tibor, Meskó Tibor, Nagy Ervin, Pápai József, Tápay Ottó, Vértesy Sándor. Összesen : 8.

Éreltek: Benesch Ferenc, Déri Pál, Fóti Endre, Haas Béla, Miklós Sándor, Palotai-Kovács Károly, Pósta Péter, Roisz László, Szliaczky László, Takácsy Imre. Összesen : 10.

Görögből: jeles 13, jó 14, elégséges 3.

II. B) csoport.

Érettségi vizsgálatra jelentkezett 32, görög kiegészítő vizsgálatra 29 tanuló.

1. Az írásbeli vizsgálat május 17., 18., 19., 20-án volt. A) *Magyar tétel*: a) A realista emberábrázolás mesterei irodalmunkban, b) Egészségtelen tünetek kiegyezés utáni történetünkben. Jelesen dolgozott : 17, jól : 5, elégségesen : 10. B) *Latin tétel*: Verg. Aen. XII. 161—194. Jelesen dolgozott : 14, jól : 11, elégségesen : 7. C) *Német tétel*: A régi germánok szokásai. Jelesen dolgozott : 13, jól : 8, elégségesen : 10, elégtelenül : 1. D) *Görög tétel*: Platon : Lysis IV. Jelesen dolgozott : 14, jól : 8, elégségesen : 7.

2. A szóbeli vizsgálat június 4., 6., 7., 8. napjain folyt le Szölgyény Ferencnek, a Ferenc József nevelőintézet ny. kormányzójának, elnöklete alatt.

Kitüntetéssel éreltek: Botka György, Győri Ferenc, Mikolay Miklós, Pattantyús-Ábrahám Dénes, Rádi Zoltán, Széles Sándor. Összesen : 6.

Jelesen éreltek: Fridli Lajos, Krémer János, Misángyi Vilmos, Radocza Gábor, Szájbely Ernő. Összesen : 5.

Jól éreltek: Berta László, Fialla Dóri Lajos, Fürst László, Hammersberg Elemér, Jantsek Gyula, Krupánszky György, László Miklós, Rózsa Iván, Szilassy Béla, Vidos Gyula. Összesen : 10.

Éreltek: Bakos János, Diner Gábor, Fenesi Ferenc, Huschek Ferenc, Janszky László, Klim László, Marchard Miklós, Netter Béla, Réczey Jenő, Tolnay László, gr. Woraciczky Antal. Összesen : 11.

Görögből: jeles 15, jó 11, elégséges 3.

III. Az érettségi vizsgálatot tett tanulók pályaválasztása.

Hittudomány : 6, jogtudomány : 27, orvostudomány : 13, bölcsészettudomány : 2, mérnök : 6, katona : 7, gazdaság : 1, ipar : 1, kereskedelem : 1.

XIII. STATISZTIKAI ADATOK.

A tanulók számának alakulása az iskolai év folyamán :

Nyilvános tanulónak felvétellett az év folyamán : I. A. : 56, I. B. : 54, II. A. : 56, II. B. : 55, III. A. : 49, III. B. : 51, IV. A. : 45, IV. B. : 45, V. A. : 36, V. B. : 39, VI. A. : 37, VI. B. : 40, VII. A. : 33, VII. B. : 27, VIII. A. : 32, VIII. B. : 33. Összesen : 698.

Magántanulónak felvétellett : I. A. : 2, I. B. : 2, II. A. : 3, II. B. : —, III. A. : 1, III. B. : 2, IV. A. : —, IV. B. : —, V. A. : —, V. B. : —, VI. A. : 1, VI. B. : 1, VII. A. : 1, VII. B. : 1, VIII. A. : 1, VIII. B. : —. Összesen : 15.

Az év folyamán felvett nyilvános és magántanulók száma összesen : 713.

A bizonyítványt kapott nyilvános tanulók száma osztályonként : I. A. : 51, I. B. : 53, II. A. : 56, II. B. : 55, III. A. : 46, III. B. : 46, IV. A. : 43, IV. B. : 42, V. A. : 36, V. B. : 38, VI. A. : 37, VI. B. : 40, VII. A. : 33, VII. B. : 25, VIII. A. : 32, VIII. B. : 32. Összesen : 665.

Tehát a nyilvános tanulók száma az iskolai év folyamán 32-vel, azaz 4%-kal csökkent.

Az év folyamán magánvizsgálatot tett tanulók száma : I. A. : 2, I. B. : 2, II. A. : 3, II. B. : —, III. A. : 1, III. B. : 2, IV. A. : —, IV. B. : —, V. A. : —, V. B. : —, VI. A. : 1, VI. B. : 1, VII. A. : 1, VII. B. : 1, VIII. A. : 1, VIII. B. : —. Összesen : 15.

Az iskolai év folyamán bizonyítványt kapott nyilvános és magántanulók száma összesen : 680.

A bizonyítványt kapott nyilvános és magántanulók megoszlása születésük

A bizonyítványt kapott tanulók

Osztályok	I. A.				I. B.				II. A.				II. B.				III. A.				III. B.				IV. A.			
	Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen	Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen	Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen	Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen	Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen	Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen	Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen
Hittan... ..	44	7	—	—	40	13	—	—	45	10	1	—	51	4	—	—	35	11	—	—	40	6	—	—	31	12	—	—
Magyar nyelv	9	29	10	3	12	22	18	1	26	18	12	—	13	18	23	1	16	16	14	—	16	18	12	—	9	24	10	—
Latin nyelv ...	11	20	18	2	11	19	19	4	12	18	23	3	9	17	28	1	8	14	22	2	12	13	21	—	5	16	22	—
Görög nyelv ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Német nyelv...	—	—	—	—	—	—	—	—	10	22	22	2	15	19	18	3	10	7	29	—	6	14	26	—	18	10	14	1
Történelem ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21	15	10	—	14	17	15	—	23	15	5	—
Földrajz	29	11	11	—	31	10	10	2	12	29	15	—	16	19	20	—	18	19	9	—	19	22	5	—	15	15	13	—
Természetrjz	28	20	3	—	27	18	8	—	25	19	12	—	28	23	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	11	17	—
Fizika... ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	23	—	—	25	20	1	—	—	—	—	—
Mennyiségtan...	13	16	20	2	13	23	17	—	21	19	16	—	13	19	20	3	10	16	20	—	7	16	23	—	8	15	20	—
Filozófia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rajz	15	28	8	—	21	22	10	—	21	22	13	—	19	29	7	1	14	22	10	—	14	15	17	—	15	16	12	—
Testgyakorlás	10	38	3	—	22	25	5	—	22	23	5	—	19	34	1	—	15	23	6	—	13	29	2	—	16	21	4	¹ / ₂

éve szerint : 1910 : 1, 1911 : 1, 1912 : 1, 1913 : 8, 1914 : 59, 1915 : 59, 1916 : 79, 1917 : 79, 1918 : 81, 1919 : 106, 1920 : 105, 1921 : 95, 1922 : 6.

A bizonyítványt kapott nyilvános és magántanulók megoszlása vallás szerint : Róm. kat. : 621, gör.-kat. : 11, ref. : 25, ev. : 15, gör.-kel. : 1, unit. : 3, izr. : 4.

A bizonyítványt kapott nyilvános és magántanulók megoszlása anyanyelvük és nyelvismeretük szerint : Magyar : 680. Csak magyarul beszél : 438, németül : 218, franciául : 61, angolul : 44, olaszul : 8, tótul : 5, románul : 3, horvátul : 6.

A bizonyítványt kapott nyilvános és magántanulók megoszlása szüleik állandó lakása szerint. Magyar honos : 672, külföldi honos : 8, budapesti : 623, pestvármegyei : 31, Csonkamagyarország más vármegyéjében illetékes : 18, román területen illetékes : 4, jugoszláv területen illetékes : 3, egyéb területen illetékes : 1.

A bizonyítványt kapott nyilvános és magántanulók megoszlása szüleik foglalkozása szerint. Nagybirtokos, nagybérlő : 17, középbirtokos : 10, kisbirtokos : 9, egyéb őstermelő : 1, gazdasági tisztviselő : 3, nagyiparos : 13, kisiparos : 50, ipari tisztviselő : 18, ipari segédszemély : 11, nagykereskedő : 8, kiskereskedő : 14, kereskedelmi tisztviselő : 46, kereskedelmi segédszemély : 11, közlekedési kisvállalkozó : 2, közlekedési tisztviselő : 55, közlekedési segédszemély : 11, köztisztviselő : 125, pap, tanár, tanító : 35, orvos, gyógyszerész, ügyvéd, mérnök, író, művész : 118, altiszt : 16, katonatiszt : 28, katonaaaltiszt : 4, tőkés : 12, nyugdíjas köztisztviselő : 40, egyéb nyugdíjas : 7, nyugdíjas altiszt : 3, különböző : 12.

A bizonyítványt kapott nyilvános és magántanulók előmenetele : Jeles-

előmenetele tantárgyak szerint.

IV. B.				V. A.				V. B.				VI. A.				VI. B.				VII. A.				VII. B.				VIII. A.				VIII. B.			
Jeles		Elégséges		Elégtelen		Jeles		Elégséges		Elégtelen		Jeles		Elégséges		Elégtelen		Jeles		Elégséges		Elégtelen		Jeles		Elégséges		Elégtelen		Jeles		Elégséges		Elégtelen	
Jó	Elégtelen	Jó	Elégtelen	Jó	Elégtelen	Jó	Elégtelen	Jó	Elégtelen	Jó	Elégtelen	Jó	Elégtelen	Jó	Elégtelen	Jó	Elégtelen	Jó	Elégtelen	Jó	Elégtelen	Jó	Elégtelen	Jó	Elégtelen	Jó	Elégtelen	Jó	Elégtelen	Jó	Elégtelen				
30	12	—	—	18	16	2	—	32	6	—	—	27	8	2	—	34	6	—	—	26	7	—	—	17	8	—	—	27	5	—	—	27	5	—	—
12	16	14	—	13	12	11	—	7	15	16	—	14	14	9	—	15	19	6	—	16	9	8	—	4	8	13	—	15	8	9	—	14	10	8	—
4	13	24	1	10	9	17	—	6	6	24	2	11	10	13	3	5	11	19	5	8	13	12	—	3	10	12	—	13	13	6	—	12	12	8	—
—	—	—	—	15	8	12	1	11	14	11	2	11	11	14	1	10	15	14	1	12	10	11	—	4	8	12	1	12	14	6	—	16	15	1	—
12	14	16	—	10	15	11	—	6	24	8	—	11	9	15	2	11	21	8	—	15	7	11	—	9	6	10	—	14	5	13	—	9	10	13	—
11	19	12	—	9	19	8	—	8	20	10	—	16	18	3	—	17	17	6	—	16	13	4	—	8	12	5	—	17	12	3	—	17	12	3	—
20	15	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	11	3	—	13	10	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	16	13	—	11	19	6	—	8	21	9	—	20	13	4	—	8	25	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	11	7	—	8	9	8	—	12	12	8	—	12	10	10	—
8	21	13	—	6	7	23	—	4	11	23	—	9	9	19	—	4	8	27	1	11	16	6	—	7	10	8	—	11	13	8	—	11	9	12	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	13	2	—
17	18	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	22	5	^m ₈	18	14	3	^m ₁	16	19	4	—	10	21	5	—	13	24	2	—	13	12	4	—	8	12	3	—	22	10	—	—	18	9	2	—

rendű : 109, jórendű : 231, elégségesrendű : 304, egy tárgyból elégtelen : 25, két tárgyból elégtelen : 8, több tárgyból elégtelen : 3.

A bizonyítványt kapott nyilvános tanulók magaviselete : Példás : 507, jó : 155, szabályszerű : 3.

A bizonyítványt kapott nyilvános tanulók mulasztása. Egy órát sem mulasztott : 68, csak igazoltan mulasztott : 596, igazolatlanul mulasztott : 1, harminc óránál kevesebbet mulasztott : 210, harminc óránál többet mulasztott : 387.

Vegyes adatok. A bizonyítványt kapott nyilvános tanulók közül rendkívüli tárgyakat tanultak : rendkívüli rajzot : 44, gyorsírást : 39, éneket : 92, vívást : 26. A más iskolából jött tanulók száma II—VIII. osztályokban : 12. Az ismétlő tanulók száma : 12. Testnevelés alól felmentett tanulók száma : 27. Ösztöndíjban vagy pénzjutalomban részesült tanulók száma : 85. Könyvszegélyben részesült tanulók száma : 92. Egész tandíjmentességben részesült közalkalmazotti kedvezménnyel együtt : 58, közalkalmazotti tandíjkedvezményben : 41. Teljes tandíjat fizetett : 582.

Magántanulók. Az iskolai év folyamán magánvizsgálatot tett 15 tanuló. Megfelelt 14.

NIV. TÁJÉKOZTATÓ AZ 1932/33. ISKOLAI ÉVRE.

Az egy kötelező tárgyból bukott tanulók igazgatói engedéllyel tehetnek javítóvizsgálatot. Ezért folyamodni nem kell.

A két tárgyból bukott tanulók javítóvizsgálati engedélyért nem folyamodhatnak.

A javítóvizsgálatokat szeptember hó 3-án délelőtt tartjuk meg 8 órától kezdve. A különbözeti-, pótló- és magánvizsgálatok írásbeli része szeptember hó 3-án, szóbeli része 5-én délelőtt lesz 8 órától kezdve.

A jövő iskolai évre 1932 június hó 14., 15. és szeptember hó 6., 7. napjain vesszük fel a tanulókat. Szeptember 8-án $\frac{1}{2}$ 10-kor Veni Sancte, 9-én osztályrendezés, 10-én rendes tanítás.

A gimnáziumunk V-ik osztályába lépő tanulók szüleinek a beíráskor választaniok kell, hogy fiukkal a görög nyelvet, vagy a francia nyelvet akarják-e tanultatni.

A jövő iskolai évben tankönyvváltozás nem lesz.

Iskolánk fegyelmi szabályai a tanulókra a nagyszünetben is kötelezők !

Igazgató.

TARTALOM.

Szent Erzsébet, a szociális szent. Kisparti János dr.	3
A kereszténység és a szociális kérdés ... Balanyi György dr.	6
Szociális erények a tanulók életében. Bátor József dr. ...	11
Szent Erzsébet és a ma ifjúsága. Sebes Ferenc dr.	16
Bartos József. Balanyi György dr.	21
Gyászbeszéd Bartos József ravatala mellett. Degré Miklós dr. ...	24
Beszéd az abiturientekhez. Borszék Károly dr.	27
Iskolánk multja. Friedreich Endre dr.	29
Hivatalos rész... ..	41—100

